

Conseil supérieur de la Justice
Hoge Raad voor de Justitie

HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE

DOORLICHTING RECHTBANKEN VAN KOOPHANDEL

Verslag goedgekeurd door de Verenigde advies- en onderzoekscommissie van 16 december 2010

INHOUDSTAFEL

I. DRAAGWIJDTE VAN DE DOORLICHTING.....	1
1. Opdracht van de minister van Justitie	1
2. Voorwerp van de doorlichting	1
3. Doelstelling.....	2
4. Methode.....	2
II. OMGEVINGSANALYSE.....	4
1. Karakteristieken van de rechtbank van koophandel	4
1.1. Algemeen	4
1.2. Magistratenkader	4
1.3. Leiding.....	5
1.4. Organisatie.....	5
1.5. Kerncijfers	6
2. Toezicht op de rechtbank van koophandel.....	6
III. RECHTERS IN HANDELSZAKEN.....	6
1. Achtergrond	6
2. Taken	6
3. Risico's.....	7
IV. ORGANISATIEPROCESSEN.....	7
1. Instroom van de rechters in handelszaken in de rechtbanken van koophandel	7
1.1. Doelstelling	7
1.2. Relevante wetsbepalingen	7
1.3. Aandachtspunten	8
1.4. Aanbevelingen	10
1.5. Beleidsvoorstellen	11
2. Opvang en omkadering van de rechters in handelszaken	11
2.1. Doelstelling	11
2.2. Relevante wetsbepalingen	11
2.3. Aandachtspunten	12
2.4. Aanbevelingen	18
2.5. Beleidsvoorstellen	19
3. Taakverdeling onder de rechters in handelszaken	19
3.1. Doelstelling	19
3.2. Aandachtspunten	19
3.3. Aanbevelingen	25

3.4. Beleidsvoorstel	25
4. Overlegstructuren	25
4.1. Doelstelling	25
4.2. Relevante wetsbepalingen	26
4.3. Aandachtspunten	26
4.4. Aanbevelingen	28
5. Deontologie voor de rechters in handelszaken	28
5.1. Doelstelling	28
5.2. Relevante wetsbepalingen	28
5.3. Aandachtspunten	29
5.4. Aanbevelingen	36
5.5. Beleidsvoorstel	37
V. DE FAILLISEMENTEN	37
1. Inleiding.....	37
2. De actoren.....	38
2.1. De rechter-commissaris.....	38
2.1.1. De rechters in handelszaken die als rechters-commissarissen kunnen worden benoemd	38
2.1.2. De benoeming van de rechters-commissarissen	39
2.2. De voorzitter van de rechtbank van koophandel (algemene taak van controle van alle mandaten)	41
2.3. De curator	44
2.3.1. De lijst van de curators.....	44
2.3.1.1. Het opstellen van de lijst.....	44
2.3.1.2. De aanstelling van de curator.....	45
2.3.1.3. De sanctiemogelijkheden ten aanzien van een curator	47
2.4. Het parket	49
2.5. Aanbevelingen	50
2.6. Beleidsvoorstellen	52
3. De controle van de faillissementsfondsen	53
3.1. De boedelbeschrijving	53
3.1.1. Het opmaken van de boedelbeschrijving.....	53
3.1.2. De bijstand van derden voor het opmaken van de beschrijving.....	55
3.1.3. De memorie.....	56
3.2. De verkoop van activa	58
3.3. Beheer van de geldstromen	60
3.4. Het verslag op grond van artikel 34 van de Faillissementswet	61

3.5. Aanbevelingen	63
3.6. Beleidsvoorstellen	64
VI. DESKUNDIGEN	65
1. Algemeen	65
2. Risico's.....	65
3. Doelstelling.....	65
4. Relevante wetsbepalingen	65
5. Aandachtspunten	67
6. Beleidsvoorstellen en aanbevelingen	73
VII. CONCLUSIE.....	76

I. DRAAGWIJDTE VAN DE DOORLICHTING

1. Opdracht van de minister van Justitie

De minister van Justitie verzocht in september 2009 de verenigde advies- en onderzoekscommissie van de Hoge Raad “een bijzonder onderzoek in te stellen naar de werking van de rechterlijke orde voor wat betreft de rechtbank van koophandel te Brussel, daarover een verslag op te stellen en dit mede te delen conform artikel 259*bis*-18 van het Gerechtelijk Wetboek.

Aanleiding voor dit verzoek vormden de bijzondere problematieken die rond de werking van deze rechtbank en haar voorzitter aan het licht zijn gekomen, waaronder deze die betrekking hebben op de selectie en aanstelling van handelsrechters en deskundigen en de verhouding tussen beroepsmagistraten en mensen uit het economische veld.”

De minister van Justitie verzocht gelijktijdig “tevens een doorlichting te doen van de algemene werking van alle rechtbanken van koophandel, hieromtrent een advies op te stellen en eventuele voorstellen te doen en dit mede te delen conform artikel 259*bis*-18 van het Gerechtelijk Wetboek. Dit in het bijzonder – maar niet exclusief – voor wat betreft de problematieken die recentelijk aan het licht zijn gekomen omtrent de selectie en aanstelling van handelsrechters en deskundigen en de verhouding tussen beroepsmagistraten en mensen uit het economische werkveld.”

De verenigde advies- en onderzoekscommissie besliste eerst het bijzonder onderzoek bij de rechtbank van koophandel te Brussel uit te voeren. Op 21 april 2010 werd het verslag over dit bijzonder onderzoek goedgekeurd door de algemene vergadering van de Hoge Raad.¹

Vervolgens was de doorlichting van alle rechtbanken van koophandel aan de beurt.

2. Voorwerp van de doorlichting

Gezien dezelfde problematiek aan de basis ligt van beide onderzoeken, werd door de verenigde advies- en onderzoekscommissie van de Hoge Raad ervoor geopteerd om, net als bij het bijzonder onderzoek, het voorwerp van de doorlichting te definiëren als “een onderzoek naar de wijze van rekruteren en functioneren van de rechters in handelszaken, hun tussenkomsten als rechter-commissaris (waaronder het toezicht op de curatoren) en de aanstelling van deskundigen bij de rechtbanken van koophandel”.

Wat de *rechters in handelszaken* in het algemeen betreft, werden volgende organisatieprocessen onderzocht en op risico's geëvalueerd:

- instroom,
- opvang, omkadering en opleiding,
- taakverdeling,
- structuur en overleg.

Tevens werd onderzocht hoe de naleving van de deontologie wordt verzekerd.

Wat de rechters in handelszaken betreft die het bijzonder mandaat uitoefenen van *rechter-commissaris*, werd in het kader van het toezicht van deze op het beheer en de vereffening van faillissementen nagegaan op welke wijze dit toezicht concreet wordt uitgeoefend. Tevens werd de inschakeling en het toezicht op de *curatoren* onderzocht.

---

¹ Het verslag is te raadplegen op de website van de Hoge Raad: www.hrj.be

Wat de *deskundigen* betreft, werden de processen geanalyseerd die betrekking hebben op de selectie en aanstelling.

Vallen buiten het voorwerp van deze doorlichting:

- de rechtbank van koophandel te Brussel, omdat zeer recent al een (diepgaander) bijzonder onderzoek naar deze rechtbank werd gevoerd met hetzelfde voorwerp;
- de rechters in handelszaken die andere bijzondere mandaten uitoefenen, zoals zij die door de kamer van handelonderzoek worden aangewezen als rechter-verslaggever of in het kader van de procedure van een gerechtelijke reorganisatie door de rechtbank worden aangesteld als gedelegeerd rechter. Deze materie werd immers hervormd door de wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen (WCO) en op het ogenblik van het opvragen van de informatie bij de betrokkenen was het nog te vroeg om hierop een volledig zicht te krijgen ;
- de verhouding tussen de beroepsmagistraten en mensen uit het economisch veld, omdat hier automatisch de naleving van tuchtregels (zoals het zich terughoudend opstellen) en strafrechtelijke bepalingen (zoals beroepsgeheim) zou ter sprake komen, zodat de Hoge Raad onvermijdelijk zou botsen op zijn wettelijke bevoegdheidsgrenzen (artikel 259*bis*-16 van het Gerechtelijk Wetboek).

3. Doelstelling

De doelstellingen van het onderzoek zijn:

- het beoordelen van de *risicobeheersing* bij de inbreng van rechters in handelszaken in de werking van de rechtbanken en het gebruik dat wordt gemaakt van deskundigen;
- het formuleren van aanbevelingen om enerzijds het niveau van risicobeheersing te verhogen per rechtbank en anderzijds een meer uniforme operationele werking van alle rechtbanken te bekomen;
- het formuleren van beleidsvoorstellen.

4. Methode

De voorgaande doorlichtingen die door de verenigde advies- en onderzoekscommissie van de Hoge Raad werden uitgevoerd, vonden steeds plaats in één welbepaalde entiteit (rechtbank, hof of parket).

Ditmaal werd echter een doorlichting of audit gevraagd van 27 entiteiten, namelijk alle rechtbanken van koophandel. In dit type van audit, ook wel transversale audit genoemd, wordt niet elke entiteit in de diepte doorgelicht, maar wordt eerder in de breedte doorgelicht door het verzamelen van gegevens die nodig zijn om een aantal thema's die alle aanbelangen te behandelen.

De organisatieprocessen waarover gegevens werden ingezameld worden hierboven, onder punt 2 "Voorwerp van de doorlichting", reeds omschreven.

Gezien het grote aantal door te lichten entiteiten en het beperkte aantal auditoren waarover de Hoge Raad beschikt², was het haast onmogelijk om alle identiteiten ter plaatse te bezoeken om informatie te verzamelen en verificaties uit te voeren. Daarom werd geopteerd voor een gestructureerde schriftelijke bevraging om een zo duidelijk mogelijk beeld te bekomen van de voormelde processen.

---

² Voor deze auditopdracht beschikte de Hoge Raad over twee auditoren.

Alle voorzitters van de rechtbanken van koophandel werden op 6 januari 2010 uitgenodigd in de Hoge Raad voor een “openingsmeeting”, waarbij uitgebreid werd uiteengezet hoe de doorlichting zou verlopen. Er werd, voorafgaand aan deze meeting, al een ontwerp van vragenlijst overgemaakt zodat de voorzitters hierover eventueel opmerkingen konden maken.

Op 27 januari 2010 werden de vragenlijsten verstuurd aan volgende personen: voorzitter van de rechtbank, voorzitter in handelszaken, procureur des Koning en syndicus (of “verantwoordelijke” bij de balie) van de curatoren. Elke persoon kreeg, naargelang zijn functie, een aparte vragenlijst die toegespitst was op zijn of haar domein.

Einde maart 2010 werden de laatste ingevulde vragenlijsten terug ontvangen, waarna een aanvang werd genomen met de verwerking van de aangeleverde informatie.

Op basis van deze informatie werden de mogelijke punten van interne controle binnen de gekozen organisatieprocessen, geïdentificeerd. Hierbij werd tevens rekening gehouden met de wettelijk reeds voorziene controlepunten, hierna ook wel “aandachtspunten” genoemd.

Vervolgens werd de doeltreffendheid van deze beheersprocessen geëvalueerd: in welke mate werden regels voor beheersing vastgelegd, zijn ze voldoende en conform de wet, beantwoorden ze aan gekende praktijken in het werkveld?

Om deze doeltreffendheid te beoordelen werd ervoor gekozen per proces minimale doelstellingen te formuleren, teneinde een beoordeling van de beheersing van de risico’s (de mate waarin door interne controlemaatregelen het risico op het niet behalen van de doelstellingen zoveel mogelijk wordt beperkt) toe te laten.

Vervolgens werden aanbevelingen³ en beleidsvoorstellen gedaan om de interne controle bij de rechtbanken van koophandel te versterken.

Dit alles resulteerde in een ontwerp van verslag waarin:

- de verzamelde informatie op beknopte en geanonimiseerde wijze werd samengevat;
- een beoordeling werd gegeven per proces;
- aanbevelingen en beleidsvoorstellen werden opgesteld per thema.

Op 10 november 2010 werd dit ontwerp van verslag overgemaakt aan alle voorzitters van de rechtbanken van koophandel en werd de mogelijkheid geboden om hierop te reageren (rechtzettingen, opmerkingen, suggesties,...). Hiertoe werd tevens een vergadering georganiseerd, op 24 november 2010, waarop alle voorzitters werden uitgenodigd.

Ten slotte werd de definitieve versie van het verslag goedgekeurd door de verenigde advies- en onderzoekscommissie van de Hoge Raad op 16 december 2010.

---

³ De aanbevelingen zijn in principe gericht aan het management van de rechtbank, tenzij anders bepaald.

II. OMGEVINGSANALYSE

1. Karakteristieken van de rechtbank van koophandel

1.1. Algemeen

In elk gerechtelijk arrondissement is er een rechtbank van koophandel. Er zijn er dus in totaal 27.

Sommige rechtbanken zijn wel “samengevoegd” in die zin dat zij dezelfde korpschef hebben. Dit is het geval voor de rechtbanken van Leper en Veurne, Verviers en Eupen, Dinant en Marche-en-Famenne en Arlon en Neufchâteau. Er zijn dus 23 voorzitters in de rechtbank van koophandel. De rechtbank van Brugge beschikt over twee afdelingen, namelijk te Brugge en te Oostende.

De geschillen die de rechtbank van koophandel behandelt, staan vermeld in het Gerechtelijk Wetboek (artikel 573 tot en met 577 Ger. W.). Het betreft onder meer in eerste aanleg commerciële geschillen met een bedrag hoger dan 1860 euro, uitspraken van faillissementen en vorderingen en geschillen die daaruit ontstaan en conflicten tussen aandeelhouders van een vennootschap.

Naast de geschillen die ze in eerste aanleg te verwerken krijgt, behandelt ze ook het hoger beroep tegen vonnissen van de vrederechter in handelsgeschillen.

Daarnaast heeft elke rechtbank van koophandel een (of meerdere) kamers voor handelonderzoek, wier voornaamste taak het is om ondernemingen in moeilijkheden op te sporen, deze bewust maken van de toestand en ertoe aanzetten adequaat te reageren met het oog op hun herstel en behoud.

Net als de arbeidsrechtbank bestaat de rechtbank van koophandel uit (minstens) een beroepsmagistraat en verschillende 'consulaire' rechters (rechters in handelszaken) die uit het bedrijfsleven gekozen worden.

Het openbaar ministerie wordt vertegenwoordigd door leden van het parket bij de rechtbank van eerste aanleg.

Wie niet akkoord gaat met het vonnis van de rechtbank van koophandel kan hoger beroep instellen bij het hof van beroep (behalve in zaken die al een hoger beroep zijn tegen een vonnis bij de vrederechter).

1.2. Magistratenkader

Om een idee te hebben van de omvang van de verschillende rechtbanken van koophandel volgt hieronder een overzicht van alle rechtbanken van koophandel, hun kader aan rechters in de rechtbank van koophandel (beroepsrechters) en hun kader aan rechters in handelszaken (lekenrechters)⁴. Tevens wordt indicatief meegegeven hoeveel faillissementen er jaarlijks worden uitgesproken⁵:

---

⁴ Cijfergegevens meegegeven door het “directoraat-generaal rechterlijke orde” van de FOD Justitie. Er dient opgemerkt dat de toegevoegde rechters niet zijn opgenomen in deze cijfers.

⁵ Cijfergegevens meegegeven door de rechtbanken van koophandel.

	Beroepsrechters	Lekenrechters	faillissementen	
	Kader	Kader	2008	2009
Antwerpen	16	178	1086	1316
Arlon/Neufchâteau	1	Arlon: 12 Neufchâteau: 8	72	77
Brugge	5	41	350	398
Brussel	24	190	2202	2182
Charleroi	5	43	472	387
Dendermonde	5	40	429	521
Eupen/Verviers	3	24	Eupen : 37 Verviers : 137	Eupen : 48 Verviers : 171
Gent	6	56	430	403
Hasselt	4	30	264	311
Huy	1	12	78	84
Ieper/Veurne	2	Ieper: 14 Veurne: 14	Ieper: 45 Veurne: 84	Ieper: 59 Veurne: 84
Kortrijk	6	56	227	337
Leuven	3	30	194	267
Liège	6	48	535	565
Marche/Dinant	2	Marche: 10 Dinant: 19	Marche: 34 Dinant: 108	Marche: 43 Dinant: 130
Mechelen	3	25	168	200
Mons	3	26	296	300
Namur	2	26	202	236
Nijvel	3	32	295	332
Oudenaarde	2	18	88	92
Tongeren	3	25	240	271
Tournai	2	26	214	241
Turnhout	4	32	303	343
TOTAAL	111	1035	8553	9398

1.3. Leiding

De leiding van de rechtbank van koophandel is in handen van de voorzitter. Hij kan hierin worden bijgestaan door een voorzitter in handelszaken (lekenrechter) die wordt verkozen door de rechters in handelszaken.

1.4. Organisatie

De rechtbanken tellen allen verschillende kamers. Hoe groter de rechtbank hoe groter het aantal kamers. De meeste rechtbanken beschikken over een inleidingskamer, (verschillende) al dan niet gespecialiseerde pleitkamer(s), kamer(s) voor (rechtspleging als in) kort geding en kamer(s) voor handelonderzoek.

Elke inleidings- en pleitkamer wordt voorgezeten door een beroepsrechter, aangevuld met twee rechters in handelszaken.

In alle rechtbanken zetelt de voorzitter van de rechtbank ook zelf.

1.5. Kerncijfers

Wat de kerncijfers betreft van alle rechtbanken van koophandel, bijvoorbeeld op het vlak van nieuwe zaken, eindvonnissen, vonnissen alvorens recht te doen, nieuwe dossiers geopend in de kamers voor handelonderzoek, uitgesproken faillissementen, enz, kan worden verwezen naar de jaarlijkse publicatie van de FOD Justitie.⁶

2. Toezicht op de rechtbank van koophandel

Op grond van artikel 398 van het Gerechtelijk Wetboek hebben de hoven van beroep een recht van toezicht op de rechtbanken van koophandel van hun rechtsgebied.

III. RECHTERS IN HANDELSZAKEN

1. Achtergrond

De rechter in handelszaken is een lekenrechter, die uit de bedrijfswereld komt. Hij wordt benoemd voor een periode van 5 jaar bij de rechtbank van koophandel, op gezamenlijke voordracht van de ministers van Justitie, Economische Zaken en Middenstand. Zijn benoeming kan na iedere periode voor 5 jaar vernieuwd worden.

De rechters in handelszaken kiezen in hun midden een voorzitter die de voorzitter van de rechtbank bij de leiding van de rechtbank kan bijstaan.

Algemeen wordt erkend dat de inzet van de rechters in handelszaken in de werking van de rechtbanken van koophandel een duidelijke meerwaarde oplevert en, binnen de bestaande wetgeving, onmisbaar is. Deze categorie van rechters brengt heel wat praktische bedrijfservaring en kennis omtrent de regels in het economisch veld binnen en zorgt voor een belangrijke verlichting van de werklast in de rechtbank.

Historisch werd het bestaansrecht van afzonderlijke rechtbanken van koophandel (zoals achtereenvolgens vastgelegd in wetboek van koophandel van 1807, Grondwet en wet van 4 augustus 1832) afgeleid uit de basisgedachte dat handelaars en nijveraars elkaar dienden te beoordelen. De rechters werden verkozen door hun gelijken en uit een lijst van plaatselijke handelaars, bankiers, industriëlen, enz.

2. Taken

De rechter in handelszaken kan verschillende taken toegewezen krijgen. De belangrijkste zijn:

- Zetelen in een pleitkamer. De kamer is samengesteld uit een beroepsrechter en twee rechters in handelszaken;
- Rechter-commissaris in faillissementen. Hij oefent toezicht uit op de curator, die instaat voor de afhandeling van het faillissement, verleent machtigingen, controleert de rekeningen en brengt daarover verslag uit;

---

⁶ Deze publicatie is o.a. te raadplegen via de website van de FOD Justitie, www.just.fgov.be, onder de sectie "Statistieken" -> "Vast Bureau Statistiek en Werklastmeting".

- Rechter-verslaggever in de kamer voor handelonderzoek. Hij roept de ondernemer in moeilijkheden op om de situatie te bespreken en bijvoorbeeld tot een herstelplan of gerechtelijke organisatie te komen ;
- Gedelegeerd rechter bij een gerechtelijke reorganisatie. Hij brengt verslag uit over de procedure en houdt toezicht.

3. Risico's

Het optreden van rechters in handelszaken, binnen en buiten de rechtbank, levert echter ook risico's of zwakten op voor de globale organisatie.

Een aantal van deze risico's (o.m. inzake onverenigbaarheden en beroepsgeheim) gelden ook voor de beroepsrechters, terwijl een aantal andere specifiek voortvloeit uit de activiteiten en engagementen van rechters in handelszaken in het brede economisch leven.

Zeer algemeen betreft het een gebrek aan eigenlijke juridische opleiding en kennis, zowel over de procedureregels – en de deontologische regels voor magistraten – als over de vaak zeer technische wetgevingen die moeten worden toegepast.

Daarnaast is, door het feit dat de rechters in handelszaken deel uitmaken van de zakenwereld, het risico op belangenvermenging logischerwijze groter. De rechters in handelszaken zullen immers mogelijkerwijze zaken moeten behandelen van met hen geassocieerde personen of bedrijven, of integendeel, concurrerende personen of bedrijven.

Het is aan de voorzitter van de rechtbank om deze risico's concreet in te schatten.

IV. ORGANISATIEPROCESSEN

1. Instream van de rechters in handelszaken in de rechtbanken van koophandel

1.1. Doelstelling

Het aantrekken van kwaliteitsvolle lekenrechters in functie van de algemene en specifieke behoeften van de rechtbank.

1.2. Relevante wetsbepalingen

De rechters in handelszaken, werkende en plaatsvervangende, worden door de Koning benoemd op de gezamenlijke voordracht van de ministers die Justitie, Economische Zaken en Middenstand in hun bevoegdheid hebben (art. 203 Ger. W.).

De kandidaten kunnen zichzelf aanmelden of worden voorgedragen door representatieve professionele of interprofessionele organisaties uit de handel of de nijverheid (art. 203 Ger. W.).

De rechters in handelszaken worden benoemd voor 5 jaar. Hun benoeming kan na iedere termijn voor 5 jaar worden vernieuwd (art. 204 Ger. W.).

De benoemingsvoorwaarden zijn: minimum dertig jaar oud, minstens 5 jaar activiteit als handelaar, vennootschapsbeheerder of vertrouwd zijn met bedrijfsbeheer en boekhouding (art. 205 Ger. W.).

Elke kandidatuur moet, op straffe van verval, bij een per post aangetekend schrijven aan de minister van Justitie worden gericht binnen een termijn van een maand na de bekendmaking van de vacature in het Belgisch Staatsblad (art. 287 Ger. W.).

1.3. Aandachtspunten

- Op basis waarvan geeft de voorzitter van de rechtbank van koophandel advies over de benoeming van een kandidaat rechter in handelszaken?

Toelichting

De rechtbank is zelf niet verantwoordelijk voor de benoeming van de rechters in handelszaken. Deze worden immers benoemd op voordracht van de ministers die Justitie, Economische Zaken en Middenstand in hun bevoegdheid hebben.

De rechtbank, meer precies haar voorzitter, speelt echter wel een belangrijke rol in het benoemingsproces doordat hij een advies moet geven over alle kandidaat-rechters in handelszaken.⁷

Het is dus van belang dat dit advies weloverwogen wordt gegeven en zowel voldoende informatie bevat over de kwaliteit van de kandidaat als over de behoeften van de rechtbank.

Ingewonnen informatie

Wanneer er een vacante plaats is, wordt deze gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Na het verlopen van de termijn om zich kandidaat te stellen, ontvangt de voorzitter van de rechtbank de lijst met alle kandidaten van de FOD Justitie.

Bijna alle voorzitters baseren zich voor hun advies op een viertal pijlers:

- De *stukken* die door de kandidaat wordt voorgelegd, zoals het curriculum vitae, de brief waarin hij zijn kandidatuur uiteenzet, diploma's, opleidingscertificaten en dergelijke meer. Uit deze stukken zal vaak al blijken of de kandidaat aan de wettelijke voorwaarden (minimum dertig jaar oud, minstens 5 jaar activiteit als handelaar, vennootschapsbeheerder of vertrouwd zijn met bedrijfsbeheer en boekhouding) voldoet om tot rechter in handelszaken te worden benoemd.
- Een *persoonlijk gesprek* van elke kandidaat met de voorzitter van de rechtbank, vaak in het gezelschap van de voorzitter in handelszaken (soms heeft de voorzitter in handelszaken een apart gesprek met de kandidaat). In dit gesprek wordt dieper ingegaan op de professionele achtergrond, de ervaring en de bekwaamheid van de kandidaat. Er wordt ook gepeild naar de motivatie van de kandidaat. Vele voorzitters wijzen bij deze gelegenheid op de tijdsbesteding die de job vereist, de (deontologische) regels die in acht moeten worden genomen door een rechter in handelszaken en de zeer beperkte vergoeding die daartegenover staat. Tijdens dit gesprek krijgt men tevens inzicht in de persoonlijkheid van de kandidaat.
- De *behoefte van de rechtbank*. Sommige voorzitters zullen een advies "onder voorbehoud" verlenen als er van een bepaald profiel al genoeg of teveel rechters in handelszaken zijn (dit probleem stelt zich vaak voor kandidaten met een boekhoudkundig profiel), zelfs al lijkt de kandidaat op zich geschikt voor de functie. Anderen geven duidelijk in het advies aan welke sectoren al oververtegenwoordigd zijn en welke sector de voorkeur geniet. In een rechtbank werd

---

⁷ Voor de volledigheid dient vermeld dat de FOD Justitie, naast het advies van de voorzitter van de rechtbank van koophandel, ook het advies vraagt van de procureur des Konings, de eerste voorzitter van het hof van beroep en de procureur-generaal bij het hof van beroep.

voor de behoefteanalyse een tabel opgesteld met positieve criteria om geschikte kandidaten te identificeren.

- De *mening van collega's binnen de rechtbank*. Er wordt vaak op gewezen dat kandidaten meestal bekend zijn bij de reeds actieve rechters in handelszaken en de beroepsrechters. Deze worden dan ook vaak geconsulteerd door de rechtbankvoorzitter alvorens zijn advies op te stellen.

Daarnaast informeren de meeste voorzitters zich ook nog via andere kanalen.

Zo informeren sommige voorzitters zich over de werkgever of het bedrijf van de kandidaat via de gegevensbank Graydon, bijvoorbeeld om te controleren of de kandidaat zelf zijn jaarrekening op tijd neerlegde.

Anderen doen nazicht of de kandidaat niet betrokken is in een faillissement of een procedure WCO of geen overdreven aantal procedures lopende heeft voor de rechtbank.

Soms worden inlichtingen ingewonnen bij werkgeversorganisaties en beroepsverenigingen.

Een voorzitter heeft geregeld contact met de directeur van de kamer voor handel en nijverheid.

Anderen houden rekening met het door het parket gevraagde moraliteitsonderzoek dat door de lokale politie van de woonplaats van de kandidaat wordt uitgevoerd of, breder, met het advies van het parket zelf. De meeste voorzitters beschikken bij het verlenen van hun advies echter niet over het advies van het parket. De wet voorziet immers niet dat het advies van het parket hen moet worden overgemaakt. In een aantal arrondissementen is het echter de praktijk dat dit wel gebeurt, in andere niet.

Enkele rechtbanken hebben een "commissie rekrutering" in het leven geroepen die zich bezighoudt, naargelang de rechtbank, bijvoorbeeld met het horen van de kandidaten en het overmaken van een advies aan de voorzitter van de rechtbank of het uitwerken van een basisprofiel voor de rechter in handelszaken en een globale analyse naar de behoeften.

In een rechtbank hebben de rechters in handelszaken een feitelijke vereniging opgericht bestaande uit drie commissies ("zittingen", "faillissementen en gerechtelijke akkoorden" en "handelonderzoek") met een overkoepelende Raad van Bestuur (waarin ook de voorzitter van de rechtbank en de hoofdgriffier zetelen). Deze laatste screent alle kandidaten voorafgaand aan het advies van de voorzitter. Sommige kandidaten vallen na deze screening af om objectieve (veroordeling opgelopen, betrokken in faillissement,...) of subjectieve redenen (gekend als querulant, lange politieke carrière).

Ten slotte blijkt - op basis van de door de rechtbanken overgemaakte informatie - dat er bij bepaalde rechtbanken geen echte procedure wordt gevolgd (bv. geen behoefteanalyse, geen melding dat bepaalde documenten worden nagezien,...).

Beoordeling

Zoals reeds gezegd is de voorzitter van de rechtbank zelf niet verantwoordelijk voor het benoemen van de rechters in handelszaken. Hij of zij levert hiertoe echter wel een belangrijke bijdrage door zijn of haar advies.

Er wordt vastgesteld dat, hoewel reeds vele rechtbanken zich grotendeels op dezelfde elementen baseren bij de totstandkoming van hun advies, er toch nog een vrij grote diversiteit bestaat in de adviezen en hierin weinig structuur bestaat. Sommige rechtbanken hanteren zelfs geen enkele geformaliseerde werkwijze. Een bredere navolging van bepaalde interessante, hierboven geciteerde

voorbeelden (“goede praktijken”) zou de uniformiteit en de kwaliteit van de adviezen ten goede komen.

Tevens wordt vastgesteld dat geen model van curriculum vitae voorhanden is voor de kandidaat-rechter in handelszaken. Het zou nuttig zijn als zij, naar aanleiding van hun kandidaatstelling, gebruik zouden maken van eenzelfde model curriculum vitae. Dit zou de adviesverlenende instanties toelaten zich te baseren op alle informatie die zij relevant achten en zou het mogelijk maken om de kandidaten beter af te wegen tegen elkaar.

Ook wordt vastgesteld dat soms kandidaten rechter in handelszaken worden benoemd ondanks het negatieve advies van de voorzitter. Deze toestand is problematisch en kan mogelijk tot conflicten leiden. Het is niet goed dat de minister dit doet zonder motivering.

Ten slotte dient nog vermeld dat - theoretisch gezien - een andere mogelijke oplossing voor de problemen in verband met de benoemingsprocedure, erin zou kunnen bestaan om voor de rechters in handelszaken dezelfde benoemingsprocedure te hanteren als voor de beroepsrechters (m.a.w. voordracht door de Hoge Raad). Praktisch gezien lijkt dit echter moeilijk toe te passen, gezien het grote aantal rechters in handelszaken.

1.4. Aanbevelingen⁸

1. Vooreerst dient er door de voorzitter van de rechtbank over gewaakt te worden dat hij van elke kandidaat-rechter in handelszaken voldoende persoons- en professionele gegevens bekomt, waaronder ook de uitgeoefende mandaten.

Al deze informatie kan bekomen worden aan de hand van een door de betrokkene ondertekend model curriculum vitae dat ervoor borg staat dat van iedereen dezelfde informatie wordt bekomen.⁹

Aan de hand hiervan kan dan door de rechtbank een gestandaardiseerd dossier worden gecreëerd per kandidaat. In geval van benoeming kan ditzelfde dossier, mits de nodige actualiseringen, dienen als werkinstrument voor de taaktoebedeling en opvolging.

2. Aan het door de rechtbankvoorzitter te verlenen advies dient een uitgebreid interview van de kandidaten, liefst door de rechtbankvoorzitter én de voorzitter van de handelsrechters zelf, of desgevallend door ervaren magistraten hiertoe aangewezen, vooraf te gaan, waarin minimaal gepeild wordt naar de motivatie van de kandidaat (met als vuistregel: “het is een kennisfunctie, geen statusfunctie”), alsmede zijn achtergrond, functies en mandaten worden gescreend.

3. De adviezen zelf dienen uniform te zijn qua structuur (opbouw) en inhoud (vb. duidelijke afspraken rond gebruikte begrippen als “voorbehoud”, “gunstig” en “zeer gunstig”).

4. Het zou nuttig zijn dat de voorzitter van de rechtbank voorafgaand aan het verlenen van zijn advies kennis kan nemen van het advies van het parket. Er dient daarom met de procureur des Konings overeengekomen worden dat deze systematisch zijn advies ter kennis brengt van de voorzitter vooraleer deze zijn advies moet geven (praktijk die al bestaat in bepaalde arrondissementen), zodat bijvoorbeeld kan worden voorkomen dat een kandidaat met een strafblad een gunstig advies zou krijgen van de voorzitter.

⁸ We herhalen dat de aanbevelingen in principe gericht zijn aan het management van de rechtbank, tenzij anders bepaald (zie voetnoot 3).

⁹ Zie hierop aansluitend het beleidsvoorstel nr. 2.

5. Vooral bij de grotere rechtbanken zou best een “rekruteringscommissie” worden ingericht, die bijvoorbeeld zou kunnen worden belast met het uitwerken van een basisprofiel voor de rechter in handelszaken, het uitvoeren van een behoefteanalyse van de rechtbank van koophandel, het pro-actief zoeken van kandidaten en het bestuderen van de kandidaturen met het oog op het geven van een advies.

1.5. Beleidsvoorstellen

1. Een wijziging in de benoemingsprocedure dringt zich op in de zin dat als de voorzitter van de rechtbank een gemotiveerd negatief advies geeft over een kandidaat-rechter in handelszaken, de bevoegde ministers uitdrukkelijk zouden moeten aangeven (bijzondere motiveringsplicht) waarom zij hiervan afwijken.

2. De wetgever zou het gebruik van een model van curriculum vitae verplicht moeten maken voor wie zich kandidaat stelt voor het ambt van rechter in handelszaken. Als voorbeeld zou het standaardformulier van curriculum vitae kunnen dienen dat de beroepsmagistraten moeten gebruiken bij hun kandidaatstelling (artikel 287, tweede lid, b, Gerechtelijk Wetboek en het Ministerieel Besluit van 19 december 2003, B.S. 9 januari 2004).

2. Opvang en omkadering van de rechters in handelszaken

2.1. Doelstelling

Het organiseren van een optimale inschakeling van de rechters in handelszaken in de organisatie en het verzekeren/behouden van een kwaliteitsvolle functionering.

2.2. Relevante wetsbepalingen

Er zijn geen wettelijke bepalingen die de inschakeling zelf (opvang en omkadering) van de rechters in handelszaken in de rechtbank regelen.

Wat de vorming en opleiding van de magistraten betreft is er wel een wettelijk kader.

Het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding, opgericht bij wet van 31 januari 2007, is een onafhankelijk federaal orgaan dat verantwoordelijk is voor het ontwerpen en uitvoeren van het integraal ontwikkelings- en opleidingsbeleid voor de magistraten en de personeelsleden van de rechterlijke orde teneinde bij te dragen tot een kwaliteitsjustitie.

Onder gerechtelijke opleiding wordt verstaan : 1° de initiële opleiding, namelijk die welke verstrekt wordt tijdens de stage of bij de indiensttreding ; 2° de permanente opleiding, namelijk die welke verstrekt wordt gedurende de loopbaan met als doel de beroepsbekwaamheid te ontwikkelen ; 3° de loopbaanbegeleiding, namelijk die welke verstrekt wordt ter voorbereiding van de uitoefening van een toekomstig ambt of mandaat (art. 3 wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding).

Het Instituut stelt de programma's op inzake de opleidingen bedoeld in artikel 3, voert ze uit en evalueert ze. De programma's zijn in overeenstemming met de richtlijnen die ter zake werden voorbereid door de verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie van de Hoge Raad voor de Justitie en door de algemene vergadering van de Hoge Raad werden bekrachtigd, ingeval ze betrekking hebben

op de personen bedoeld in artikel 2, 1°, tot 3°, of werden voorbereid door de minister van Justitie ingeval ze betrekking hebben op de personen bedoeld in artikel 2, 4° tot 10° (art. 8, § 1, wet 31 januari 2007).

2.3. Aandachtspunten

Wat de opvang en omkadering van de rechters in handelszaken betreft werd besloten om op drie punten dieper in te gaan: informatie, coaching en permanente vorming.

- Informatie :

Op welke wijze worden de nieuwelingen geïnformeerd over de werking van de rechtbank en de inhoud van de functie. Welke bagage krijgen zij mee bij aanvang van hun taak?

Ingewonnen informatie

De wijze waarop nieuw benoemde rechters in handelszaken ontvangen en opgevangen worden in de verschillende rechtbanken van koophandel is in grote lijnen gelijklopend, met hier en daar een aparte regeling.

Een meerderheid van de rechtbanken organiseert een speciale introductievergadering of ontmoeting met de voorzitter van de rechtbank, de voorzitter in handelszaken en de hoofdgriffier, waarop de werking van de rechtbank mondeling wordt toegelicht.

Tijdens deze vergadering worden meestal een aantal documenten overhandigd aan de nieuwe rechter(s). Al naar gelang van de rechtbank zijn dit:

- een vademecum of verschillende vademecums (bijvoorbeeld een voor de kamer voor handelsonderzoek, voor het faillissement, voor de functie van rechter-verslaggever of voor de gedelegeerde rechter;
- een (welkomst)brochure;
- een documentatiemap (bijvoorbeeld met informatie over de rechtbank, de procedures en wetteksten of de rol van de rechter-commissaris, een jaarboek met alle praktische gegevens;
- « la revue des juges-consulaire de Belgique et de l'arrondissement » ;
- een handleiding bij faillissementen of basiswerken over het faillissement en de WCO;
- deontologische richtlijnen;
- verslagen van vergaderingen van de rechtbank;
- teksten van opleidingen.

Naast de introductievergadering staat veelal ook een rondleiding in de rechtbank op het programma, met een voorstelling aan de beroepsmagistraten.

Sommige rechtbanken hebben zelf geen vademecum ontwikkeld, maar stellen hun rechters in handelszaken wel het vademecum ter beschikking dat op punt werd gesteld door een andere rechtbank van koophandel.

Weer andere rechtbanken hebben evenmin zelf een vademecum, maar verwijzen naar het vademecum dat de Unie der Rechters in Handelszaken van België (URHB)¹⁰ ter beschikking stelt. Wie lid is van de

---

¹⁰ De URHB is een vereniging die instaat voor de belangen van de rechters in handelszaken. Naast het organiseren van opleidingen, zet de URHB zich onder andere ook in voor een betere selectie van de kandidaten, het bereiken van meer

URHB heeft overigens toegang tot alle documentatie die aangeboden wordt via hun website en krijgt driemaandelijks een brochure.

Bij een minderheid werden volgende praktijken vastgesteld:

- het verspreiden aan alle nieuwkomers van een cd-rom met alle teksten die nuttig zijn voor de uitoefening van de functie. De cd-rom is ook beschikbaar voor de andere rechtbanken, maar blijkbaar maken amper een paar rechtbanken hiervan gebruik;
- een goed ontwikkelde website, waarop veel informatie wordt aangeboden die nuttig is voor alle rechters in handelszaken. Zij die als rechter-commissaris worden aangesteld, beschikken daarenboven over een geïnformeerd opvolgingsprogramma voor de faillissementen;
- een "kwaliteitshandboek" met modellen voor de rechters in handelszaken;
- drie mappen met informatie die zijn opgemaakt door een andere rechtbank van het hetzelfde ressort: één met de deontologische regels, één met een basis gerechtelijk recht en één met basisinformatie over het faillissement;
- de opvang van de nieuwe benoemde rechters in handelszaken wordt volledig verzorgd door de rechters in handelszaken zelf;

Ten slotte wijzen enkele rechtbanken erop dat er soms verschillende gelijktijdige benoemingen zijn. Een cursus kan dan worden aangeboden voor de nieuwelingen, eventueel samen met andere rechtbanken. Meestal echter gebeurt de opvang op individuele basis.

Beoordeling

De meeste rechtbanken doen reeds belangrijke inspanningen om de nieuwe rechters in handelszaken op een goede manier op te vangen en snel wegwijs te maken in de rechtbank.

Zo wordt aan de nieuwelingen vaak een of meerdere documenten overhandigd met informatie over de werking van de rechtbank en de functie van rechter in handelszaken, bijvoorbeeld onder de vorm van een vademecum, een brochure, een documentatiemap of een jaarboek.

Het is echter opvallend dat bijna elke rechtbank zijn eigen vademecum, brochure of documentatiemap heeft, terwijl de wetgeving en de procedures overal dezelfde zijn. Vanzelfsprekend gelden per rechtbank wel een aantal specifieke werkregelingen die onderling van elkaar kunnen verschillen.

Er is dus behoefte aan overkoepeling, gezamenlijke initiatieven en benchmarking, waarbij geleerd kan worden van de rechtbanken wiens praktijken succesvol blijken en door de rechters in handelszaken worden geapprecieerd. Gezien de (zeer) beperkte omvang van bepaalde rechtbanken van koophandel lijkt het ook nuttig dat deze (bijvoorbeeld op het niveau van het ressort) op een aantal vlakken samen zouden werken.

De URHB heeft op dit vlak reeds initiatieven genomen, zoals het uitwerken van een vademecum voor alle rechters in handelszaken. De laatste versie dateert echter al van 1987 en werd sindsdien niet meer geactualiseerd. Dit initiatief verdient nochtans navolging, een gecentraliseerde actualisering zou immers de uniformiteit ten goede komen alsook vermijden dat elke rechtbank zich hier individueel zou moeten bezighouden.¹¹

---

eenvormigheid tussen de rechtbanken onderling en een duidelijke deontologie. Op haar website (www.urhb-ujcb.be) verschaft zij informatie over het ambt van rechter in handelszaken via een publiek toegankelijk gedeelte en een gedeelte dat enkel toegankelijk is voor de leden (intranet).

¹¹ Uit de laatste contacten die tijdens deze doorlichting met het URHB plaatsvonden, blijkt dat deze alleszins bereid is om een geactualiseerde versie van het vademecum op te stellen.

Ook enkele rechtbanken namen al interessante initiatieven. Zo stelt een rechtbank zowel een door haar ontwikkeld vademecum als een “guide pratique du juge consulaire”, in de vorm van een cd-rom, beschikbaar aan de andere rechtbanken, maar er zijn slechts een drietal rechtbanken die dit gebruiken en verdelen onder hun leden. Sommige rechtbanken werken binnen hun ressort samen met andere rechtbanken, bijvoorbeeld door het gezamenlijk aanbieden van een introductie cursus aan de nieuwe rechters in handelszaken.

- Coaching:

Hoe worden de rechters in handelszaken daadwerkelijk en concreet gecoacht¹²? Hebben zij een aanspreekpunt met betrekking tot theoretische en/of praktische problemen?

Ingewonnen informatie

Op het gebied van begeleiding en coaching van de rechters in handelszaken wordt vastgesteld dat er grosso modo twee soorten manieren van werken zijn:

- Individuele coaching via een “peter”, een voorzitter van een kamer, de voorzitter in handelszaken of de rechtbankvoorzitter.

In het merendeel van de rechtbanken krijgen de nieuwe benoemde rechters een (of meerdere) “peter(s)” toegewezen, over het algemeen is dit de voorzitter in handelszaken of een ervaren rechter in handelszaken. De begeleiding bestaat er voornamelijk in dat, bij aanstelling als rechter-commissaris, de rechter in handelszaken door zijn “peter” gedurende een bepaalde periode systematisch wordt vergezeld bij de plaatsopnemingen volgend op het vonnis van faillietverklaring (de “afstappingen”). Verder is de “peter” de persoon bij wie de rechter in handelszaken altijd terecht kan wanneer hij vragen heeft of met een probleem wordt geconfronteerd.

Wat de rechters in handelszaken betreft die zetelen in een kamer, weze het een pleitkamer of een kamer voor handelonderzoek, zal het eerder de voorzitter van de kamer zijn, een beroepsrechter, die instaat voor de begeleiding van de (nieuwe) rechter in handelszaken. De voorzitter van de rechtbank zal hier eerder in tweede lijn instaan voor de begeleiding.

Bij een van de kleinste rechtbanken is het de voorzitter zelf die persoonlijk de nieuwelingen begeleidt, onder meer door alle faillissementen waarin ze als rechter-commissaris worden benoemd te superviseren.

Bij een andere kleine rechtbank is er, naast het peterschap, ook een belangrijke informele uitwisseling van ervaringen met de collega’s handelsrechters, die omschreven wordt als een echte vriendenkring.

Tot slot zijn er enkele rechtbanken die ervoor zorgen dat de nieuwelingen altijd eerst een tijd (bijvoorbeeld de eerste drie maanden) zetelen, in regel onder het voorzitterschap en dus rechtstreeks toezicht van de voorzitter van de rechtbank zelf.

- Groepsgewijze coaching via commissies, stuurgroepen, pools, raad van wijzen,...

Er worden verschillende praktijken vastgesteld:

---

¹² Met “coaching” wordt bedoeld een persoonlijke begeleiding in verband met het functioneren van de rechter in handelszaken.

- een soort peterschap voor de begeleiding van rechters-commissarissen en gedelegeerde rechters, waargenomen door een peterschapsraad (“raad der wijzen”, bestaande uit elf rechters in handelszaken met vele jaren dienst en bijzonder veel ervaring);
- een medebegeleiding door de verantwoordelijke van de pool waarin de rechter in handelszaken werd ingedeeld. (zie hierboven voor een beschrijving van de pools);
- een medeopvang en medebegeleiding van de nieuweling door de voorzitters van de drie verschillende commissies die door de rechters in handelszaken zelf werden opgericht (nl., de commissies “zittingen”, “faillissementen en gerechtelijk akkoord” en “handelsonderzoek), naargelang de commissie aan wie de nieuwe rechter werd toebedeeld;
- een medebegeleiding door de stuurgroepen die door de rechtbank in het leven werden geroepen voor de faillissementen en het handelsonderzoek en die voor de rechter in handelszaken steeds een aanspreekpunt zijn .

Een andere wijze van begeleiding bestaat er volgens sommige rechtbanken in om de rechters in handelszaken uitdrukkelijk uit te nodigen om bepaalde opleidingen te volgen die door de rechtbank of het URHB worden georganiseerd.

Soms heeft een rechtbank een zeer uitgewerkt onthaalprogramma qua informatie en opleiding voor de nieuwe rechters in handelszaken. Maandelijks wordt er opgevolgd hoe het met het onthaal, het informeren en het opleiden van de nieuwelingen is gesteld. Jaarlijks gebeurt er een debriefing van het onthaal, informatie en opleidingsprogramma. Pas wanneer binnen het team van rechters in handelszaken er positief wordt geëvalueerd, zal aan de voorzitter van de rechtbank worden meegedeeld dat de nieuwe rechter in handelszaken klaar is om alleen aangesteld te worden in handelsonderzoeken of faillissementen.

De meeste rechtbanken benadrukken dat de rechters in handelszaken uitdrukkelijk erop worden gewezen dat zij in geval van vragen of problemen steeds terecht kunnen bij de voorzitter in handelszaken en de voorzitter van de rechtbank en voor praktische kwesties bij de (hoofd)griffier.

Er wordt trouwens, tot slot, door verschillende rechtbanken op gewezen dat ook de griffie een grote rol speelt in de begeleiding van de rechters in handelszaken, vooral voor het verschaffen van basisinformatie en het bijstaan bij praktische problemen.

Beoordeling

Het is verheugend vast te stellen dat reeds heel wat rechtbanken het “peterschap” hebben ingevoerd voor de rechters in handelszaken die de functie van rechter-commissaris opnemen.

Voor de rechters in handelszaken die zetelen in een kamer komt het logisch voor dat het de voorzitter van die kamer, een beroepsrechter, is die deze rol opneemt.

In de kleinste rechtbanken, waar de voorzitter persoonlijk instaat voor de coaching, dient wellicht geen aparte “peter” te worden aangesteld.

In de grote rechtbanken zou de specifieke en theoretische en ervaringsgerichte kennis van bepaalde rechters in handelszaken optimaal moeten kunnen renderen ten behoeve van de ganse groep van rechters in handelszaken.

- Voortdurende vorming:

Bestaat er een systeem van voortdurende vorming: op puntstelling en actualisering van kennis, uitwisseling van ervaringen of onderlinge advisering van collega’s?

Ingewonnen informatie

De vorming en opleiding voor de rechters in handelszaken gebeurt vooral via 1) interne opleidingen, 2) externe opleidingen en 3) het onderling uitwisselen van ervaringen.

1) Interne opleidingen

De interne opleidingen variëren zowel qua inhoud als frequentie sterk van rechtbank tot rechtbank.

De verschillende soorten vormingen die de rechtbanken aanbieden aan hun rechters in handelszaken kunnen in grote lijnen worden samengevat als volgt:

- Opleidingen naar aanleiding van nieuwe wetten of procedures (vb. recent rond de Wet op de Continuïteit van Ondernemingen (WCO)), gegeven, al naar gelang het geval, door beroepsrechters of door zorgvuldig gekozen sprekers.
- Opleidingen om bepaalde aspecten van de algemene werking op te frissen (vb. deontologie, rechtspleging of faillissementen) of meer punctuele thema's te bespreken (vb. voorstelling werking en beleidsplan, presentatie en werking website, de factuur,, balans lezen, verhaalbaarheid advocaatkosten, afwikkeling faillissement, voorrechten en hypotheke, bevoegdheden en plichten,...).
- Studiedagen of colloquia specifiek voor rechters-commissarissen, curatoren, de dienst handelonderzoek, rechters-verslaggevers, en gedelegeerde rechters.

Enkele rechtbanken vermelden dat sommige opleidingen worden georganiseerd in samenwerking met andere rechtbanken van hetzelfde ressort.

Soms worden sommige opleidingssessies niet georganiseerd door de rechtbank maar door de rechters in handelszaken zelf.

De frequentie van de opleidingen varieert, soms is er één jaarlijkse opleidingssessie, over twee vormingsavonden, tot vijf studieavonden per jaar.

2) Externe opleidingen

Externe opleidingen worden onder meer verzorgd door de Unie der Rechters in Handelszaken van België (URHB), die ongeveer 75% van de rechters in handelszaken verenigt. De URHB organiseerde in 2009 tien regionale opleidingen, waaraan 417 rechter in handelszaken, 56 beroepsmagistraten, 135 curatoren en 40 griffiers deelnamen. Een recent voorbeeld (16 juni 2010) is een "Workshop WCO": uitwisselen van ervaringen na één jaar". Deze opleidingen zijn gratis voor de leden van de URHB, niet-leden betalen een beperkte bijdrage (bij voorbeeld 25€ voor de hiervoor genoemde opleiding).

Volgens het Instituut voor de Gerechtelijke Opleiding (IGO), dat pas operatief is sinds 1 januari 2009, kan deze in zijn opstartperiode onmogelijk alles reeds zelf kan organiseren en werkt ze daarom samen met de URHB door middel van een financiële tussenkomst in de opleidingen georganiseerd door de URHB, op voorwaarde dat deze opleidingen naast de rechters in handelszaken ook openstaan voor de magistraten en personeelsleden van de rechterlijke orde van de rechtbanken van koophandel. Zo bedroeg de financiële ondersteuning aan de URHB in 2009 voor de tien regionale opleidingen € 17000.

De initiële opleiding van de rechters in handelszaken blijft volgens de URHB echter problematisch. Daarom heeft de URHB in 2010, na ruggespraak met de vertegenwoordigers van de Nederlandstalige en Franstalige Conferentie van de korpschefs van de rechtbanken van koophandel, een overleg opgestart

met het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding om tot een samenwerkingsprotocol te komen voor het organiseren van een basisopleidingsprogramma voor rechters in handelszaken.

Het IGO heeft het evenwel opportun geacht geen samenwerkingsprotocol te ondertekenen maar integendeel jaar per jaar en opleiding per opleiding concrete afspraken te maken, dit om niet in een al te strak kader door allerhande verplichtingen met elkaar verbonden te zijn en een soepele samenwerking mogelijk te maken.

Externe opleidingen kunnen ook worden gevolgd bij de FOD Justitie, aan de universiteiten of bij private verenigingen (zoals bijvoorbeeld M&D Seminars). Het nadeel van deze opleidingen is echter dat deze vaak prijzig zijn en de rechters in handelszaken deze volledig zelf dienen te bekostigen, er is voor hen namelijk geen tussenkomst of terugbetaling mogelijk zoals voor beroepsmagistraten.

Toch worden deze opleidingen door sommige rechtbanken gestimuleerd indien ze relevant zijn. Zo volgden bij een bepaalde rechtbank in 2008-2009 tien rechters in handelszaken een cyclus vennootschaps- en handelsrecht (georganiseerd door de FOD Justitie) en zestien rechters in handelszaken een 10-delige "postuniversitaire opleiding curator-vereffenaar". Daarnaast werden er ook verschillende andere lessenreeksen, uiteenzettingen (vb. "De aansprakelijkheid van de curator en de rechter-commissaris) en studiedagen (vb. omtrent de wet op de continuïteit van ondernemingen) georganiseerd.

Tot slot menen verschillende voorzitters in handelszaken dat de rechters in handelszaken eerder nood hebben aan een opleiding over de praktische toepassing van de wet dan aan een theoretische vorming. Zo zijn de opleidingen van de URHB volgens hen vaak te algemeen en te theoretisch.

3) Het uitwisselen van ervaringen

Het uitwisselen van ervaringen is ook een vorm van vorming. Dit gebeurt soms op eerder informele wijze, soms via de overlegvergaderingen (zie hieronder in het hoofdstuk "Overlegstructuren").

Beoordeling

De meeste rechtbanken doen individueel duidelijk inspanningen om opleidingen, in diverse vormen, te organiseren voor hun rechters in handelszaken. Deze interne opleidingen zijn wel vaak erg thematisch.

De externe opleidingen lijken echter problematischer.

Positief is dat er geregeld opleidingen worden georganiseerd door de URHB, al vinden sommige rechtbanken deze opleidingen nog te theoretisch en te algemeen.

Minder positief is dat er blijkbaar nog steeds een gebrek is aan een algemene basisopleiding voor de rechters in handelszaken. Het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (IGO) heeft hierin een belangrijke rol te vervullen. Het initiatief van de URHB om tot een samenwerkingsprotocol te komen met het IGO kan dan ook alleen maar worden aangemoedigd.

Positief is dat het ook voor de rechters in handelszaken mogelijk is om opleidingen te volgen die worden georganiseerd door de FOD Justitie, de universiteiten of private verenigingen.

Minder positief is dat zij volledig zelf dienen op te draaien voor de kosten ervan.

Dit laatste is eigenlijk onbegrijpelijk. Enerzijds wordt van de meeste rechters in handelszaken, die dit ambt uitoefenen bovenop hun normale beroepsactiviteiten, heel wat verwacht op het vlak van

beschikbaarheid, kennis, expertise, deontologie, enz. Anderzijds staat daar niet alleen een povere vergoeding tegenover, er is ook nog eens geen tussenkomst of terugbetaling voorzien wat opleidingen betreft, dit in tegenstelling tot de beroepsmagistraten.

Tegenwoordig is het ambt van rechter in handelszaken echter geëvolueerd van een “erefunctie” naar een “kennisfunctie” met niet onbelangrijke verantwoordelijkheden. Indien men wenst dat de rechter in handelszaken deze (vernieuwde) rol ten volle kan waarmaken, dan mag men ze niet langer als een soort “tweederangsmagistraten” behandelen en moet op zijn minst een tussenkomst worden voorzien in bepaalde opleidingskosten.

Ten slotte kan nog worden opgemerkt dat niet alles mag worden afgewenteld op het probleem van de opleidingen. De rechtbank moet er ook zelf voor zorgen de kennis en de competenties bij de rechters in handelszaken te benutten, te verspreiden en te ontwikkelen, bijvoorbeeld door ervaringsuitwisseling en onderlinge advisering van collega’s met gelijkaardige opdrachten/probleemsituaties.

2.4. Aanbevelingen

6. Een algemeen geactualiseerd vademecum/handleiding zou centraal opgesteld moeten worden en beschikbaar worden gesteld voor alle rechters in handelszaken bij alle rechtbanken van koophandel.¹³

Dit document zou onder meer moeten bevatten: allerlei praktische informatie betreffende de organisatie en werking van de rechtbank, regels en afspraken betreffende de te volgen werkmethodes, het wettelijke, deontologische en financiële statuut van de consulaire rechter, de relevante wetten, reglementen en bestaande omzendbrieven.

Naast dit gezamenlijke document kan elke rechtbank uiteraard aanvullingen doen die specifiek betrekking hebben op de eigen werking.

7. De Hoge Raad moedigt de verdere uitwerking aan van het idee van een individueel of collectief coachend “peterschap”, zoals dit onder meer wordt toegepast voor de rechters-commissarissen die bij hun eerste afstappingen worden begeleid door een ervaren “peter”.

Deze uitwerking dient te geschieden voor elke nieuwe benoemde rechter in handelszaken in termen van ondersteuning die de nieuweling mag verwachten van zijn “peter”, welke rechters voor deze “peterfunctie” best in aanmerking komen en hoe en wanneer eventuele problemen door de “peter” zullen worden gesignaleerd aan de rechtbankvoorzitter.

8. Naast deze vorm van coaching verdient het aanbeveling enkele specifiek onderlegde rechters in handelszaken aan te duiden die op theoretisch, kennismatig, gebied als aanspreekpunt kunnen optreden ten behoeve van beginnende rechters (mentorschap).

9. Wat de interne opleidingen betreft, verdient het aanbeveling om de opleidingen te optimaliseren door samenwerking met andere rechtbanken, bijvoorbeeld de rechtbanken van hetzelfde ressort. De voordelen hiervan zijn dat de kosten worden gereduceerd, men over een grotere schaalgrootte beschikt – vooral in het geval van de kleinere rechtbanken – en het de uniformiteit ten goede komt.

10. Wat de externe opleidingen betreft, is er nood aan een basisopleiding voor de rechter in handelszaken, als volwaardige rechters, die periodiek wordt georganiseerd. Dit behoort tot de

¹³ Hiervoor werd er reeds op gewezen dat de Unie voor Rechters in Handelszaken van België ten overstaan van de Hoge Raad de bereidheid heeft getoond om een geactualiseerde versie van haar vademecum op te stellen (zie voetnoot 9).

wettelijke opdracht van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding, maar gebeurt best in samenspraak met de URHB en de Conferenties van voorzitters van de rechtbanken van koophandel.

11. Het is een elementaire taak van de rechtbankvoorzitter om de kennis en de competenties bij de rechters in handelszaken die voor de rechtbank noodzakelijk is (teneinde haar doelstellingen te realiseren), te benutten, te verspreiden en te ontwikkelen, zoals ervaringsuitwisseling en onderlinge advisering van collega's met gelijkaardige opdrachten of geconfronteerd met gelijkaardige probleemsituaties, tot interne of externe opleidingen betreffende zeer specifieke kennisgebieden (zoals wetgeving inzake faillissement of continuïteit van ondernemingen).

2.5. Beleidsvoorstellen

3. Er dient ook opnieuw de aandacht te worden gevestigd op een "oud zeer", met name de onaantrekkelijk lage presentiegelden die de rechters in handelszaken ontvangen voor hun prestaties en onkosten (zie hierover onder meer de besprekingen in de Senaat naar aanleiding van de behandeling van het wetsontwerp van 22 februari 2005 tot wijziging o.m. van de personeelsformatie van de rechtbanken van koophandel – Senaat zitting 2004-05, 3-1014/2).

Immers, hoewel deze lekenrechters een sleutelrol vervullen in de afhandeling van omvangrijke opdrachten van de rechtbank, bestaat hun enige bezoldiging uit de wettelijk vastgestelde presentiegelden (KB 22 april 1999).¹⁴

Indien een billijke verloning momenteel budgettair gezien onmogelijk zou blijken, zou alvast kunnen worden begonnen met het fiscaal vrijstellen van de huidige presentiegelden, wat de rechters in handelszaken ook al een administratieve rompslomp zou besparen.

3. Taakverdeling onder de rechters in handelszaken

3.1. Doelstelling

Verzekeren van een optimale inzet van de rechters in handelszaken in functie van de algemene en specifieke bevoegdheden en de werklast van de rechtbank

3.2. Aandachtspunten

Wat de taakverdeling onder de rechters in handelszaken betreft werd besloten om op vier punten dieper in te gaan.

- Op welke wijze en volgens welke criteria worden tussen de rechters in handelszaken de taken verdeeld?

Ingewonnen informatie

De *wijze waarop* binnen de verschillende rechtbanken van koophandel de taken worden verdeeld tussen de rechters in handelszaken is redelijk divers. Toch tekenen zich twee grote stromingen af.

¹⁴ In dit Koninklijk Besluit wordt een presentiegeld toegekend van 1644 frank per terechtzittingsdag of per terechtzitting van tenminste drie uren (actueel circa 40,75 €).

Eenzijds zijn er de rechtbanken die de rechters in groepen of “pools” onderbrengen. In deze rechtbanken krijgen de rechters in handelszaken een specifieke opdracht of taak toegewezen:

- Voorbeeld 1: de rechters in handelszaken worden op volgende wijze in 4 groepen onderverdeeld: 1) zetelende rechters, zetelen in al dan niet gespecialiseerde pleitkamers in functie van hun kwalificaties, 2) rechters-commissarissen, worden aangesteld in functie van aard en omvang van het faillissement, 3) gedelegeerde rechters, betreft voornamelijk bedrijfsleiders en 4) kamer voor handelsonderzoek, betreft voornamelijk accountants en boekhouders. De rechters worden in deze of gene categorie ondergebracht in functie van hun specialiteiten en ervaring.
- Voorbeeld 2: de rechters in handelszaken worden op volgende wijze in 3 groepen onderverdeeld: 1) zetelende rechters in pleitkamers, 2) rechters-commissarissen (en gedelegeerde rechters), 3) handelsonderzoek en WCO. De kandidaat mag kenbaar maken welke pool zijn voorkeur wegdraagt maar de voorzitter beslist over de uiteindelijke toewijzing, waarbij onder meer rekening wordt gehouden met de achtergrond en de beschikbaarheid van de rechter.

Anderzijds zijn er de rechtbanken waarin de rechters in handelszaken meerdere taken krijgen toegewezen:

- Voorbeeld 1 : de rechters in handelszaken moeten zowel zetelen in een pleitkamer als rechter-commissaris zijn in een faillissementszaak of gedelegeerd rechter.
- Voorbeeld 2 : alle rechters in handelszaken moeten zittingen doen via een beurtrol terwijl ze ook allen aangesteld worden als rechter-verslaggever.

Sommige van deze rechtbanken werken met een rotatie binnen de kamers om de taken af te wisselen.

Ook wat deze rechtbanken betreft valt echter op dat de rechters in handelszaken die zich bezighouden met het handelsonderzoek het meest worden afgesloten van de andere rechters in handelszaken. Over het algemeen worden de rechters in handelszaken die zetelen in een kamer voor handelsonderzoek uitsluitend daar ingezet.

Het is blijkbaar ook in deze categorie dat de selectie het verst gaat qua bijzondere expertise. In een aantal rechtbanken worden enkel rechters in handelszaken ingedeeld bij het handelsonderzoek die beroepshalve met accounting te maken hebben.

De *criteria* die door ongeveer alle voorzitters worden genoemd om een rechter in handelszaken deze of gene taak toe te bedelen zijn:

- Expertise/kennis/bekwaamheid. Voor het handelsonderzoek is het bijvoorbeeld vereist een balans te kunnen lezen en interpreteren, voor een gespecialiseerde pleitkamer wordt kennis van de materie meestal als een pluspunt beschouwd;
- Beschikbaarheid. Rechters-commissarissen moeten bijvoorbeeld over meer tijd beschikken dan rechters in handelszaken die enkel zetelen in een pleitkamer, rechters in handelszaken die zich bijvoorbeeld nooit op maandagochtend kunnen vrijmaken zullen niet worden toegewezen aan een pleitkamer die enkel op maandagochtend zetelt.

Naast deze criteria worden ook, zij het in mindere mate, volgende criteria gehanteerd door meerdere rechtbanken: de eigen voorkeur van de betrokkene, het streven naar eerlijke verdeling, de scholing/basisopleiding van de betrokkene, de praktijkervaring en de anciënniteit.

Verschillende rechtbanken laten de nieuw benoemde rechter in handelszaken beginnen in de inleidingskamer (die in de kleinere rechtbanken vaak wordt voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank zelf). Pas na een bepaalde tijd worden ze daarna aan een pleit- of andere kamer toegewezen.

Bij sommige rechtbanken laat de voorzitter de nieuwe rechters in handelszaken eerst als waarnemer deelnemen aan de zittingen van de verschillende kamers zonder zelf te zetelen, vooraleer ze onder te brengen in de inleidingskamer en daarna een pleitkamer (in functie van hun specialiteit).

Bij sommige rechtbanken komt een rechter in handelszaken pas in aanmerking voor de handelonderzoeken wanneer hij eerst een tijd in de inleidingskamer en een pleitkamer heeft gezeteld. Bij andere rechtbanken komt een nieuwe rechter in handelszaken meteen in aanmerking voor de handelonderzoeken op grond van zijn specifieke competenties.

Er zijn ook voorzitters die aangeven dat voor de zittingen steeds een goede “mix” wordt gezocht, namelijk een “ancien” en een jongere, een die sterk is op boekhoudkundig vlak en een met andere kwaliteiten.

Sommige rechtbanken doen jaarlijks een evaluatie van deze taakverdeling en passen aan waar nodig.

Tot slot moet worden vermeld dat verschillende voorzitters opmerken dat zij de taakverdeling niet volledig alleen bepalen, maar dat dit bijvoorbeeld gebeurt in overleg met de voorzitter in handelszaken of de griffie.

Beoordeling

Vooreerst dient opgemerkt dat wegens het ontbreken van specifieke wetsbepalingen in verband met de taakverdeling, de initiatiefruimte (en bijgevolg ook de verantwoordelijkheid) van de voorzitter groot is.

In bepaalde rechtbanken worden de rechters in handelszaken in groepen ingedeeld en hebben de rechters een specifieke taak. In andere rechtbanken moeten de rechters de taken afwisselen. Het lijkt ons dat de situatie per rechtbank te specifiek is om te kunnen zeggen dat het ene systeem de voorkeur geniet op het andere. Het behoort tot de bevoegdheid van de korpschef om hierin een keuze te maken, zolang dit gepaard gaat met de nodige transparantie en er rekening wordt gehouden met de specificiteit van de taak en de specifieke kennis van de rechters in handelszaken.

Hetzelfde geldt voor wat betreft de toewijzing van de rechter in handelszaken aan een bepaalde kamer: sommige rechtbankvoorzitters wensen te vermijden dat rechters uit bepaalde bedrijfssectoren zouden terechtkomen in kamers die geschillen uit deze sectoren behandelen, terwijl anderen menen dat deze rechters net daar een meerwaarde te bieden hebben.

Welke beleidskeuze ook wordt gemaakt, steeds blijft het de verantwoordelijkheid van de korpschef een elementair competentie management uit te bouwen (de juiste man op de juiste plaats) maar tegelijk aandacht te hebben voor bestaan en beheersing van risico's verbonden aan de deelname van de rechters in handelszaken aan de rechtsbedeling.

Een gedifferentieerde aanpak, waarbij vermeden wordt dat mensen uit dezelfde sector gaan deel uitmaken van dezelfde kamer mits toch minstens één persoon specifiek bekwaam is, lijkt hier op zijn plaats.

Daarom is het enerzijds van belang dat vooraf wordt vastgelegd welke de specifieke kennisvereisten zijn voor een bepaalde taak, terwijl anderzijds de rechtbank een duidelijk beeld moet hebben van de competenties van de rechters in handelszaken. Dit zou op systematische wijze dienen te gebeuren en onder leiding van de korpschef of een persoon aan wie dit wordt gedelegeerd.

Het is ook een goede zaak om de taakverdeling elk jaar te evalueren zodat eventueel kan worden bijgestuurd en zoveel mogelijk de juiste man op de juiste plaats gezet.

Tot slot is het opvallend dat de meeste voorzitters niet vermelden dat bij de taakverdeling rekening wordt gehouden met functionele onverenigbaarheden. Deze problematiek wordt verder uitgediept in het hoofdstuk deontologie.

- Wie oefent concreet het toezicht uit over de wijze van de uitoefening van de taken: de voorzitter van de rechtbank of de voorzitter in handelszaken? Wie doet wat? Zijn er expliciete regels of procedures voorzien?

Met “toezicht” wordt uiteraard geen toezicht bedoeld op inhoudelijke beslissingen in concrete dossiers, maar wel op het functioneren van de rechter in handelszaken

Ingewonnen informatie

Wie

Het algemeen toezicht op de rechters in handelszaken wordt meestal uitgeoefend door de voorzitter van de rechtbank zelf.

Daarnaast is er vaak een specifiek toezicht, dat meestal afhankelijk is van de specifieke functie die de rechter in handelszaken vervult. Zo wordt het specifieke toezicht op een rechter in handelszaken die zetelt in een pleitkamer of in een kamer voor handelsonderzoek uitgeoefend door de voorzitter van die kamer (beroepsmagistraat)¹⁵.

Soms laat de voorzitter van de rechtbank zich voor het toezicht bijstaan door een bepaalde andere (beroeps)rechter, zoals bij voorbeeld de rechter die de faillissementskamer voorziet.

Soms wordt het toezicht niet zozeer individueel uitgeoefend maar eerder gemeenschappelijk, bij voorbeeld via een maandelijkse vergadering met de beroepsrechters of via de stuurgroep faillissement (voor het toezicht op de rechters-commissarissen) of de stuurgroep handelsonderzoek (voor het toezicht op de rechter-verslaggever).

Verschillende rechtbanken geven aan dat het toezicht bij hen eigenlijk verloopt via verschillende personen, namelijk zowel via de voorzitter van de rechtbank, de voorzitter in handelszaken als de (hoofd)griffier.

Een voorzitter vermeldt dat er wat het handelsonderzoek betreft geen toezicht is op de rechters in handelszaken omdat deze inhoudelijk autonoom functioneren en inmenging bijgevolg onverenigbaar is. Indien er een probleem is wordt dit door de griffie aan de voorzitter van de rechtbank gemeld.

Hoe

Door de rechtbanken wordt minder informatie gegeven over de wijze waarop het toezicht wordt uitgeoefend, maar soms spreekt die voor zich. Zo is het toezicht door de voorzitter van de kamer waarin de rechter in handelszaken zetelt een permanent toezicht doordat men samen in dezelfde kamer zetelt.

In een middelgrote rechtbank stelt de voorzitter dat hij elke rechter in handelszaken ziet en spreekt telkens die zetelt en dat hij verschillende keren per week ook alle beroepsrechters spreekt.

---

¹⁵ Soms is de rechtbank zo klein en het aantal kamers zo beperkt dat de voorzitter van de rechtbank de kamers zelf voorziet.

In een andere rechtbank worden boordtabellen bijgehouden, met het alle toegewezen dossiers per rechter in handelszaken, voor alle functies die ze uitoefenen.

In een kleinere rechtbank gebeurt de controle zuiver reactief, de voorzitter van de rechtbank of de voorzitter in handelszaken reageert enkel op basis van opgevangen feiten of commentaren.

In een andere kleine rechtbank wordt benadrukt dat door de kleinschaligheid zelfcontrole nog mogelijk is en er geen nood is aan een zware administratieve procedure.

Een voorzitter, ten slotte, beklemtoont dat hij niet enkel een gesprek heeft met de betrokken rechter in handelszaken over zijn functioneren als er een klacht is of er negatieve commentaren zijn, maar ook als er positieve commentaren zijn.

Beoordeling

Enerzijds zijn rechters in handelszaken geen beroepsmagistraten maar lekenmagistraten. Anderzijds krijgen rechters in handelszaken toch aanzienlijke verantwoordelijkheden toevertrouwd, zoals bijvoorbeeld het toezicht op het beheer en de vereffening van een faillissement, met inbegrip van het controleren van de rekeningen van de vereffening en de kosten en erelonen (in de hoedanigheid van rechter-commissaris) of het opsporen van ondernemingen in moeilijkheden (in de hoedanigheid van rechter-verslaggever).

In het algemeen wordt erkend dat de inzet van de rechters in handelszaken in de werking van de rechtbanken van koophandel een duidelijke meerwaarde oplevert en, binnen de bestaande wetgeving, onmisbaar is. Deze categorie van rechters brengt heel wat praktische bedrijfservaring en kennis omtrent de regels in het economisch veld binnen en zorgt voor een belangrijke verlichting van de werklust in de rechtbank.

Maar, gezien de rechters in handelszaken hun beroepsactiviteiten doorgaans uitoefenen in de bedrijfswereld zijn er ook risico's aan verbonden, zoals bijvoorbeeld een gebrek aan eigenlijke juridische opleiding en kennis, zowel van de procedureregels – en de deontologische regels voor magistraten – als van de vaak zeer technische wetgevingen die moeten worden toegepast. Daarnaast is in de zakenwereld het risico op belangenvermenging logischerwijze veel groter, omdat de “verwantschap” of integendeel de concurrentie een rol spelen.

Daarom is het aangewezen dat de voorzitter van de rechtbank het werk van deze rechters minimaal opvolgt zodat hij er zich van kan vergewissen dat de opdrachten die zij krijgen daadwerkelijk, op volkomen transparante, efficiënte en zo eenvormig mogelijke wijze worden uitgevoerd.

Er dient ook eens te meer vastgesteld dat het verschil in benadering, wat dit toezicht betreft, vaak te maken heeft met de verschillende grootte van de rechtbanken.

Dit lijkt niet onlogisch. In kleine rechtbanken gebeurt het toezicht vaak minder gestructureerd en zonder veel plichtplegingen. Dat is ook niet nodig gezien de vaak persoonlijke contacten.

In de grotere rechtbanken echter, waar men toch al snel over een paar tientallen rechters in handelszaken beschikt, is het aangewezen om het toezicht op een meer formalistische manier te organiseren, door bijvoorbeeld een specifieke verantwoordelijke (of een groep) aan te duiden, een vorm van rapportage te installeren, duidelijk te communiceren hoe disfuncties kunnen worden gemeld,...

Kortom, ook hier geldt dat hoe groter de rechtbank is, hoe meer er een structuur zou moeten worden uitgebouwd.

De redenering van sommige voorzitters dat kleinschaligheid automatisch zou leiden tot zelfregulering en dit het toezicht zou overbodig maken, zodat een louter reactief optreden voldoende zou zijn, kan geenszins worden gevolgd. De grootte van de rechtbank is significant voor de wijze waarop het toezicht moet worden uitgebouwd doch niet voor het feit of al dan niet toezicht moet gebeuren. Toezicht zou onder meer al kunnen bestaan uit een regelmatige, informele bevraging van een beroepsrechter, (hoofd)griffier, syndicus van curatoren, enz, over de wijze van functioneren van een rechter in handelszaken.

- Wordt de hernieuwing van mandaten voorafgegaan door een beoordelingsgesprek.

Ingewonnen informatie

De overgrote meerderheid van de rechtbanken van koophandel geven aan dat er een vorm van evaluatie of beoordeling plaatsvindt van de rechter in handelszaken naar aanleiding van de eventuele verlenging van zijn mandaat. Deze gebeurt hoofdzakelijk door de voorzitter van de rechtbank, die advies moet uitbrengen over de verlenging.

Die evaluatie of beoordeling gebeurt echter zelden via een specifiek gesprek met de betrokkene.

Over het algemeen baseert de voorzitter van de rechtbank zich op zijn eigen ervaringen met de betrokken rechter in handelszaken en zal hij zich tevens bevragen bij de voorzitter in handelszaken en zo nodig ook bij de beroepsmagistraat (in de regel de voorzitter van de kamer) of beroepsmagistraten die samen met de betrokken rechter in handelszaken zetelen.

Bij sommige rechtbanken gebeurt de evaluatie door de voorzitter van de rechtbank alleen als er zich geen problemen voordoen. Doen er zich wel problemen voor dan pleegt hij hierover overleg met de voorzitter in handelszaken.

Er wordt meermaals op gewezen dat de evaluatie geen momentopname is, maar een permanent gegeven. Zo worden rechters-commissarissen en gedelegeerde rechters constant beoordeeld door middel van een controle van hun verslagen. De rechters in handelszaken die zetelen in een pleitkamer worden constant beoordeeld door de beroepsrechter(s) die samen met hen zetelen. Anderen geven aan dat de dagelijkse of wekelijkse contacten met de rechters in handelszaken en de beroepsrechters ertoe leiden dat zij een goed beeld hebben van het functioneren van de betrokkenen.

Soms laat men zich voor de beoordeling tevens bijstaan door de parketmagistraten die belast zijn met de insolventieproblematiek.

Soms vindt eerder een indirecte evaluatie plaats, in die zin dat de betrokken rechter in handelszaken al dan niet beslist om de verlenging van zijn mandaat te vragen met het akkoord van de voorzitter van de rechtbank.

Een voorzitter is van plan om ook een evaluatie uit te voeren halfweg het mandaat.

Ten slotte merken enkele voorzitters op dat de evaluatie van de rechters in handelszaken niet voorzien is in de wet, niettemin vindt ook daar een feitelijke evaluatie plaats, op het ogenblik van de aanvraag tot hernieuwing van het mandaat, wanneer de voorzitter zijn advies hierover geeft.

Beoordeling

De beoordeling of evaluatie gebeurt slechts uitzonderlijk door middel van een specifiek gesprek met de betrokken rechter in handelszaken. Dat is niet ideaal, zo'n gesprek is zeker wenselijk. Het is niet omdat er in de wet niet uitdrukkelijk een evaluatie wordt voorzien dat het verboden is er een te doen.

Meer zelfs, het zou goed zijn als er ook tussentijds (bijvoorbeeld na twee jaar) een soort van beoordeling zou gebeuren, bijvoorbeeld via een beoordelingsgesprek of functioneringsgesprek.

Maar nog beter zou het zijn indien in de wet zou worden ingeschreven dat het mandaat van een rechter in handelszaken zes jaar duurt in plaats van vijf jaar en dat er na drie jaar een mogelijkheid bestaat tot een functioneringsgesprek in geval er zich functioneringsproblemen zouden voordoen.

3.3. Aanbevelingen

12. De specifieke kennisvereisten voor een bepaalde taak moeten door de voorzitter van de rechtbank in kaart worden gebracht.

13. De verschillende competenties van de rechters in handelszaken moeten in kaart worden gebracht.

14. De taakverdeling voor de rechters in handelszaken moet uitgaan van deze twee elementen en moet op systematische wijze gebeuren, onder leiding van de korpschef of de persoon aan wie hij dit delegeert.

15. Jaarlijks dient de taakverdeling te worden geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd.

16. De rechtbanken dienen een minimale structuur op te zetten die een adequaat en aan de grootte van de rechtbank aangepast "toezicht" mogelijk maakt, zodat de voorzitter er zich van kan vergewissen dat de opdrachten die de rechters in handelszaken toegewezen krijgen daadwerkelijk, op volkomen transparante, efficiënte en zo eenvormig mogelijke wijze worden uitgevoerd.

3.4. Beleidsvoorstel

4. Artikel 204 van het Gerechtelijk Wetboek zou moeten worden gewijzigd in die zin dat het mandaat van een rechter in handelszaken zes jaar duurt (in plaats van vijf jaar) en dat er na drie jaar een mogelijkheid bestaat, in geval er zich functioneringsproblemen zouden voordoen, tot een functioneringsgesprek met de voorzitter van de rechtbank. Dit gesprek zal later een van de elementen vormen, als meetinstrument, voor de evaluatie die de voorzitter dient uit te voeren ter gelegenheid van de eventuele verlenging van het mandaat.

4. Overlegstructuren

4.1. Doelstelling

Zorgen dat knelpunten en (organisatorische) problemen binnen de rechtbank kunnen aan bod komen via overlegstructuren.

4.2. Relevante wetsbepalingen

Er zijn weinig of geen wetsbepalingen in verband hiermee, behoudens de verplichting voor de rechtbank om minstens eenmaal per jaar een algemene vergadering te organiseren. (art. 340 Ger. W.).

4.3. Aandachtspunten

Wat de overlegstructuren voor de rechters in handelszaken betreft werd besloten om op één punt dieper in te gaan.

- Bestaat er een overleggroep voor bespreking van knelpunten in het functioneren van rechters in handelszaken (punctuele of organisatorische problemen m.b.t. handelsonderzoeken, faillissementen, continuïteit ondernemingen)? Vinden de besprekingen plaats met een zekere periodiciteit? Wordt vooraf een agenda en nadien een verslag opgesteld?

Ingewonnen informatie

De *meeste rechtbanken* hebben structuren waarin problemen en knelpunten kunnen worden besproken. De wijze waarop deze zijn georganiseerd is echter zeer divers.

Vooreerst is er de algemene vergadering van de rechtbank van koophandel. Deze dient volgens de wet minstens eenmaal per jaar te worden georganiseerd. Een enkele rechtbank gebruikt de algemene vergadering als instrument om knelpunten en organisatorische problemen ter sprake te brengen en organiseert dan ook meerdere algemene vergaderingen per jaar.

Anderen voldoen aan de formele verplichting van één algemene vergadering per jaar en organiseren daarnaast andere vergaderingen waarin dit soort problemen aan bod kunnen komen.

Zo organiseert een rechtbank 4 à 5 keer per jaar een vergadering tussen de voorzitter en de beroepsrechters. Hiervan wordt een verslag opgemaakt dat tevens wordt meegedeeld aan de rechters in handelszaken. Met de rechters in handelszaken wordt ook regelmatig vergaderd, maar eerder op informele wijze. Er zijn wel cellen opgericht rond de verschillende specifieke materies die de rechtbank van koophandel behandelt met het oog op de uitwisseling van informatie en het ontwikkelen van een consistente rechtspraak.

Ook een aantal andere rechtbanken hebben “cellen”, “pools”, “comités”, “commissies” of “stuurgroepen”, opgericht rond een aantal specifieke materies, zoals “curatoren”, “faillissementen”, “informatica”, “rekrutering”, “kwaliteit”, “rechters-commissarissen”, “handelsonderzoek” en “website” waarin eventuele problemen aan bod kunnen komen.

In deze “cellen”, “pools”, enz, worden vanzelfsprekend niet alle rechters in handelszaken opgenomen, het is vooral de voorzitter in handelszaken die hierbij betrokken wordt. In sommige gevallen is ook de hoofdgriffier hierin opgenomen.

Slechts één rechtbank vermeldt dat er ook vergaderingen worden georganiseerd tussen de voorzitter van de rechtbank en alle rechters in handelszaken.

De *frequentie* van de vergaderingen varieert sterk.

Er zijn blijkbaar weinig “cellen”, “pools”, ... die op vaste tijdstippen vergaderen (bij voorbeeld elke eerste dinsdag van de maand). De enige uitzonderingen zijn een rechtbank waar wekelijks een

vergadering met de rechters-commissarissen wordt georganiseerd en twee rechtbanken die spreken van driemaandelijke vergaderingen.

De meeste voorzitters vermelden dat deze vergaderingen “regelmatig” plaatsvinden.

Soms is er een speciale “commissie knelpunten in faillissementen” ingericht, bestaande uit een beroepsmagistraat, twee rechters in handelszaken die als rechter-commissaris optreden en een aantal curatoren. Deze commissie vergadert niet met een bepaalde regelmaat maar wordt *ad hoc* samengeroepen, wanneer er praktische problemen zijn in verband met de (afwikkeling) van faillissementen.

Soms wordt driemaal per jaar een werk- of beleidsvergadering gehouden in aanwezigheid van de voorzitter in handelszaken en met agenda en verslag.

Een *minderheid van de rechtbanken* heeft minder of geen van dergelijke structuren. Hier verlopen de contacten en besprekingen vooral op informele wijze, zonder formele vergadering en zonder dat er een verslag van wordt gemaakt.

Deze contacten vinden bij de ene rechtbank plaats na iedere zitting (overleg tussen de voorzitter en de rechters in handelszaken), bij een andere rechtbank wekelijks en bij nog een andere om de veertien dagen. De meeste rechtbanken blijven echter vaag over de frequentie van de contacten of stellen dat deze “op regelmatige basis” plaatsvinden.

Bij een samengestelde rechtbank is de organisatie in handen van een directiecomité, waarin o.a. de twee voorzitters in handelszaken zijn opgenomen, en gebeurt de uitwisseling van informatie eerder via de uitwisseling van e-mails dan via echte vergaderingen, wat de informatiedoorstroming sneller doet verlopen.

Tot slot is er een rechtbank waarin het overleg hoofdzakelijk plaatsvindt tussen de voorzitter van de rechtbank en de beroepsmagistraten, waarna de communicatie aan de rechters in handelszaken gebeurt via de voorzitters van de kamers.

Beoordeling

Vele rechtbanken van koophandel hebben al structuren gecreëerd om overleg op een georganiseerde manier mogelijk te maken. Dergelijk overleg mag geen vrijblijvende betekenis hebben maar dient een instrument te zijn in het kader van het toezicht op en de opvolging van de functionering van de rechter in handelszaken.

Zo is het oprichten van thematische commissies, waarin zowel beroepsrechters als rechters in handelszaken zijn vertegenwoordigd en waarin knelpunten en (organisatorische) problemen kunnen aan bod komen, absoluut verder aan te moedigen.

Uiteraard dient ook hier rekening gehouden te worden met de grootte van de rechtbanken. Het spreekt voor zich dat een kleine rechtbank zich niet moet gaan verliezen in overdreven structuren en formalisme als blijkt dat op informele wijze en zonder veel plichtplegingen alles ten gepaste tijde aan bod kan komen. Nochtans is het ook hier geen slecht idee om een minimum aan structuur aan te brengen en bijvoorbeeld de frequentie van het overleg vast te leggen en voor de belangrijkste zaken voorafgaand aan het overleg een agenda op te stellen en achteraf een verslag op te maken.

Ook hier geldt dat hoe groter de rechtbank is, hoe meer structuur er zou moeten aanwezig zijn.

4.4. Aanbevelingen

17. De rechtbankvoorzitters kunnen het draagvlak van hun management verbreden en versterken door o.m. de oprichting van thematische commissies (rond bv. faillissement, handelonderzoek, pleitkamers) en door de creatie van een gemengde commissie “knelpunten”, samengesteld uit zowel beroeps- als lekenrechters, waarin recurrente problemen worden besproken.

Deze overleggroepen en commissies zouden met een zekere periodiciteit moeten bijeenkomen, mogen geen vrijblijvend karakter hebben en er moet een opvolging zijn van de besproken punten en beslissingen.

5. Deontologie voor de rechters in handelszaken

Vooreerst dient te worden opgemerkt dat de rechter in handelszaken, als magistraat, onderworpen is aan dezelfde algemene deontologische regels die gelden voor alle beroeps- of lekenmagistraten.

5.1. Doelstelling

Verzekeren van de legitimiteit en betrouwbaarheid van het optreden van de rechters in handelszaken.

5.2. Relevante wetsbepalingen

De onverenigbaarheden voor de magistraten, waaronder de regels in verband met de cumulatie van ambten en het bloed- of aanverwantschap (artikel 292 tot 304 van het Gerechtelijk Wetboek).

Op degenen die hun ambtsplichten verzuimen of door hun gedrag afbreuk doen aan de waardigheid van hun ambt, kunnen tuchtstraffen worden toegepast (artikel 404 tot 427ter van het Gerechtelijk Wetboek).

De tuchtoverheid ten aanzien van de rechters in handelszaken, bevoegd om een tuchtprocedure in te stellen, is de voorzitter van de rechtbank van koophandel (artikel 410 van het Gerechtelijk Wetboek).

De regels in verband met wraking, zoals (artikel 828 Gerechtelijk Wetboek en volgende):

- “Iedere rechter kan worden gewraakt om de volgende redenen: 1° wegens wettelijke verdenking; 2° indien de rechter of zijn echtgenoot persoonlijk belang bij het geschil heeft; 3°...”
- “De rechter in handelszaken kan bovendien worden gewraakt: 1° indien hij met een van de partijen verbonden is geweest door een arbeidsovereenkomst; indien hij lid is geweest van het personeel, of van het bestuurs- of beheersorgaan van een rechtspersoon met wie een van de partijen verbonden is geweest door een arbeidsovereenkomst.”
- “Iedere rechter die weet dat er een reden van wraking tegen hem bestaat, moet zich van de zaak onthouden”.

De leden van de hoven, rechtbanken, parketten en griffies mogen mondeling noch schriftelijk de verdediging van de partijen voeren en mogen hun geen consult geven (artikel 297 van het Gerechtelijk Wetboek).

Wat de (ver)koop betreft bepaalt de wet dat rechters, rechters-plaatsvervangers,..., de processen, de betwiste rechten en rechtsoverdrachten, die behoren tot de bevoegdheid van de rechtbank binnen wier

rechtsgebied zij hun ambt uitoefenen, niet overnemen, op straffe van nietigheid, betaling van kosten en schadevergoeding (artikel 1597 Burgerlijk Wetboek).

Geneesheren, heekundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd euro tot vijfhonderd euro (artikel 458 van het Strafwetboek).

Iedere persoon die een openbaar ambt uitoefent, die, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenpersonen of door schijnhandelingen, enig belang, welk het ook zij, neemt of aanvaardt in de verrichtingen, aanbestedingen, aannemingen of werken in regie waarover hij ten tijde van de handeling geheel of ten dele het beheer of het toezicht had, of die, belast met de ordonnanciering van de betaling of de vereffening van een zaak, daarin enig belang neemt, wordt gestraft met gevangenisstraf van een jaar tot vijf jaar, en met geldboete van 100 [euro] tot 50 000 [euro] of met één van die straffen en hij kan bovendien, overeenkomstig artikel 33, worden veroordeeld tot ontzetting van het recht om openbare ambten, bedieningen of betrekkingen te vervullen. De voorafgaande bepaling is niet toepasselijk op hem die in de gegeven omstandigheden zijn private belangen door zijn betrekking niet kon bevorderen en openlijk heeft gehandeld (artikel 245 van het Strafwetboek).

5.3. Aandachtspunten

- Bestaan er geschreven gedragslijnen voor de rechters in handelszaken?

Ingewonnen informatie

Een aantal rechtbanken heeft een aparte deontologische code voor de rechters in handelszaken, die bijvoorbeeld opgenomen werd in het vademecum.

Andere rechtbanken hebben geen echte code maar wel schriftelijke gedragsnormen of een tekst met deontologische principes.

Deze normen houden voor de rechter in handelszaken geen formele verbintenis in maar wel een morele plicht om deze regels na te leven.

Voorbeelden van zo'n gedragsnormen die gegeven worden zijn: loyauteit, onafhankelijkheid, objectiviteit, beschikbaarheid, discretie, gereserveerde houding, geheimhouding (zowel wat betreft het beraad als de inhoud van dossiers), inzet en voorbeeldfunctie.

Bij de meeste rechtbanken is er echter geen aparte deontologische code voor de rechters in handelszaken.

Dit wil echter niet zeggen dat daar geen aandacht is voor gedragslijnen, maar vaak worden die op een andere wijze meegegeven dan via een code of schriftelijke gedragslijnen. Bijvoorbeeld via:

- Het vademecum, dat deontologische normen omvat die moeten worden gerespecteerd;
- Het beleidsplan, waarvan elke rechter kennis dient te nemen en er zich tevens toe verbindt om hieraan mee te werken en de missie van de rechtbank uit te dragen;
- Een informele code met veel aandacht voor de grote principes, die bijvoorbeeld wordt benadrukt wanneer de kandidaat rechter in handelszaken zijn onderhoud heeft met de voorzitter van de rechtbank;

- De (interne) opleidingen;
- Het herhaaldelijk herinneren hieraan tijdens interne vergaderingen;
- Een tweejaarlijkse vergadering over de deontologie .

Sommige rechtbanken verwijzen naar de Unie der Rechters in Handelszaken van België (URHB), die ook teksten in verband met de deontologie heeft opgesteld.

Ten slotte wijzen enkele rechtbanken erop dat er geen wettelijke basis bestaat om een onderscheid te maken tussen de rechters in handelszaken en de beroepsrechters. De deontologische regels zijn voor allen dezelfde.

Beoordeling

Er is in de meeste rechtbanken geen aparte deontologische code voor de rechters in handelszaken. Meestal blijft het beperkt tot een aantal schriftelijke gedragsnormen, die op verschillende manieren worden aangebracht.

Het klopt uiteraard dat de deontologische regels dezelfde zijn voor alle magistraten, of het nu gaat om rechters in de rechtbank van koophandel of rechters in handelszaken. Maar, net omdat rechters in handelszaken een andere professionele achtergrond hebben en dus minder vertrouwd zijn met deze regels, zou bij hen hiervoor bijzondere aandacht moeten worden opgebracht.

Een aparte tekst die deze regels bundelt, met aandacht voor de specifieke situaties (geïllustreerd met voorbeelden) die zich bij rechters in handelszaken kunnen voordoen, zou de duidelijkheid hieromtrent ten goede komen. Inspiratie hiervoor kan worden gevonden in reeds bestaande teksten, zoals de tekst van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Antwerpen.

Ten slotte dient te worden vermeld dat binnen de Hoge Raad een « werkgroep positieve deontologie » werkzaam is, die zich momenteel onder meer buigt over het opstellen van een “gids voor de magistraat”, met de kernwaarden van de rechterlijke orde en richtlijnen inzake gewenst gedrag en criteria van uitmuntendheid die uit deze kernwaarden voortvloeien. De werkzaamheden van deze werkgroep zouden in 2012 moeten uitmonden in een advies.

- Hoe wordt de naleving van de geheimhoudingsplicht en de vertrouwelijkheid van dossiers gehandhaafd?

Ingewonnen informatie

Verschiedende rechtbanken wijzen erop dat *discretie en geheimhouding* deontologische plichten zijn (beroepsgeheim), waarop uitdrukkelijk wordt gewezen.

Inbreuken hierop worden over het algemeen vrij ernstig gesanctioneerd, gaande van het (tijdelijk) niet meer aanstellen van de betrokken rechter tot een tuchtsanctie en het niet verlengen van het mandaat.

Toezicht uitoefenen op de naleving van de discretie- en geheimhoudingsplicht is niet evident, meer nog, een schending ervan voorkomen is volgens veel voorzitters zelfs onmogelijk. Zij menen dat het toezicht enkel reactief kan worden uitgeoefend, namelijk door het opleggen van een sanctie wanneer een overtreding wordt vastgesteld. Anderzijds melden andere rechtbanken dat er toch een soort informeel toezicht is door de collega's.

Een voorzitter ziet als enige garantie op naleving van deze plichten het kiezen van rechters in handelszaken met een eerlijke reputatie.

Wat de *inzage* van dossiers betreft, geldt in sommige rechtbanken de regel dat dossiers enkel op de rechtbank zelf kunnen worden ingezien.

De dossiers handelonderzoek zijn meestal enkel ter inzage voor de rechters die deel uitmaken van de kamer voor handelonderzoek en niet voor de andere rechters. Sommige rechtbanken gaan nog verder, daar heeft alleen de rechter in handelszaken die het dossier behandelt toegang tot het dossier.

Ervoor zorgen dat de dienst handelonderzoek fysiek is afgescheiden van de andere diensten van de rechtbank of op een plaats is gelokaliseerd die niet toegankelijk is voor het publiek, draagt bij tot de naleving van deze regeling en vergemakkelijkt de controle door de griffie.

Verschillende rechtbanken vermelden dat het griffiepersoneel duidelijk wordt gewezen op de bestaande wettelijke regeling.

Wat de faillissementsdossiers betreft, voorziet de faillissementswet (artikel 39) dat elke belanghebbende inzage kan nemen van het dossier, dat wil bijvoorbeeld dus ook zeggen alle schuldeisers. Bij sommige rechtbanken heeft ook hier enkel de rechter die het dossier behandelt (de rechter-commissaris) toegang tot het dossier, niet de andere rechters in handelszaken.

Verschillende rechtbanken benadrukken dat ze op dit vlak nog geen problemen hebben gehad.

Tot slot wijst een rechtbank erop dat deze problematiek evenzeer, en misschien zelfs nog meer, geldt voor de beroepsmagistraten.

Beoordeling

Het toezicht op de naleving van de geheimhoudingsplicht en de vertrouwelijkheid van dossiers is cruciaal voor alle rechters en zeker voor de rechters in handelszaken die vaak velerlei professionele en andere contacten hebben in de bedrijfswereld.

De meeste rechtbanken stellen gelukkig dat zij in verband hiermee weinig of geen problemen ondervinden. Maar vroeg of laat wordt elke voorzitter weleens met deze problematiek geconfronteerd. Daarom is het goed hier de nodige aandacht aan te besteden.

De geheimhouding en de vertrouwelijkheid kan best worden gegarandeerd door een proactieve houding aan te nemen. Zo kunnen door het selecteren van betrouwbare kandidaten met een onbesproken reputatie al veel problemen worden vermeden.

Gaat het toch fout - een eventuele schending van de discretie- en geheimhoudingsplicht kan immers moeilijk worden voorkomen – dan is het zaak om hierop kortdaat te reageren. In minder ernstige gevallen kan bijvoorbeeld worden overwogen om de rechter in handelszaken tijdelijk niet meer aan te stellen. In ernstige gevallen is het (theoretisch) mogelijk een tuchtprocedure op te starten. Het komt de voorzitter toe, in functie van de specifieke situatie, te beslissen over het gevolg dat moet worden verleend aan de schending. Het is dus niet abnormaal dat hier geen algemene trend kan worden herkend.

Wat de inzage van dossiers betreft valt op dat een aantal rechtbanken interessante initiatieven hebben genomen om te vermijden of ontmoedigen dat “onbevoegden” toegang zouden krijgen tot de dossiers, zoals bijvoorbeeld de regel dat dossiers enkel op de rechtbank kunnen worden ingezien of de fysieke afscheiding van de dienst voor handelonderzoek van de andere diensten van de rechtbank.

Anderzijds blijkt dat slechts bij een minderheid van de rechtbanken van koophandel voldoende aandacht wordt besteed aan het instrueren van de griffie over de wettelijke regeling omtrent wie wel of niet inzage in een bepaald dossier kan krijgen.

- Bestaat er voor de rechters in handelszaken bij aanvang van hun mandaat een verplichting tot het melden van de andere functies en mandaten die zij uitoefenen, zodat de rechtbank zicht heeft op de mogelijke onverenigbaarheden?

Ingewonnen informatie

Bij aanvang van het mandaat

Bij de meerderheid van de rechtbanken van koophandel bestaat voor de (kandidaat) rechter in handelszaken de verplichting om te melden welke functies en mandaten hij uitoefent.

Meestal gebeurt dit naar aanleiding van de kandidatuurstelling, bijvoorbeeld in het gesprek dat de kandidaat heeft met de voorzitter of via het curriculum vitae dat voorafgaandelijk dient te worden overgemaakt.

Sommige voorzitters controleren de overige mandaten en functies ook door middel van een outprint van Graydon.

Bij een minderheid van de rechtbanken is er geen verplichting voor de rechter in handelszaken om de functies en mandaten die hij bekleedt, mee te delen. Dit neemt niet weg dat sommige (kandidaat-) rechters in handelszaken dit spontaan meedelen, bijvoorbeeld tijdens het gesprek met de voorzitter.

Tevens merken verschillende voorzitters op dat - los van een eventuele verplichting - in kleine en middelgrote rechtbanken van koophandel de voorzitter van de rechtbank en de voorzitter in handelszaken sowieso zeer goed op de hoogte zijn van de andere functies en mandaten van hun rechters in handelszaken.

Tijdens het mandaat

Bij de meeste rechtbanken wordt in de loop van de uitoefening van het mandaat niet systematisch nagegaan of de rechter in handelszaken nieuwe functies of mandaten heeft opgenomen. Maakt de rechter in handelszaken zelf melding hiervan dan worden de gegevens in zijn dossier uiteraard aangepast.

Voor een aantal rechtbanken is het echter evident dat de rechter in handelszaken zelf de rechtbank hierover inlicht, de rechter wordt hierop gewezen.

Weinig rechtbanken geven aan dat bij hen de lijst met functies en mandaten regelmatig wordt geactualiseerd.

Bij de verlenging van het mandaat

Bij weinig rechtbanken wordt naar aanleiding van de verlenging van het mandaat deze informatie opnieuw opgevraagd.

Anderzijds moet ook hier worden opgemerkt dat menig voorzitter van een kleine of middelgrote rechtbank van koophandel van oordeel is dat de voorzitter van de rechtbank en de voorzitter in handelszaken sowieso hiervan zeer goed op de hoogte zijn.

Beoordeling

Het is noodzakelijk dat de rechtbank zo goed mogelijk is geïnformeerd over de achtergrond van de rechter in handelszaken. Dit vermijdt dat onverenigbaarheden onopgemerkt blijven en vervolgens het risico bestaat dat een dossier niet in alle onafhankelijkheid en objectiviteit wordt behandeld.

Een overzicht van al hun andere mandaten en functies is het minimum aan informatie dat de rechtbank tot zijn beschikking zou moeten hebben. Bij sommige rechtbanken is dit niet het geval. Waar dit wel het geval is – de meerderheid van de rechtbanken - wordt deze informatie meestal niet systematisch bijgewerkt wanneer er wijzigingen optreden.

Ook bij de verlenging van het mandaat wordt deze informatie te weinig geactualiseerd.

- Op welke wijze wordt vermeden dat collusie of belangenvermenging zou ontstaan bij de behandeling van dossiers voor de pleitkamers en bij de aanstellingen als rechter-verslaggever, rechter-commissaris of gedelegeerd-rechter.

Ingewonnen informatie

De meeste rechtbanken zijn van oordeel dat het vooral de verantwoordelijkheid is van de rechter in handelszaken zelf om de voorzitter (van de kamer) in te lichten indien er sprake zou kunnen zijn van een onverenigbaarheid. De voorzitter of de griffie kan immers onmogelijk van alle feiten op de hoogte zijn.

Voorzichtigheid en terughoudendheid zijn voor de rechter in handelszaken zeker geboden en in geval van twijfel moet hij zich onthouden van de zaak, net zoals dit voor een beroepsrechter het geval is.

Om tijdig op de hoogte te zijn van eventuele onverenigbaarheden vragen sommige rechtbanken aan de rechters om vooraf de zittingsrollen na te zien. Bij bepaalde rechtbanken wordt de zittingsrol hen automatisch via e-mail overgemaakt.

Naast de eigen verantwoordelijkheid van de rechter, is er ook steeds een informeel toezicht door de voorzitter en de collega's (sociale controle), die vaak op de hoogte zijn van de meeste onverenigbaarheden van de eerstgenoemde.

Maar het blijft in principe aan de rechter in handelszaken zelf om te beslissen of hij al dan niet kan zetelen. Oordeelt hij van niet, dan wordt hij vervangen, zelfs als de onverenigbaarheid zich pas zou manifesteren of pas zou uitkomen wanneer de zaak tijdens het beraad.

Slechts een paar rechtbanken stellen dat bij de toewijzing van een zaak rekening wordt gehouden met de samenstelling van de zetel.

Zo wordt het voorbeeld gegeven van een pleitkamer waarin verschillende leden zetelen die familiale banden hebben met banken. Deze pleitkamer krijgt geen zaken die verband houden met banken. Indien dit toch zou gebeuren, wordt dit gemeld en wordt in vervanging voorzien. Bij de aanstelling van een rechter-commissaris en een gedelegeerd-rechter wordt er ook steeds vooraf contact opgenomen met de rechter in handelszaken om te zien of er geen belangenvermenging is. Wat de kamer voor handelonderzoek betreft, ten slotte, kan de aangeduide rechter in handelszaken het probleem opwerpen waarna een collega het dossier naar zich toetrekt.

Afsluitend kan nog worden vermeld dat enkele voorzitters benadrukken dat het systeem pas kan functioneren als men uitgaat van een minimum aan vertrouwen ten opzichte van de rechters.

Beoordeling

Het risico op collusie of belangenvermenging is vanzelfsprekend het grootst wanneer de rechter in handelszaken zetelt in een kamer die de materies behandelt waar hij zelf zijn beroepsactiviteit in uitoefent (bijvoorbeeld een rechter in handelszaken die professioneel werkt voor een bankinstelling en die geschillen moet behandelen die verband houden met bankzaken).

Anderzijds is het wel de bedoeling dat de rechters in handelszaken een meerwaarde kunnen leveren. Bepaalde gespecialiseerde kamers behandelen materies die zo specifiek of technisch van aard zijn, dat het bijna noodzakelijk is om er een rechter in handelszaken te laten zetelen die goed vertrouwd is met de materie. De expertise van deze rechter in handelszaken werd meestal opgebouwd in zijn professionele loopbaan.

Het is dus begrijpbaar dat specialisten zetelen in de materie waarin zij gespecialiseerd zijn, hoewel dit risico's inhoudt. In dat geval dient er door de voorzitter nauwlettend worden toegezien dat deze risico's onder controle worden gehouden door een striktere opvolging. Het is ook van belang dat de (basis)opleiding hieraan de nodige aandacht zou besteden.

Voor alle duidelijkheid, het is uiteraard in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de rechter in handelszaken zelf om eventuele problemen op dit vlak aan de voorzitter te signaleren.

- Wat gebeurt er met de zaken waarin een rechter in handelszaken zelf partij is?

Ingewonnen informatie

De praktijken verschillen sterk wanneer één van de partijen in de zaak één van de waarnemende rechters in handelszaken is binnen de rechtbank van koophandel waar de procedure aanhangig is gemaakt.

- In vele arrondissementen, wordt de zaak niet verwezen naar een andere rechtbank en wordt ze toevertrouwd aan een zetel waarvan de handelsrechter met een belangenconflict geen deel van uitmaakt.
In bepaalde arrondissementen, wordt de kamer voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van koophandel.
Een rechtbankvoorzitter zegt dat bij het vaststellen van dit soort dossier, er specifiek wordt gevraagd aan de rechters in handelszaken die in de kamer zetelen of zij naar eer en geweten onafhankelijk kunnen oordelen. Hij preciseert ook dat delicate dossiers of dossiers waarbij twee rechters in handelszaken betrokken zijn naar een andere rechtbank worden doorverwezen.
Een voorzitter merkt ook op dat wanneer de tegenpartij het wenst, de zaak wordt verzonden naar een andere rechtbank.
In een arrondissement wordt gepreciseerd dat de procedure tot onttrekking van de zaak maar wordt toegepast indien de rechter in handelszaken persoonlijk in het geding betrokken is.
- In bepaalde arrondissementen, wordt het dossier verzonden naar een andere rechtbank.
Een voorzitter preciseert hierbij evenwel dat wanneer een zaak twee rechters in handelszaken aanbelangt, de zaak ambtshalve wordt doorverwezen naar een andere rechtbank van koophandel. Indien daarentegen één van de partijen een rechter in handelszaken is, wordt aangeraden de zaak te verzenden indien dit mogelijk of gepast is, indien de zaak zich daartoe leent. In het andere geval, wordt uiteraard nagegaan dat de zaak niet ter zitting komt waar de betrokkene zetelt.

- In een arrondissement heeft de rechtbank op de algemene vergadering de verplichting uitgevaardigd naar alle leden om zich onbevoegd te verklaren voor alle dossiers waarbij een rechter in handelszaken rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken is.
- In bepaalde arrondissementen hebben de rechters waarvan de activiteiten aanleiding geven tot regelmatige procedures, in hun algemene voorwaarden een bevoegdheidsclausule toegevoegd (of er werd hen gevraagd dergelijke clausule toe te voegen) in een ander arrondissement, teneinde de vaststelling van zaken voor de rechtbank van koophandel waarvan ze lid zijn te vermijden.
- In een aantal arrondissementen wordt de rechters in handelszaken gevraagd geen zaken in te leiden voor de rechtbank waarvan ze deel uitmaken. Wanneer de rechter in handelszaken de verweerder is, wordt de eiser over deze situatie ingelicht. Indien de tegenpartij het wenst, wordt de zaak dan verzonden naar een andere rechtbank. In een ander arrondissement wordt gevraagd de zaken zo weinig mogelijk in te leiden voor de rechtbank van koophandel waarvan ze deel uitmaken. In voorkomend geval wordt de zaak behandeld door de eerste kamer.
- In een arrondissement moet de voorzitter van de rechtbank worden verwittigd. Er wordt door de voorzitters van de kamers op toegezien dat de betrokken rechter op geen enkele wijze de beraadslaging beïnvloedt, laat staan eraan deelneemt.

Beoordeling

De verwijzing van een rechtbank naar een andere

Het hof van cassatie is van oordeel dat in burgerlijke zaken de rechtbank niet kan beslissen om de zaak aan zichzelf te onttrekken, inzonderheid wegens gewettigde verdenking, en ambtshalve naar een andere rechtbank te verwijzen¹⁶

De rechter mag zich niet in de plaats stellen van de partijen in deze beoordeling en zo het risico lopen het grondwettelijk principe te miskennen volgens hetwelk niemand tegen zijn wil kan worden afgehouden van de rechter die de wet hem toekent.

Hieruit moet dus worden afgeleid dat de praktijk die erin bestaat onmiddellijk te verzenden naar een andere rechtbank onwettelijk is. Het hof van cassatie is als enige bevoegd om, op grond van de artikelen 649 en 650 van het Gerechtelijk wetboek, een zaak te onttrekken aan een rechtbank en de verzending naar een andere rechtbank te bevelen.

De gewettigde verdenking

In een arrest van het hof van cassatie uitgesproken op 22 juli 2008¹⁷ over de eventuele onttrekking aan de rechtbank van koophandel te Brussel, ingevolge een geschil waarbij de voorzitter van de rechters in handelszaken alsook twee andere rechters in handelszaken van deze rechtbank betrokken waren, stelde het hof dat « de rechtbank van koophandel te Brussel vele rechters in handelszaken telt. De enkele omstandigheid dat de voorzitter van de rechters in handelszaken en twee rechters in handelszaken in een geding voor die rechtbank betrokken zijn, is niet van aard om bij derden gewettigde verdenking van partijdigheid betreffende die rechtbank in het algemeen te doen rijzen. Op het eerste gezicht blijft het kennelijk mogelijk een kamer van die rechtbank samen te stellen met rechters in handelszaken tegen wie, in de gegeven omstandigheden, geen redelijke verdenking kan worden opgeworpen».

In een ander arrest, meent het hof dat de enkele omstandigheden dat een rechter in handelszaken in de rechtbank van koophandel tevens bestuurder is van een vennootschap die in het geding, dat door

---

¹⁶ Cass., 6 september 1999.

¹⁷ Cass., 22 juli 2008.

die rechtbank wordt behandeld, gewikkeld is en steeds aanwezig zou zijn op terechtzittingen waarop zaken die deze vennootschap aanbelangen behandeld worden, kunnen noch bij de tegenpartij noch bij derden een gewettigde verdenking doen ontstaan over de strikte onpartijdigheid van de rechters die over deze zaak uitspraak moeten¹⁸.

Hoewel het hof van cassatie dus lijkt te stellen dat de behandeling van de dossiers voor een kamer van een rechtbank van koophandel, waarvan een van de partijen een rechter in handelszaken is in de gevatte rechtbank, op zich niet mag resulteren in een onttrekking, stellen we toch een zeker gevoel van onbehagen vast bij sommige voorzitters en rechters in handelszaken met betrekking tot dit soort situaties.

5.4. Aanbevelingen

18. Via de samenstelling van een gemengde werkgroep met zowel rechters in de rechtbank van koophandel als rechters in handelszaken dient een update te worden opgesteld van de richtlijnen voor het functioneren van rechters in handelszaken.

Hierbij moet rekening worden gehouden met het deontologische kader (met onder meer een opgave van de mogelijke onverenigbaarheden), nieuwe technieken (bijvoorbeeld het e-mailverkeer), nieuwe wetgeving (bijvoorbeeld inzake de continuïteit van ondernemingen) en moet aandacht worden geschonken aan het gebruik van de titel “rechter in handelszaken”.

Een aparte tekst die deze regels bundelt, met aandacht voor de specifieke situaties (geïllustreerd met voorbeelden) die zich bij rechters in handelszaken kunnen voordoen, zou de duidelijkheid hieromtrent ten goede komen.

Deze richtlijnen dienen vervolgens opgenomen te worden in het aan elke rechter te overhandigen vademecum¹⁹.

19. Om de geheimhouding en de vertrouwelijkheid van dossiers te garanderen dient een proactieve houding aangenomen te worden door het selecteren van betrouwbare kandidaten met een onbesproken reputatie.

20. Bij een eventuele schending van de discretie- en geheimhoudingsplicht moet kordaat worden gereageerd, bijvoorbeeld door het (tijdelijk) niet meer aanstellen van de rechter in handelszaken of het opstarten van een tuchtprocedure.

21. Wat de inzage van dossiers betreft verdient het aanbeveling initiatieven te nemen om te voorkomen dat “onbevoegden” toegang zouden krijgen tot de dossiers, zoals de fysieke afscheiding van de dienst voor handelsonderzoek van de andere diensten van de rechtbank.

In alle geval dienen op dit vlak duidelijke en schriftelijke instructies te worden gegeven aan de griffie, zodat iedereen goed op de hoogte is van wat wel of niet kan.

---

¹⁸ Cass., 1 juni 2007.

¹⁹ Wat het vademecum betreft, zie aanbeveling nr. 6.

22. Het eenvoudigste lijkt dat de kandidaat rechter in handelszaken in zijn curriculum vitae zelf aangeeft welke functies en mandaten hij uitoefent (een “model curriculum vitae” zou dit kunnen voorzien)

Vervolgens zou in een regeling moeten worden voorzien waarbij van de rechter in handelszaken wordt verwacht dat hij zelf spontaan de rechtbank op de hoogte brengt van elke wijziging in deze situatie (bijvoorbeeld door het ondertekenen van een document waarin opgesomd staat tot wat de rechter in handelszaken zich verbindt).

Ten slotte zou bij elke verlenging van zijn mandaat de vraag opnieuw formeel gesteld moeten worden.

23. Indien de voorzitter ervoor kiest om rechters in handelszaken te laten zetelen in een kamer die de materies behandelt waarin hij zelf zijn beroepsactiviteit uitoefent, moet de voorzitter alert zijn voor de risico's die hieraan zijn verbonden en de vinger aan de pols houden (bijvoorbeeld door regelmatig bij de voorzitter van de kamer te informeren of zich geen problemen van belangenvermenging of collusie voordoen).

5.5. Beleidsvoorstel

5. Als een rechter in handelszaken moet oordelen over een geschil waarin een rechter in handelszaken van dezelfde rechtbank (of zijn werkgever) betrokken is, kan dit mogelijk moeilijkheden opleveren.

Een wetswijziging zou moeten worden doorgevoerd die het de rechtbank mogelijk maakt zich van een zaak te onttrekken wanneer minstens één partij hierom vraagt.

V. DE FAILLISEMENTEN

1. Inleiding

Op dagvaarding van het parket, een schuldeiser of ingevolge de aangifte van het faillissement, zal het dossier worden vastgesteld in de faillissementenkamer.

Indien de rechtbank van oordeel is dat de voorwaarden van het faillissement vervuld zijn, zal de vennootschap failliet worden verklaard.

Bij vonnis van faillietverklaring zal de rechtbank een curator aanstellen die belast is om de activa te gelde te maken en ze te verdelen. In hetzelfde vonnis zal hij een rechter-commissaris benoemen die speciaal belast is met het toezicht op het beheer door de curator van een faillissement.

« Verscheidene bepalingen van de Faillissementswet van 8 augustus 1997 leggen verplichtingen op aan de curatoren en de rechter-commissaris. Het gaat nu eens over de transparantie van de vereffeningshandelingen vanwege de eerste, dan weer over de controlebevoegdheid van de tweede op die handelingen »²⁰. Zo schrijft de wetgever onder andere voor dat er een inventaris wordt opgemaakt, de memorie aan het parket wordt megedeeld, de faillissementsfondsen worden gestort binnen de maand na hun ontvangst door de curator aan de Deposito- en Consignatiekas en de curator aan de rechter-commissaris een gedetailleerd rapport meedeelt over de vereffeningstaten en elk van de betwistingen. De modaliteiten van verkoop van bepaalde activa zijn eveneens gereguleerd.

²⁰ Chr., MATRAY, « Le contrôle des faillites », *Liber Amicorum Michel Coipel*, Brussel, Kluwer, 2004, p. 672.

De voorzitter van de rechtbank speelt een niet-verwaarloosbare rol in de organisatie van en het toezicht op het beheer van de faillissementen binnen zijn arrondissement.

Het openbaar ministerie beschikt eveneens over een wettelijk recht van inzage in het beheer van de faillissementen²¹.

In het eerste deel zullen wij de voornaamste actoren bestuderen die tussenkomen in de faillissementsprocedure, hetzij in het dagelijks beheer, hetzij in de controle ervan. Het gaat met name om de curator, de rechter-commissaris, de voorzitter van de rechtbank en, zeer summier, het parket. Het tweede deel beschrijft de voornaamste plichten die bij wet worden voorgeschreven voor de curatoren en rechters-commissarissen en die moeten toelaten een toezicht uit te oefenen op het beheer van de faillissementen.

2. De actoren²²²³

2.1. De rechter-commissaris

De rechter-commissaris is er in het bijzonder mee belast toezicht te houden op het beheer en de vereffening van het faillissement en de verrichtingen ervan te bespoedigen (recht van toezicht en controle); hij brengt verslag uit op de terechtzitting over alle geschillen waartoe het faillissement aanleiding geeft, uitgezonderd de betwistingen van schuldvorderingen. Hij beveelt de dringende maatregelen die noodzakelijk zijn voor het beveiligen en het bewaren van de goederen van de boedel. Hij zit de vergaderingen voor van de schuldeisers van de gefailleerde²⁴.

2.1.1. De rechters in handelszaken die als rechters-commissarissen kunnen worden benoemd

Doelstelling

Zich vergewissen dat de controle van en het toezicht op de faillissementen worden uitgeoefend door de personen die beschikken over de kwaliteiten en de nodige opleiding om deze taken uit te voeren op de meest efficiënte manier.

Relevante wetsbepalingen

Artikel 11 van de Faillissementswet²⁵.

Ingewonnen informatie

Hoewel artikel 11 van de Faillissementswet alle rechters in handelszaken toestaat om als rechter-commissaris te worden benoemd, hebben bepaalde rechtbanken bijzondere criteria ingevoerd om opgenomen te worden op de lijst van de rechters-commissarissen die kunnen worden benoemd door het vonnis van faillietverklaring. Deze criteria zijn onder meer ervaring, beschikbaarheid, leeftijd, of een

---

²¹ I., VEROUGSTRAETE, *Manuel de la faillite et du concordat*, Brussel, Kluwer, 2003, p. 282.

²² Zie over deze kwestie, Chr., MATRAY, « Le contrôle des faillites », *Liber Amicorum Michel Coipel*, Bruxelles, Kluwer, 2004, p. 671 e.v.

²³ Zoals vermeld in het punt "Voorwerp van de doorlichting" vallen de specifieke functies van rechter-verslaggever en gedelegeerd rechter buiten het voorwerp van deze doorlichting.

²⁴ Artikel 35 van de Faillissementswet.

²⁵ Deze bepaling bepaalt dat de rechtbank onder haar leden, de voorzitter uitgezonderd, een rechter-commissaris benoemt.

specifieke opleiding (bijvoorbeeld een gespecialiseerde kennis van boekhouding, arbeidsrecht of vennootschapsrecht). In bepaalde arrondissementen kunnen enkel de rechters in handelszaken die dit wensen zich kandidaat stellen voor rechter-commissaris.

De benoeming van een rechter in handelszaken tot het mandaat van rechter-commissaris is wettelijk aan geen enkele vereiste onderworpen op het vlak van een gerechtelijke of andere opleiding. Het merendeel van de rechtbanken voorziet niettemin opleidingen of een min of meer ontwikkelde vorm van coaching voor de rechters-commissarissen (zie hoofdstuk 2 “Opvang en omkadering van de rechters in handelszaken” in deel IV, pg. 11).

Beoordeling

De functie van rechter-commissaris in de faillissementsprocedure, die erin bestaat om toezicht te houden op het beheer en de vereffening van het faillissement en de verrichtingen ervan te bespoedigen is essentieel, en dit des te meer in de huidige economische en financiële context.

Het is dus uiterst belangrijk dat de personen die deze functie op zich nemen enerzijds voldoende beschikbaar zijn en anderzijds over welbepaalde professionele kwaliteiten (gespecialiseerde kennis inzake boekhouding, arbeidsrecht of vennootschapsrecht ...) beschikken om deze opdracht naar behoren uit te voeren.

Volgens de meegedeelde informatie blijkt dat heel wat rechtbanken aandacht proberen te besteden aan deze criteria, vooral dan aan de beschikbaarheid. De wachtdiensten die zijn vastgelegd in een groot aantal arrondissementen laten onder meer toe om aan die eis te beantwoorden. Het blijkt echter niet dat alle rechtbanken van oordeel zijn dat de rechter-commissaris minstens zou moeten beschikken over elementaire kennis inzake boekhouding.

We stellen eveneens vast dat in het overgrote deel van de arrondissementen de rechtbanken opleidingen organiseren voor de rechters-commissarissen, onder verschillende vormen (zie hoofdstuk 2 “Opvang en omkadering van de rechters in handelszaken” in deel IV, pg. 11).

De praktijken terzake lijken echter te verschillen van arrondissement tot arrondissement, gaande van een elementaire basisopleiding tot een heel ontwikkelde opleiding vergezeld van een aanhoudende coaching voor een beginnende rechter-commissaris, evenals de verspreiding van een gedetailleerd vademecum van het faillissement, een informaticaprogramma van beheer van de faillissementen of een cd-rom die standaarddocumenten bevat.

We onderlijnen hier de bijzonder waardevolle investering vanwege talrijke rechters-commissarissen in de opmaak of creatie van deze verschillende tools.

2.1.2. De benoeming van de rechters-commissarissen

Doelstelling

Zich vergewissen dat er rekening wordt gehouden met de mogelijke belangenconflicten op het ogenblik van de benoeming van de rechters-commissarissen om elk vermoeden van partijdigheid te vermijden in de behandeling van een dossier.

Zich vergewissen dat de benoemingsprocedure van de rechters-commissarissen erop toeziet dat deze laatsten niet systematisch met dezelfde curatoren werken om elke « normvervaging » te vermijden in de controle uitgeoefend door de rechter-commissaris.

Zich vergewissen dat de rechters-commissarissen niet overbelast zijn en in de onmogelijkheid verkeren om effectief hun controle uit te oefenen

Zich vergewissen van de beschikbaarheid in tijd van de rechters-commissarissen.

Relevante wetsbepalingen

Artikel 11 van de Faillissementswet.

Artikel 831 van het Gerechtelijk Wetboek.

Ingewonnen informatie

De meerderheid van de rechtbanken van koophandel neemt de competenties en de sector waarin de rechter-commissaris zijn beroepsactiviteit uitoefent in aanmerking en heeft daarbij aandacht voor eventuele belangenconflicten om elke schijn van partijdigheid te vermijden in de behandeling van een dossier.

Het criterium van beschikbaarheid wordt eveneens ruim in aanmerking genomen²⁶.

De ingewikkelde faillissementen of deze met een zeker belang wat betreft activa, het aantal werknemers en het belang van de activiteit, rechtvaardigen vaak de keuze van een specifieke rechter-commissaris (bijzondere competentie in boekhouding, vennootschapsrecht en sociaal recht).

Er wordt ook vaak rekening gehouden met het aantal faillissementen waarmee de rechters-commissarissen zijn belast om de dossiers op een rechtvaardige wijze te verdelen, rekening houdend met de mogelijke werklast van dit soort opdracht.

In de uitgestrekte arrondissementen heeft de faillissementskamer vaak aandacht voor de plaats van het faillissement (geografisch criterium).

De aanwezigheid van de rechter-commissaris op het ogenblik van de uitspraak kan eveneens een criterium zijn. Een bepaalde rechtbank geeft de voorkeur aan rechters in handelszaken die zetelen wanneer het gaat om een faillissement met activa.

In een arrondissement wordt aangegeven dat erop wordt toegezien dat de rechters-commissarissen niet systematisch met dezelfde curator werken om te vermijden dat er tandems ontstaan die een te grote nabijheid genereren, wat een invloed kan hebben op de onafhankelijkheid van de rechter-commissaris. De wachtdiensten die zijn vastgelegd in bepaalde arrondissementen maken het mogelijk om aan die bezorgdheid tegemoet te komen.

Soms wordt rekening gehouden met de onverenigbaarheid van karakters van bepaalde curatoren met bepaalde rechters-commissarissen.

Beoordeling

De rechtbanken van koophandel blijken een bijzondere aandacht op te brengen voor belangenkwesties en zorgen er zoveel mogelijk voor dat een schijn van partijdigheid wordt vermeden in de behandeling van een dossier.

---

²⁶ Hiertoe wordt heel vaak een wachtdienst vastgelegd, voor een vooraf bepaalde periode volgens de beschikbaarheden.

Zoals hierboven reeds aangehaald (zie “Bestaat er voor de rechters in handelszaken bij aanvang van hun mandaat een verplichting tot het melden van de andere functies en mandaten die zij uitoefenen, zodat de rechtbank zicht heeft op de mogelijke onverenigbaarheden?”, pg. 32), moeten de rechters in handelszaken in het overgrote deel van de arrondissementen de rechtbank niet inlichten over de nieuwe mandaten waarmee ze eventueel zijn belast na hun infunctietreding.

Om hen toe te laten met kennis van zaken een rechter-commissaris te benoemen, zou het dus nuttig zijn dat de voorzitter van de rechtbank zo snel mogelijk op de hoogte wordt gebracht van elke wijziging van mandaat bij de rechters in handelszaken. De rechters in handelszaken zouden er eveneens tijdens hun basisopleiding en voortgezette opleiding herinnerd moeten worden aan de deontologische verplichting om zich te onthouden bij belangenconflicten.

Op basis van de meegedeelde informatie blijkt dat de faillissementskamers erop toezien dat de rechters-commissarissen niet systematisch met dezelfde curatoren werken. Dit is belangrijk en moet in de mate van het mogelijke worden behouden of uitgebreid om elke normvervaging te vermijden in de manier waarop de controle wordt uitgeoefend door de rechter-commissaris op de curator.

De wachtdiensten die zijn vastgesteld in bepaalde arrondissementen zijn een manier om dit risico te beperken. Er moet echter worden op toegezien dat het systeem dat werd geïmplementeerd niet onrechtstreeks de curator de mogelijkheid geeft om zijn rechter-commissaris te kiezen (bijvoorbeeld kennis van de wachtdienst door de curator, die daardoor zou kunnen kiezen om op deze of gene dag de faillissementsafstapping uit te voeren om zijn rechter-commissaris te kiezen).

Het is eveneens belangrijk om erover te waken dat op het ogenblik van de benoeming van de rechter-commissaris rekening wordt gehouden met het aantal dossiers waarmee hij is belast en met zijn beschikbaarheid. Een te grote werklast en tijdsgebrek kunnen immers leiden tot een verminderde controle van de rechters-commissarissen op de curatoren.

2.2. De voorzitter van de rechtbank van koophandel (algemene taak van controle van alle mandaten)

De voorzitter van de rechtbank van koophandel moet worden beschouwd als «de autoriteit die tussenbeide moet komen indien de rechter-commissaris geen antwoord krijgt op de vragen die hij richt aan de curator. Hij oefent inderdaad een algemene controletaak uit op alle faillissementen die geopend werden in zijn arrondissement en, in dit opzicht, moet hij de gerechtelijk mandataris die zijn verplichtingen niet zou nakomen ten overstaan van de rechter-commissaris nauwgezet herinneren aan zijn plichten²⁷».

Het komt eveneens toe aan de rechtbank van koophandel om het beheer van de faillissementen te organiseren en superviseren en te waken over een kwalitatieve en snelle behandeling van de faillissementen²⁸, al valt het dagelijks beheer van de faillissementsdossiers uiteraard onder de verantwoordelijkheid van de rechter-commissaris. De voorzitter van de rechtbank van koophandel moet daartoe een proactieve controle (monitoring) uitoefenen over de manier waarop de faillissementen worden beheerd binnen zijn arrondissement en daarvoor verschillende beheersinstrumenten ontwikkelen die toelaten om te controleren of het beheer van de faillissementen op een efficiënte manier gebeurt.

---

²⁷ Chr., MATRAY, « Le contrôle des faillites », *Liber Amicorum Michel Coipel*, Bruxelles, Kluwer, 2004, p. 671.

²⁸ Algemeen profiel van de korpschefs, Hoge Raad voor Justitie, Belgisch Staatsblad van 16 september 2000.

Doelstelling

Zich vergewissen dat het beheer van de faillissementen wordt gedaan in alle transparantie, op een effectieve, efficiënte en uniforme manier.

Ingewonnen informatie

Er wordt vastgesteld dat de meeste rechtbanken van koophandel hun controle op de afwikkeling van de faillissementen organiseren op een reactieve wijze, namelijk door op te treden op basis van klachten die worden geformuleerd ten aanzien van een curator of rechter-commissaris.

Een grote meerderheid van de rechtbanken heeft daarnaast eveneens verschillende initiatieven op poten gezet om te zorgen voor een kwalitatieve en snelle behandeling van de faillissementen²⁹ en aldus een proactieve controle van de faillissementen te verzekeren.

Deze controle wordt ofwel uitgevoerd door de voorzitter zelf, ofwel toevertrouwd aan een rechter of een ad hoc commissie. Zoals hiervoor reeds onderstreept, hebben ook talrijke rechters in handelszaken zich ingezet voor de uitwerking van instrumenten voor het beheer van faillissementen.

De voornaamste initiatieven die werden genomen binnen de rechtbanken van koophandel om een proactieve controle uit te voeren zijn de volgende :

- Verspreiden van een *vademecum* van het faillissement om een uniformering van de praktijken te verzekeren.
- Opstellen van standaardformulieren die worden opgelegd aan de curatoren en rechters-commissarissen voor alle stadia van controle van het beheer en de machtigingen die afhangen van de rechter³⁰.
- Opstellen van *richtlijnen* betreffende het jaarverslag waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet.
- Ontwikkeling van *informaticatools*:
  - o Gebruik door de meerderheid van de curatoren van dezelfde software die verschillende modellen van documenten bevat waaronder het verslag waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet.
  - o Ontwikkeling van een software m.b.t. de controle van faillissementen, faillissement per faillissement.
- *Gebruik van beschikbare informaticagegevens* :
  - o Geïnformatiseerde controle van de indiening van de verslagen waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet.
  - o Regelmatige controle op de indiening van het verslag waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet in een bepaald aantal geselecteerde faillissementen (bijvoorbeeld deze die meer dan 5 jaar oud zijn).
  - o Verzending twee keer per jaar naar de curatoren van een listing die het aantal laattijdigheden aangeeft in de indiening van de verslagen waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet. In bepaalde arrondissementen ontvangen de rechters in handelszaken het overzicht van de faillissementen waarmee ze zijn belast en wordt hun aandacht gevestigd op de indiening van de rapporten door de curator.
- *Bijzonder toezicht op de faillissementen waarvan de duur van de vereffening het redelijke lijkt te overschrijden*. Tijdschema's worden vastgelegd, zo nodig, in samenspraak met de curator. Dit

---

²⁹ Zoals beschreven in het "Algemeen Profiel van de Korpschefs, Hoge Raad voor Justitie, B.S., 16 september 2000."

³⁰ Zie voor meer details de punten 3.1, pg. 53, en 3.4,pg. 62, van deel V..

toezicht dient uitgeoefend te worden op een wijze dat de rechtsmiddelen voorzien door de wet (derdenverzet, hoger beroep tegen beschikkingen van de rechter-commissaris, procedure ter vervanging van de curator) niet buitenspel worden geplaatst en er niet wordt geïnterfereerd in de bevoegdheden van de curator, de rechter-commissaris of de faillissementskamer.

- *Toezicht op de input en output.*
- *Controle van de inhoud van het verslag waarvan sprake in artikel 34 Faillissementswet:*
  - o Systematische mededeling, onder een opgelegde vorm, via e-mail van het verslag aan de voorzitter die zowel waakt over de inhoud ervan als over de manier waarop de rechters-commissarissen hun mandaat uitoefenen.
  - o Filteren van de verslagen: de verslagen die bepaalde informatie niet bevatten, worden beschouwd als niet ingediend.
  - o Onderzoek van het verslag door de voorzitter in het licht van het voorgaande verslag en van de kopie van de memorie, de inventaris en het proces-verbaal van controle van de schuldvorderingen of zijn bijlagen. Vanaf het vijfde jaar van een faillissement wordt het verslag geanalyseerd zowel door de rechter-commissaris die belast is met het faillissement als door de voorzitter van de rechtbank van koophandel.
- *Regelmatische controle van de inbewaringgeving van fondsen bij de Deposito-en Consignatiekas³¹*
- *Grondige controle van bepaalde faillissementen, gekozen op basis van bepaalde criteria.* Zo wordt bijvoorbeeld binnen een arrondissement elk jaar een bezoek van de curators georganiseerd door een rechter in handelszaken die bedrijfsrevisor of accountant is en een andere rechter in handelszaken. Drie faillissementen, gekozen door de voorzitter van de rechtbank, worden geanalyseerd en de werking van het kantoor van de curator wordt becommentarieerd. Van deze bezoeken wordt een verslag opgemaakt. De disfuncties worden aan de voorzitter van de rechtbank gemeld door de rechters-commissarissen.
- Jaarlijkse controle om na te gaan of er een evenwichtige verdeling bestaat van het aantal faillissementen over *de rechters-commissarissen en/of de curators.*
- *Beperking van het aantal faillissementen per curator* (bijvoorbeeld maximum 60 faillissementen per curator).
- Lezing door de voorzitter van het merendeel van de inkomende briefwisseling met betrekking tot de faillissementen, hetgeen hem toelaat, enerzijds, gericht tussenbeide te komen en, anderzijds, een beleid inzake beheer van de faillissementen te ontwikkelen in samenspraak met de verschillende betrokken partijen volgens de realiteit op het terrein.
- *Overleg met de curators* : bepaalde voorzitters proberen minstens een keer per jaar een stand van zaken op te maken met de curators van al hun dossiers .
- *Overleg om de twee maanden met de rechters-commissarissen.*
- *Regelmatische overleg tussen de rechter-commissaris, de curator en de voorzitter* van de rechtbank in de faillissementen van een zekere omvang.

Er wordt ten slotte vastgesteld dat er vaak een gebrek aan ondersteuning is van de rechter-commissaris in termen van informaticamiddelen, teneinde toe te laten zijn controleopdracht zo doelmatig mogelijk uit te oefenen.

Beoordeling

Over het algemeen wordt binnen alle arrondissementen een vorm van controle op de faillissementen georganiseerd.

We stellen echter vast dat er verschillende vormen van controle zijn (reactieve controles en proactieve controles) en dat deze weinig uniform zijn, gaande van een « light » controle tot een geïntegreerde

---

³¹ Voor aanvullende informatie, zie punt 3.3, pg. 60, van deel V.

controle die de voorzitter van de rechtbank toelaat een globaal zicht te hebben op het beheer van de faillissementen binnen het arrondissement.

Een bepaalde uniformering van de praktijken ter zake (in de richting van ontwikkeling van een proactieve controle) lijkt noodzakelijk, aangezien elke rechtzoekende recht heeft op een gelijkaardige dienstverlening en een vergelijkbare toezichtsmaatregel, welke ook het arrondissement is waarin het faillissement werd uitgesproken.

2.3. De curator

«Le curateur est chargé de réaliser les biens et de les répartir : c'est sa mission principale. Il doit également administrer les biens du failli et les gérer. Comme l'indique l'article 40 de la loi du 8 août 1997, les curateurs gèrent la faillite en bon père de famille, sous la surveillance du juge commissaire. Suite à la saisie collective que constitue une faillite, le patrimoine du failli doit être pris en charge par le curateur, lequel agira essentiellement au profit des créancier»³².

De opdracht van de curatoren houdt enkele specifieke risico's in. De afwikkeling van faillissementen impliceert immers het te gelde maken van belangrijke activa en het beheren van niet-verwaarloosbare kapitalen. Dit vereist, meer dan in andere rechtbanken, dat doeltreffende controle-instrumenten zouden worden ontwikkeld.

2.3.1. De lijst van de curators

2.3.1.1. Het opstellen van de lijst

Doelstelling

Zich vergewissen dat de curators de noodzakelijke kwaliteiten hebben om het beheer van een faillissement waar te nemen (intellectuele, menselijke en deontologische kwaliteiten en een gepaste organisatie van het kantoor).

Relevante wetsbepalingen

Artikelen 27 en 28 van de Faillissementswet.

Ingewonnen informatie

Artikel 27 van de Faillissementswet voorziet in zeer algemene woorden dat de curators worden gekozen uit de personen die zijn ingeschreven op een lijst opgesteld door de algemene vergadering van de rechtbank van koophandel.

Enkel de advocaten die zijn ingeschreven op het tableau van de orde van het rechtsgebied die een bijzondere opleiding hebben genoten en waarborgen voorleggen van competentie inzake vereffeningsprocedures, kunnen worden toegelaten tot de lijst.

Elke beslissing tot weigering van inschrijving op de lijst van de curatoren of weglating van een inschrijving kan het voorwerp uitmaken van een beroep voor het hof van beroep (artikel 28 Faillissementswet).

---

³² I. ,VEROUGSTRAETE, *Manuel de la faillite et du concordat*, Brussel, Kluwer, 2003, p. 260.

Volgens de verkregen informatie hebben talrijke curators die hoger beroep hebben aangetekend tegen de beslissing tot weigering van inschrijving op de lijst van de curatoren gelijk gehaald.

Beoordeling

De wet bepaalt de voorwaarden om ingeschreven te kunnen worden op de lijst, maar deze voorwaarden zijn vrij vaag³³. De wetgever heeft nooit de uitvoeringsbesluiten van de Faillissementswet goedgekeurd die zouden hebben toegelaten om de voorwaarden te bepalen die door de curators moeten vervuld worden inzake opleiding (art. 27 laatste al. Faillissementswet).

De huidige toestand brengt in de praktijk met zich mee dat in sommige arrondissementen bijna enkel de kandidaten die hebben gewerkt als medewerker van een curator in staat zijn het bewijs te leveren van een “bijzondere opleiding” en “waarborgen inzake bekwaamheid” voor te leggen op het gebied van vereffeningprocedures, vereist voor elke advocaat die zijn inschrijving op de lijst van de curatoren wenst te bekomen.

Een dergelijke situatie draagt ertoe bij dat de functie van curator in sommige arrondissementen als het ware een “overerfelijke” functie wordt en dat er een vorm van voorrecht wordt gecreëerd.

De vastlegging van minimale normen inzake kennis en de verplichting om zich te blijven vormen om de inschrijving op de lijst van de curatoren te behouden, zou een positieve dynamiek creëren tot verbetering van de kwaliteit van het werk geleverd door de curators. De effectiviteit hiervan hangt wel af van de mogelijkheid van de algemene vergadering om bij toetsing van deze minimale normen op gemotiveerde wijze de curator van de lijst te schrappen.

Het feit dat de wet vage voorwaarden hanteert inzake opleiding, leidt er automatisch toe dat de eventuele weigering van de algemene vergadering tot inschrijving op de lijst, gemakkelijk kan worden betwist voor het hof van beroep.

2.3.1.2. De aanstelling van de curator

Doelstelling

Verzekeren dat de rechtbank rekening houdt met de bekwaamheid van de curator om de opdracht die hem werd toevertrouwd binnen een redelijke termijn tot een goed einde te brengen.

Zich vergewissen dat de procedure belet curators aan te duiden die geen genoegdoening geven aan de rechtbank

Verzekeren dat het beheer van de faillissementen op een efficiënte manier verloopt om toe te laten aan de schuldeisers het grootst mogelijke deel van de bedragen die hen verschuldigd zijn te recupereren.

Verzekeren dat het proces van aanstelling van de curatoren elke vorm van « favoritisme » uitsluit, in het bijzonder in de faillissementen met activa.

---

³³ Dit probleem werd reeds aangehaald in “Opmerkingen over het gerechtelijk akkoord en het faillissement, Hoge Raad voor Justitie, 29 maart 2006, p. 8.” (www.hrj.be).

Relevante wetsbepalingen

Artikel 30, alinea 4 van de Faillissementswet³⁴.

Ingewonnen informatie

De keuze van de curator door de faillissementskamer is afhankelijk van verschillende criteria.

Een gedeelte van de rechtbanken van koophandel poogt, in de mate van het mogelijke, een *gelijke verdeling* vast te stellen wat betreft het aantal en het belang van de faillissementen met betrekking tot de activa. Sommige van hen hebben bepaald dat deze verdeling schriftelijk dient te worden vastgelegd en in bepaalde arrondissementen is dit document (een tabel) toegankelijk voor alle magistraten van de rechtbank.

Er wordt over het algemeen rekening gehouden met de *specialisatie van de curator*, in functie van het best mogelijke beheer van het faillissement. De *infrastructuur van het kantoor* van een curator blijkt ook een keuzecriterium te zijn, meer bepaald voor ingewikkelde faillissementen.

Voor de meest *complexe of belangrijkste*³⁵ faillissementen, wat betreft de activa en/of het aantal werknemers, wordt een beroep gedaan op curatoren die over bijzondere bekwaamheden beschikken. Zo wordt in arrondissementen die met een beurtrol werken in dergelijke gevallen vaak de toevlucht genomen tot een curator die niet van «wacht » is maar wel over specifieke ervaring en bekwaamheden beschikt.

In die hypothese moet worden opgemerkt dat in een bepaald arrondissement aan de curator van wacht een jongere curator kan worden toegevoegd om hem op te leiden. Een andere formule bestaat erin om in de zaken die ervaring vereisen aan de curator van wacht een meer ervaren curator toe te voegen. In sommige arrondissementen wordt een team van curatoren aangesteld in omvangrijke faillissementen.

De *plaats van het faillissement* kan eveneens bepalend zijn, meer bepaald in de uitgestrekte arrondissementen, om de werkingskosten te verminderen (verplaatsingskosten). Er wordt echter verduidelijkt dat dit criterium niet absoluut is. Er wordt dus op toegezien dat geen enkele curator een monopolie verwerft.

Sommige voorzitters *beperken het aantal faillissementen per curator* (bijvoorbeeld 60 faillissementen per curator). Binnen een bepaald arrondissement is deze regel nog duidelijker: de beperking heeft betrekking zowel op het aantal faillissementen per curator als op het aantal faillissementen per curator die deel uitmaakt van eenzelfde associatie.

In een bepaald arrondissement zijn de aanstellingscriteria verschillend naargelang de curatoren al dan niet uitsluitend faillissementsdossiers behandelen.

---

³⁴ Deze bepaling geeft aan dat de curator aan de voorzitter van de rechtbank elke vorm van belangenconflict of blijk van partijdigheid moet melden. Hij moet in elk geval melden dat hijzelf of een van de vennoten of rechtstreekse medewerkers, behalve in de hoedanigheid van curator, prestaties heeft geleverd ten voordele van de gefailleerde of de zaakvoerders en bestuurders van de gefailleerde vennootschap, of ten voordele van een schuldeiser, tijdens de achttien maanden die voorafgaan aan het vonnis van faillietverklaring.

De verklaringen van de curator worden bij het dossier van het faillissement gevoegd.

De voorzitter oordeelt of de verklaring van de curator hem belet zijn opdracht uit te voeren.

De rechtbank kan de curator vervangen volgens de vormen voorzien in artikel 31 of, zo nodig, artikel 32.

³⁵ We moeten echter opmerken dat de zogenaamde belangrijke faillissementen vandaag eerder uitzondering dan regel zijn. De regel is een beperkt activa of gebrek aan activa.

Beoordeling

Er bestaan binnen de verschillende arrondissementen uiteenlopende criteria om een curator aan te wijzen in een faillissementsdossier.

We merken echter op dat bepaalde syndici van curators ons hebben meegedeeld geen kennis te hebben van de door de rechtbank gehanteerde criteria of dat ze veronderstellen dat de criteria die zij hebben vermeld deze zijn die worden gebruikt door de faillissementenkamer.

Het lijkt ons dat enige transparantie nodig is om elk misverstand en elk gevoel van favoritisme in de toewijzing van bepaalde faillissementen te vermijden. Er blijkt immers (althans uit de meegedeelde informatie) voor de meest complexe, omvangrijke of specifieke faillissementen geen lijst van curators te bestaan, opgesteld op basis van objectieve en transparante criteria (zoals bijvoorbeeld specifieke bekwaamheden en voorzieningen qua infrastructuur). Hetzelfde geldt voor de faillissementen met activa, die vele rechtbanken op een evenwichtige wijze trachten te verdelen. Ook hier zal een grotere transparantie nodig zijn om elke, al dan niet terecht, indruk van favoritisme te vermijden, zelfs al kan dit niet steeds volledig op voorhand duidelijk worden ingeschat.

2.3.1.3. De sanctiemogelijkheden ten aanzien van een curator

De Faillissementswet heeft twee soorten mechanismen ingesteld om tegemoet te komen aan de eventuele tekortkomingen van een curator.

Het eerste bestaat erin om de curator van de lijst te schrappen.

De schrapping van de lijst wordt bevolen door de rechtbank van koophandel op dagvaarding van het openbaar ministerie.

Het tweede bestaat in de vervanging van de curator in een bepaald faillissement. De curator waarvan de vervanging wordt overwogen, wordt voorafgaandelijk opgeroepen en, na het verslag van de rechter-commissaris, gehoord in raadkamer.

Financiële sancties kunnen eveneens worden toegepast ten aanzien van een nalatige curator.

Het Koninklijk Besluit van 10 augustus 1998 houdende vaststelling van de regels en barema's tot bepaling van de kosten en het ereloon van de curatoren bepaalt inderdaad in zijn artikel 3 dat de rechtbank van koophandel de erelonen kan verminderen of verhogen afhankelijk van verschillende factoren, zoals de spoed waarmee het faillissement wordt afgehandeld.

Conform het artikel 4 van dit zelfde Besluit kan de rechtbank van koophandel in geval van vertraging in het beheer van het faillissement alle of een deel van de interesten op de geconsigneerde sommen uit de berekeningsbasis van de erelonen weren.

Doelstelling

De toepassing verzekeren van de wettelijke sanctiemaatregelen ten aanzien van nalatige curators.

Relevante wetsbepalingen

Artikel 29 (schrapping van de lijst) en 31 van de wet op de faillissementen (vervanging van de curator).

KB van 10 augustus 1998 houdende vaststelling van de regels en barema's betreffende de erelonen en de kosten van curatoren

Ingewonnen informatie

De sancties die door de rechtbanken worden toegepast, kunnen als volgt worden samengevat.

- *Wettelijke sancties :*

- De sanctie die erin bestaat om een curator te schrappen van de lijst, lijkt echter zelden te worden uitgesproken door de rechtbank. Heel vaak wordt de nalatige curator gevraagd om zijn ontslag te geven.
- De vervanging lijkt eveneens weinig gebruikelijk. De rechtbanken lijken de voorkeur te geven aan een oplossing die erin bestaat om een tweede curator te benoemen³⁶.
In dit verband wijst een voorzitter erop dat, hoewel de normale sanctie voor het nalatige gedrag van een curator erin bestaat om hem te vervangen, de praktijk aan het licht brengt dat de taak van de curator die hem opvolgt allesbehalve gemakkelijk is: de overgemaakte dossiers zijn niet op orde, zelfs onvolledig. Er ontbreken talrijke inlichtingen, die de rechter-commissaris – die niet is betrokken bij het dagelijks beheer van het faillissement – niet in staat is om te geven. De ervaring leert dat de rechtbank in werkelijkheid over weinig doeltreffende middelen beschikt om de vervangen curator ertoe te dwingen blijk te geven van goede wil. Volgens deze voorzitter verklaart dit vaak wat in de ogen van derden als getreuzel om een curator te vervangen kan overkomen.
- Bepaalde rechtbanken sanctioneren curators die niet genoeg vooruitgang boeken door de erelonen te verminderen of de interesten uit te sluiten uit de berekeningsbasis voor de erelonen.
- Er wordt door een rechtbank op gewezen dat in bepaalde gevallen curators er zelfs toe werden aangezet om geen erelonen te eisen hoger dan de provisionele erelonen die reeds door hen werden ontvangen of hoger dan een minimumforfait.

- *Pretoriaanse sancties :*

- Sommige voorzitters geven aan dat de curators die voorkomen op de lijst en die geen voldoening meer geven aan de rechtbank niet meer worden aangewezen, meer bepaald omdat de verslagen op grond van artikel 34 Faillissementswet niet werden ingediend, onvolledig zijn of aantonen dat de verrichtingen sneller hadden kunnen worden uitgevoerd.
- Over het algemeen worden de curators tot de orde geroepen of opgeroepen, indien daar reden toe is, op een informele manier, hetzij voor de voorzitter van de rechtbank, hetzij voor de rechtbank in raadkamer.
- In bepaalde arrondissementen wordt aan de curator een brief gestuurd die stelt dat bij gebrek aan regularisatie hij zal worden beschouwd als te druk bezet om nieuwe aanstellingen te krijgen

Beoordeling

Er bestaan verschillende wettelijke bepalingen die tot doel hebben de tekortkomingen van een curator te sanctioneren.

De schrapping van de lijst lijkt de ultieme maatregel te zijn. Bovendien ligt het initiatief voor schrapping van de lijst bij het parket, dat eerst moet dagvaarden.

---

³⁶ J.-Ph., LEBEAU, « La « qualité totale » dans le contrôle des fonds de faillite », *Revue de droit commercial belge*, vol 2005, n° 3, p. 211, point 18. « En pratique, le choix de flanquer le premier curateur d'un second mandataire qui présidera le collège, sera souvent préférable à une mesure de remplacement, si l'on entend favoriser une certaine continuité dans la gestion ».

Daarom wordt de procedure slechts zelden toegepast. Ze wordt bovendien vaak vermeden door de curator duidelijk te maken dat hij best zelf zijn schrapping vraagt.

De rechtbanken lijken evenmin de voorkeur te geven aan de maatregel die erin bestaat de curator te vervangen, dit om een zekere continuïteit te verzekeren in het beheer van het faillissement.

De financiële sancties lijken niet systematisch te worden toegepast. Een mogelijke reden hiervoor zou het gebrek aan duidelijkheid van de wetgevende teksten kunnen zijn. In dit opzicht zou het nuttig zijn om het artikel 3 van het KB van 10 augustus 1998 betreffende de barema's aan te passen opdat de afwezigheid van indiening van het verslag op grond van artikel 34 Faillissementswet expliciet zou voorkomen als verminderingsfactor van de (niet provisionele) erelonen³⁷.

Met het oog op de doeltreffendheid lijken de rechtbanken vaker hun toevlucht te nemen tot een pretoriaanse sanctie, die tot doel heeft de curators die hun functie niet met de vereiste ijver uitoefenen, niet meer aan te stellen.

Bijgevolg worden de lijsten van curators overstelpt met advocaten die niet meer worden aangesteld. . Het zou minstens passend zijn dat de curator wordt ingelicht over deze feitelijke maatregel en voorafgaandelijk wordt gehoord, opdat hij eventueel uitleg zou kunnen verschaffen over de klachten die hem worden aangewreven. Blijkt daarna dat er effectief een probleem is met de betrokken curator, dan dient de procedure van schrapping te worden opgestart.

2.4. Het parket

Het parket speelt in principe een essentiële rol in het kader van het toezicht op de faillissementen.

« Op een hoger niveau bestaan deze taken uit een adviserende bevoegdheid en een vorderingsrecht voor de rechtbank van koophandel. Op een lager niveau legt artikel 36 Faillissementswet aan de procureur des Konings een algemene verplichting op van toezicht op het verloop van de faillissementen. Deze bepaling geeft aan dat de procureur des Konings kan aanwezig zijn bij alle verrichtingen van het faillissement, op elk ogenblik het faillissementsdossier kan raadplegen, inzage nemen van de boeken en bescheiden van de gefailleerde, de staat van zijn zaken kan onderzoeken en zich door de curators alle inlichtingen doen verstrekken die hij dienstig acht. »³⁸

“Naast de bevoegdheid om tot faillietverklaring te dagvaarden, lijkt het ons dat het openbaar ministerie, in het algemeen, aandacht moet hebben voor de verrichtingen van het faillissement. Dit toezicht heeft een dubbele doelstelling, een burgerrechtelijke en een strafrechtelijke. Eerst en vooral op burgerrechtelijk gebied moet het openbaar ministerie een advies geven over de sluiting van het faillissement, en in het bijzonder over de verschoonbaarheid van de gefailleerde. Daartoe had het zich een mening moeten vormen over de omstandigheden van het faillissement en het verloop. Dit veronderstelt dat het alle informatie betreffende de oorzaken van het faillissement, de samenwerking van de gefailleerde en zijn bevoegdheden heeft ontvangen en geanalyseerd. De strafrechtelijke taak van het openbaar ministerie houdt vervolgens in dat het het bestaan moet verifiëren van inbreuken die verband houden met de toestand van faillissement, zowel in het beheer van de onderneming als in het verloop van de faillissementsverrichtingen»³⁹.

---

³⁷ Zie “Opmerkingen over het gerechtelijk akkoord en het faillissement, Hoge Raad voor de Justitie, 29 maart 2006, p. 12” (www.hrj.be).

³⁸ I. , VEROUGSTRAETE, *Manuel de la faillite et du concordat*, Brussel, Kluwer, 2003, p. 282.

³⁹ I. , VEROUGSTRAETE, *Manuel de la faillite et du concordat*, Brussel, Kluwer, 2003, p. 405.

In het kader van deze doorlichting heeft de Hoge Raad enkel die elementen bestudeerd die betrekking hebben op de controle van de overmaking van de memorie aan het parket, evenals op de inhoud van deze laatste. Deze kwestie zal worden geanalyseerd in punt 3.1.3, pg. 56.

Bepaalde voorzitters beklagden zich echter over het gebrek aan belangstelling van het parket in de controle van de faillissementen⁴⁰. Deze kwestie verdient een aparte en volledige studie. De Hoge Raad wenst echter nu reeds de aandacht van de parketten te vestigen op deze problematiek, gezien de rol van toezicht die de wet aan het parket toebedeelt.

2.5. Aanbevelingen

24. Over het algemeen wordt vastgesteld dat er binnen bepaalde arrondissementen talrijke « goede praktijken » bestaan om een goed beheer van het faillissement te verzekeren die zouden moeten gekend zijn en verspreid worden binnen alle arrondissementen. Het zou dus nuttig zijn dat via de Nederlandstalige en Franstalige conferentie van de rechtbanken van koophandel een uitwisseling zou gebeuren van goede praktijken, met als doel te komen tot een snelle en kwalitatieve behandeling van de faillissementen.

25. Met het oog op een snelle en kwalitatieve behandeling van de faillissementen dringt de Hoge Raad aan op de ontwikkeling of de versterking binnen alle rechtbanken van koophandel van een gestructureerde en proactieve controle van het beheer van de faillissementen, op basis van verschillende waarschuwingssignalen, zoals de datum van het faillissement, de indiening van het jaarlijks verslag waarvan sprake in artikel 34 Faillissementswet, het aantal faillissementen per curator en het aantal faillissementen per rechter-commissaris. Een grondige controle van bepaalde faillissementen, geselecteerd op basis van vooraf bepaalde criteria, zoals de ouderdom van het faillissement of de omvang van de activa, zou eveneens moeten worden georganiseerd. Ten slotte zouden regelmatig vergaderingen tussen de voorzitters van de faillissementenkamers en de rechters-commissarissen moeten worden georganiseerd om de opvolging van de faillissementen en eventuele moeilijkheden te bespreken (structurele opvolging).

26. De rechter-commissaris speelt een primordiale rol in het toezicht op het goede verloop van de faillissementen. Het is bijgevolg essentieel dat de rechter-commissaris minstens voldoende beschikbaar zou zijn en zou beschikken over een basiskennis in boekhouding, sociaal recht en vennootschapsrecht. Bovendien zou een « peterschap » van de onervaren rechter-commissaris en een voortgezette opleiding ook moeten worden ondersteund of geïnstalleerd. De Hoge Raad beveelt daarom aan dat

⁴⁰ Zie eveneens wat dit punt betreft J.-PH., LEBEAU, « La « qualité totale » dans le contrôle des fonds de faillite », *Revue de droit commercial belge*, vol 2005, n° 3, p. 211, punt 11. « Ondanks de omvang van deze bevoegdheden is men gewend om de desinvestering van het parket in de controle van de faillissementsfondsen als normaal te beschouwen. Deze beperkt de tussenkomst in het geval van vermoeden van « oneerlijkheid ». Bij wijze van rechtvaardiging voert men steevast het gebrek aan personeel of het groter technisch karakter van de rechtbank aan voor de uitoefening van een preventieve controle. Nochtans bestaat er ten aanzien van de wet geen enkele reden om te beweren dat het openbaar ministerie niet op dezelfde wijze als de magistraten van de rechtbank van koophandel geïnteresseerd zou zijn in de controle van de faillissementen. Op het moment dat de parketten eindelijk beroep kunnen doen op specialistische medewerkers – juristen en boekhoudkundige assistenten- en dat gestructureerde financiële secties een economische know-how ontwikkelen binnen het openbaar ministerie, is het vanzelfsprekend om van hen een grotere betrokkenheid te verwachten in het proces van controle van de fondsen die afkomstig zijn van het te gelde maken van activa ».

elke rechtbank criteria zou vastleggen die toelaten om rechters in handelszaken aan te duiden die deel zouden kunnen uitmaken van de lijst van de rechters-commissarissen. Het organiseren van een aanhoudende coaching van de rechters-commissarissen zonder ervaring en een basisopleiding en voortgezette opleiding blijkt eveneens noodzakelijk (Zie eveneens de aanbevelingen 7 tot 10, pg. 18).

27. Er zou moeten worden nagedacht op het niveau van de Nederlandstalige en Franstalige conferenties van de rechtbanken van koophandel om voor alle rechtbanken van koophandel een gemeenschappelijk draaiboek op te stellen en te verspreiden dat de grote richtlijnen bevat voor een snelle en kwalitatieve behandeling van de faillissementen. Elke rechtzoekende heeft immers recht op een gelijkwaardige dienstverlening en een vergelijkbare toezichtmaatregel, welke ook het arrondissement is waarin het faillissement werd uitgesproken.

Minstens zou, opdat de rechters-commissarissen over alle nuttige informatie zouden beschikken, per rechtbank een geactualiseerd draaiboek van het faillissement moeten worden opgesteld en verspreid, dat onder meer de noodzakelijke informatie en documenten moet bevatten om een uniformering van de praktijken binnen zijn arrondissement te verzekeren.

28. De rechtbanken van koophandel lijken over het algemeen aandacht te hebben voor mogelijke belangenconflicten en zorgen ervoor dat zo veel mogelijk elke schijn van partijdigheid in de behandeling van een dossier wordt vermeden. Daarom worden de voorzitters van de rechtbanken van koophandel op de hoogte gebracht van de verschillende mandaten van de rechters in handelszaken naar aanleiding van hun infunctietreding. Ze worden echter over het algemeen niet ingelicht over de eventuele nieuwe mandaten van een rechter-commissaris na zijn infunctietreding. Om toe te laten aan de faillissementskamer een rechter-commissaris te benoemen waarvan de onpartijdigheid niet in vraag kan worden gesteld, zouden de rechtbanken van koophandel aan de rechter-commissaris moeten opleggen om systematisch aan de voorzitter van de rechtbank elk nieuw mandaat mee te delen dat werd opgenomen na de infunctietreding (Zie ook aanbeveling nr. 22, pg. 36). De rechters in handelszaken moeten eveneens tijdens hun basisopleiding en hun voortgezette opleiding worden herinnerd aan hun deontologische plicht om zich te onthouden wanneer belangenconflicten zouden opduiken.

29. De rechter-commissaris heeft een sleutelrol in het bespoedigen van de verrichtingen, het beheer en de vereffening van het faillissement. Daarom is een tandemoptreden curator/rechter-commissaris (waarbij vaste combinaties curator/rechter-commissaris zouden bestaan) uit ten boze, om elke normvervaging te vermijden in de uitgevoerde controle. Een dergelijk optreden zou eveneens de onafhankelijkheid van de rechter-commissaris kunnen aantasten. Er moet dus een systeem worden ingesteld dat erop toeziet dat de rechters-commissarissen niet systematisch met dezelfde curators werken, zoals bijvoorbeeld een beurtrol. Er dient echter te worden over gewaakt dat zo'n systeem de curator niet indirect de mogelijkheid geeft om zijn rechter-commissaris te kiezen.

30. Een te grote werklast en tijdsgebrek zouden kunnen leiden tot een vermindering van het toezicht van de rechter-commissaris op de curator. De rechtbank zal op het ogenblik van de benoeming moeten zorgen dat hij rekening houdt met het aantal dossiers waarmee de rechter-commissaris is belast, alsook met de aard, de omvang en de complexiteit van de zaak.

31. Vele rechtbanken beschikken over criteria om een curator aan te stellen in een faillissementsdossier, maar bepaalde curators hebben daarvan geen weet of vermoeden hooguit het bestaan ervan. Een zekere transparantie ter zake zou nuttig zijn om elke indruk van favoritisme te vermijden in de toewijzing van bepaalde faillissementen. De Hoge Raad beveelt daarom aan dat de rechtbanken de criteria van toewijzing van een faillissement aan een curator zouden vastleggen (bijv. : infrastructuur van het kantoor, gelijke verdeling van het aantal dossiers, aantal faillissementen met activa, ...) en ze zou verspreiden onder de curators. Tevens zou elke rechtbank transparante criteria moeten uitwerken op het gebied van specifieke bekwaamheden van de curator en de infrastructuurcapaciteit, die zouden moeten toelaten het beheer van belangrijke of ingewikkelde faillissementen op zich te nemen.

32. De Faillissementswet heeft verschillende mechanismen ingesteld die de tekortkomingen van een curator moeten sanctioneren (schrapping van de lijst, vervanging van de curator en financiële sancties). Deze lijken echter weinig gebruikt te worden. Een algemene reflectie (op het niveau van de Franstalige en Nederlandstalige conferenties van de voorzitters van rechtbanken van koophandel) zou moeten worden gevoerd over de niet-toepassing van deze sancties.

33. Momenteel nemen de rechtbanken gemakkelijker hun toevlucht tot een pretoriaanse sanctie, die tot doel heeft om de nalatige curators voorlopig niet meer aan te stellen. De Hoge Raad beveelt aan dat de curator op zijn minst op de hoogte zou worden gebracht van de redenen waarom de rechtbank heeft geoordeeld dat de curator in de toekomst niet meer kan worden aangesteld, opdat hij zich zou kunnen verdedigen en eventueel uitleg zou kunnen verschaffen over de klachten die hem worden aangewreven. Blijkt daarna dat er effectief een probleem is met de betrokken curator, dan dient de procedure van schrapping te worden opgestart.

34. De rechters in handelszaken dienen op het vlak van beschikbare handelsinformatie en nodige informaticastructuur een behoefteanalyse op te maken voor de FOD Justitie, zodat hiermee rekening kan worden gehouden in het kader van de voorziene hervormingen op ICT-vlak. (zie ook beleidsvoorstel nr. 9, pg. 53)

35. Het verdient ook aanbeveling dat in de grotere rechtbanken van koophandel een aparte griffiemedewerker (deeltijds) wordt vrijgemaakt ter administratieve ondersteuning van alle rechters in handelszaken.

2.6. Beleidsvoorstellen

6. De Faillissementswet schrijft vage voorwaarden voor om ingeschreven te worden op de lijst van curators. De wetgever heeft de uitvoeringsbesluiten nooit goedgekeurd die zouden hebben toegelaten de voorwaarden te bepalen die moeten vervuld worden door de curators inzake opleiding.

Deze tekortkoming heeft twee gevolgen. Enerzijds zijn het in de praktijk in sommige arrondissementen bijna enkel de kandidaten die hebben gewerkt als medewerker van een curator die in staat zijn het bewijs te leveren van een opleiding. Anderzijds, werden bepaalde curators waarvan de inschrijving op de lijst door de algemene vergadering werd geweigerd maar die hoger beroep hebben aangetekend tegen deze beslissing, toch opgenomen op de lijst terwijl ze niet voldeden aan de vereisten van de rechtbank.

Het is dus aan de Koning om de nodige besluiten te nemen die de nodige kwalificaties vermelden om opgenomen te worden op de lijst van de curators (zoals voorzien in artikel 27, laatste lid, van de Faillissementswet). Een voorafgaand overleg met de actoren op het terrein, en in het bijzonder met de voorzitters van de Franstalige en Nederlandstalige conferenties van de rechtbanken van koophandel, zal moeten worden georganiseerd opdat de verduidelijkte kwalificaties exact beantwoorden aan de reële behoeften van de rechtbanken.

7. Artikel 28 van de Faillissementswet dient zo te worden aangepast dat tegen de weigering van de algemene vergadering van de rechtbank van koophandel tot inschrijving op de lijst van curators of schrapping van deze lijst, enkel een voorziening in cassatie mogelijk is (en geen hoger beroep bij het hof van beroep, zoals nu het geval is).

8. Het zou nuttig zijn om het artikel 3 van het KB van 10 augustus 1998 betreffende de barema's aan te passen opdat de afwezigheid van indiening van de verslagen waarvan sprak in artikel 34 van de Faillissementswet expliciet zou voorkomen als een factor van vermindering van de erelonen, zoals voorgesteld in de " Opmerkingen over het gerechtelijk akkoord en het faillissement, Hoge Raad voor Justitie, 29 maart 2006, p. 12" (www.hrj.be).

9. Aan de rechters in handelszaken, vooral dan de bijzondere mandaathouders, dient toegang verschaft te worden tot de relevante handelsinformatie en de beschikbare informaticastructuur die een optimale controle, onder meer over de faillissementen, toelaat en de elektronische opmaak en het uitwisselen van verslagen, onder meer tussen curator en rechter-commissaris, mogelijk maakt (intranet).

3. De controle van de faillissementsfondsen

Verskillende bepalingen van de Faillissementswet van 8 augustus 1997 leggen verplichtingen op aan de curator en de rechter-commissaris. Het betreft het organiseren van zowel de transparantie van de vereffeningshandelingen die worden gesteld door de curator als de controlebevoegdheid van de rechter-commissaris op deze handelingen⁴¹.

3.1. De boedelbeschrijving

De boedelbeschrijving (of inventaris) « laat toe om de goederen te scheiden die al dan niet aan onttrekking zijn onderworpen (artikel 48 Faillissementswet) en om de voorwerpen te scheiden die zijn onderworpen aan snelle waardevermindering (artikel 49 Faillissementswet); laat toe aan de schuldeisers om zich een beeld te vormen van de failliete boedel ; laat toe om de stocks te waarderen, hetgeen essentieel is om de rechten van de pandhoudende schuldeiser te vrijwaren in geval van voortzetting van de handelsverrichtingen⁴²».

3.1.1. Het opmaken van de boedelbeschrijving

«Artikel 43 van de Faillissementswet bepaalt dat vanaf zijn ambtsaanvaarding de curator onverwijld en onder toezicht van de rechter-commissaris de beschrijving opmaakt van de goederen van de gefailleerde, in tegenwoordigheid van de gefailleerde of, in ieder geval, nadat hij behoorlijk is opgeroepen. Geen enkele termijn is voorzien voor het opmaken van deze beschrijving, maar de term

⁴¹ Chr., MATRAY, « Le contrôle des faillites », *Liber Amicorum Michel Coipel*, Brussel, Kluwer, 2004, p. 671.

⁴² I. , VEROUGSTRAETE, *Manuel de la faillite et du concordat*, Brussel, Kluwer, 2003, p. 368.

‘onverwijd’ wijst op de dringendheid daarvan. In de praktijk zal de boedelbeschrijving worden opgemaakt tijdens de plaatsopneming of in de daaropvolgende dagen, indien de activa van dien aard zijn dat een beschrijving niet kan worden opgemaakt in een enkele verrichting. Omgekeerd, indien het duidelijk is dat de activa niet zullen volstaan om de vermoedelijke beheers- en vereffeningskosten van het faillissement te dekken, zullen de curators de rechtbanken daarvan binnen de vijftien dagen op de hoogte brengen, te rekenen vanaf de neerlegging van deze beschrijving bij wege van een verklaring ter griffie»⁴³.

De curators kunnen zich met de machtiging van de rechter-commissaris laten bijstaan, onder hun verantwoordelijkheid, voor het opmaken van de boedelbeschrijving, alsmede voor het schatten van de voorwerpen, de materiële bewaring van de activa en de verkoop ervan, door degene die zij daartoe geschikt achten.

Doelstelling

Verzekeren dat de boedelbeschrijving de juiste identificatie en waardering van elk afzonderlijk goed bevat.

Relevante wetsbepalingen

Artikel 43 van de Faillissementswet.

Ingewonnen informatie

Sommige rechtbanken beschikken over geen andere bijzondere *richtlijnen* dan deze die voorkomen in de wetsbepalingen.

Andere rechtbanken hebben wel bijzondere richtlijnen opgesteld voor de manier waarop de boedelbeschrijving moet worden opgemaakt.

Zo heeft een voorzitter bijvoorbeeld een rondzendbrief meegedeeld die bepaalt dat de beschrijving volledig moet zijn (liefst met fotografische bijlagen), een waardering in cijfers moet bevatten (zo nodig, in geval van onenigheid met de gefailleerde, een dubbele waardering), de lijst van de boekhoudkundige documenten die werden voorgelegd door de gefailleerde moet bevatten, ondertekend moet zijn door de rechter-commissaris en de gefailleerde (wat die laatste betreft onder de formule dat hij niets heeft overgeslagen of vervreemd).

Binnen een ander arrondissement moet de beschrijving vermelden: 1) de goederen die ter beschikking werden gelaten van de gefailleerde, kort beschreven of identificeerbaar volgens hun fabrieksmerk 2) alle goederen die afhangen van het faillissement met de eventuele precisering van hun fabrieksmerk 3) indien nodig, de fysieke boedelbeschrijving vergezeld van een fotografische beschrijving 4) een lijst van de boekhoudkundige en sociale documenten, alsook de wettelijke registers door de gefailleerde overgemaakt aan de curator.

Binnen een rechtbank wordt gevraagd om in de mate van het mogelijke toe te zien op de waardering, zelfs summier, van de geïnventariseerde goederen. Er wordt ten eerste aangeraden om een systeem van nummering van de belangrijke materiële en immateriële activa te gebruiken, om gemakkelijk de bestemming te kennen die hen werd voorbehouden bij het lezen van de verschillende latere documenten (zoals de facturen, de memorie gericht aan het openbaar ministerie, de gedetailleerde

---

⁴³ I. , VEROUGSTRAETE, *Manuel de la faillite et du concordat*, Brussel, Kluwer, 2003, p. 365.

jaarstaten, het verzoek tot taxatie en het ontwerp van rekening en verantwoording). In bepaalde gevallen kan de ondersteuning van een fotografisch dossier welkom zijn. Er worden eveneens, louter ter indicatie, verschillende punten vermeld die tijdens de beschrijving gecontroleerd zouden moeten worden.

In bepaalde arrondissementen verstrekt de rechtbank een standaarddocument/check-list die alle posten van activa vermeldt, op een manier dat de curator ernaar moet verwijzen, al was het maar om te wijzen op hun afwezigheid.

Een rechtbank stelt dat deze kwestie theoretisch blijft, aangezien de beschrijvingen steeds gedetailleerder zijn en worden opgemaakt door professionele inventariseerders die alle goederen fotograferen en de activa detailleren.

Binnen enkele arrondissementen wordt aangedrongen op het belang van de beschrijving en de aanwezigheid van de rechter-commissaris tijdens de opmaak ervan. Een rechtbank die eveneens hierop aandringt verduidelijkt echter dat de aanwezigheid van de rechter-commissaris niet noodzakelijk is wanneer de activa beperkt of onbestaande zijn.

Beoordeling

De correcte en volledige beschrijving van elk goed dat deel uitmaakt van de boedel blijkt cruciaal te zijn in een faillissement, omdat dit zal toelaten de activa van de boedel te bepalen. Het zal eveneens toelaten aan de schuldeisers om elke verduistering van activa en de verkoop van voorwerpen aan kunstmatig bescheiden prijzen aan het licht te brengen⁴⁴.

Het initiatief van bepaalde voorzitters om ter zake duidelijke richtlijnen en/of een standaarddocument op te stellen, moet bijgevolg worden ondersteund. Bij gebrek hieraan zou de later meegedeelde informatie oncontroleerbaar kunnen blijken te zijn.

3.1.2. De bijstand van derden voor het opmaken van de beschrijving

Doelstelling

Verzekeren dat voor het opmaken van de beschrijving enkel beroep wordt gedaan op derden indien hun tussenkomst een meerwaarde betekent voor de boedel, zodat de boedel geen andere lasten moet dragen dan degene die absoluut noodzakelijk zijn.

Relevante wetsbepalingen

Artikel 43 van de Faillissementswet.

Ingewonnen informatie

Sommige rechtbanken merken op dat er op dit vlak geen richtlijnen bestaan, tenzij het verplicht beroep doen op de voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris.

Andere rechtbanken bepalen dat er beroep wordt gedaan op een verkoopzaal of op inventariseerders, meer bepaald in de belangrijke of ingewikkelde zaken.

---

⁴⁴ Unie der Rechteren in Handelszaken van België, *Vade mecum voor de rechter in handelszaken*, 1987, p. 155.

Nog andere rechtbanken dringen erop aan dat het beroep doen op derden voor de opmaak van de beschrijving niet de regel zou zijn om zoveel mogelijk de kosten te beperken. Volgens sommigen kan dit slechts gerechtvaardigd worden in functie van de omvang van de roerende activa en de taken van bewaring die moeten worden vervuld. Een ander stelt dat het door de curator beroep doen op derden, die op kosten van de boedel werken, slechts gerechtvaardigd is wanneer het werk van deze derden een meerwaarde aanbrengt die ten goede komt aan de boedel.

Beoordeling

De praktijken ter zake zijn meer dan uiteenlopend, gaande van een punctueel beroep doen op een derde voor de opmaak van de beschrijving tot de meer dan courante praktijk om beroep te doen op professionele inventariseerders.

Om de schuldeisers toe te laten een maximum van de hen verschuldigde bedragen te recupereren, is de bijstand van een derde enkel gerechtvaardigd voor zover hij een meerwaarde vormt voor de boedel. De curator zou zich slechts mogen laten bijstaan door een derde voor zover het identificeren van de goederen een aanzienlijk werk of het werk van een specialist vereist (voornamelijk voor de beschrijving en de schatting).

3.1.3. De memorie

Binnen de twee maanden na hun infunctietreding moeten de curators aan de rechter-commissaris een memorie of kort verslag overmaken betreffende de vermoedelijke toestand van het faillissement, de voornaamste oorzaken en omstandigheden ervan en de kenmerken die het vertoont. De rechter-commissaris maakt dadelijk de memorie met zijn aanmerkingen over aan de procureur des Konings. Indien de memorie hem niet werd overhandigd binnen de voorgeschreven termijn, geeft hij daarvan kennis aan de procureur des Konings en licht hem in over de door de curator opgegeven oorzaken van de vertraging.

Doelstelling

Verzekeren dat de memorie of het kort verslag aan het parket wordt overgemaakt binnen de wettelijke termijn.

Relevante wetsbepalingen

Artikel 60 van de Faillissementswet.

Ingewonnen informatie

Het overgrote deel van de parketten controleert systematisch de tijdige mededeling van de memorie of het verslag van de curator aan hun ambt.

Wanneer de memorie of het verslag niet binnen de door de wet voorgeschreven termijn wordt meegedeeld, worden verschillende initiatieven genomen :

- het sturen van een brief naar de curator om te vragen naar de oorzaken van de vertraging. Bij gebrek aan een reactie, wordt de rechter-commissaris en/of de voorzitter van de rechtbank ingelicht, hetzij onmiddellijk, hetzij na een aantal herinneringsbrieven;
- het verhoren van de curator door de politiediensten;

- het naleven van een rondzendbrief van het College van de procureurs-generaal, namelijk "Coll3/99": versturen van een brief naar de curator na 3 maanden, een maand later versturen van een herinneringsbrief aan de rechter-commissaris, nog een maand later op de hoogte brengen van de voorzitter (slechts door één parket vermeld);
- het rechtstreeks verwittigen van de rechter-commissaris en vervolgens de voorzitter van de rechtbank;
- het enkel verwittigen van de rechter-commissaris;
- het enkel verwittigen van de voorzitter van de rechtbank;
- het enkel meedelen aan de voorzitter van de rechtbank als een curator systematisch zijn memorie te laat overmaakt;
- het meedelen aan de algemene vergadering, wanneer een curator systematisch te laat is. Het komt eveneens aan bod in het driehoeksoverleg.

Opmerkingen

Een parket stelt dat de curators van mening zijn dat de termijn van twee maanden te kort is om de memorie nuttig aan te vullen, zodat hen in de praktijk een bijkomende maand wordt toegestaan.

Een parket zegt dat de termijn van twee maanden slechts in de helft van de gevallen wordt nageleefd. Een ander parket spreekt zelfs van een niet-naleving van de termijn.

Sommige parketten vermelden dat de rechters-commissarissen zich hoofdzakelijk beperken tot het goedkeuren van het document.

Een parket stelt dat deze memories in de praktijk rechtstreeks worden verstuurd door de curators aan de parketten, binnen de twee maanden na het vonnis van faillietverklaring. Ze worden maar zelden nagezien en van opmerkingen voorzien door de rechter-commissaris. Het openbaar ministerie zal pas kennis nemen van de opmerkingen van de rechters-commissarissen op het ogenblik van de sluiting van de faillissementen.

Beoordeling

De memorie laat het parket toe, wanneer er geen andere voorgaande elementen zijn, in te schatten of, gezien de eerste vaststellingen van de curator, moet worden overgegaan tot het instellen van een onderzoek dan wel of het dossier meteen mag worden geklasseerd. De memorie vormt dus in bepaalde gevallen een essentieel element om af te bakenen welke zaken meer onderzoek vereisen.

Over het algemeen controleren de parketten de mededeling van de memorie of het verslag binnen de wettelijke termijn. We stellen echter vast dat de stappen die worden ondernomen door de parketten, wanneer de memorie of het verslag hen niet wordt meegedeeld binnen de wettelijke termijn, verschillen van arrondissement tot arrondissement, terwijl ze duidelijk zijn vastgelegd in de rondzendbrief Coll 3/99 van het College van procureurs-generaal.

De parketten zouden zich bijgevolg vragen moeten stellen over de redenen van de verschillende praktijken ter zake.

In elk geval zou de voorzitter van de rechtbank steeds op de hoogte moeten worden gebracht als de memorie niet aan het parket wordt meegedeeld.

3.2. De verkoop van activa

De verkoop van de activa zal worden uitgevoerd door de curator. De activa zullen in principe worden toegekend aan de gegadigde die de beste prijs biedt.

« Om te vermijden dat de curator geen interesse toont voor de verkoopmodaliteiten of op een ongepaste manier handelt, schrijft de wet⁴⁵ voor om de gefailleerde op te roepen in aanwezigheid van de rechter-commissaris om zijn advies in te winnen over de best mogelijke tegeldemaking van de activa. De gefailleerde heeft ook per definitie een bepaalde kennis van de markt en het is noodzakelijk dat de curator zich bij hem informeert⁴⁶ ».

Doelstelling

Zich verzekeren van de best mogelijke tegeldemaking van de activa.

Relevante wetsbepalingen

Artikel 75 van de Faillissementswet⁴⁷, artikel 1193 *ter* van het Gerechtelijk Wetboek.

Ingewonnen informatie

Verkoop van roerende goederen

De grote meerderheid van de rechtbanken beschikt niet over algemene richtlijnen ter zake, al is het evident dat de curator aan de beste prijs moet verkopen. In bepaalde gevallen voorziet de wet ook een omkadering.

Binnen een rechtbank ziet de voorzitter erop toe dat de gefailleerde behoorlijk wordt opgeroepen in toepassing van artikel 75 Faillissementswet: deze oproeping wordt gedaan op een zittingsdag waarop de betrokken rechter-commissaris zetelt en deze verschijning gebeurt in de marge van de terechtzitting maar met ondertekening van een PV, zodat de gefailleerde zijn opmerkingen echt kan laten gelden. Volgens de voorzitter van de rechtbank werkt deze pretoriaanse procedure goed en verzekert ze ten aanzien van de gefailleerde een maximale transparantie over de verkoopverrichtingen door de curator.

Binnen een andere rechtbank kan het te koop aanbieden van activa na faillissement op e-bay slechts gebeuren indien de curator perfect de voorwaarden en de werkwijze beheerst; de toevlucht tot de verkoop op e-bay moet echter uitzonderlijk blijven en veeleer worden voorbehouden aan heel

---

⁴⁶ I., VEROUGSTRAETE, *Manuel de la faillite et du concordat*, Brussel, Kluwer, 2003, p. 552.

⁴⁷ « Vanaf (de neerlegging van het eerste proces-verbaal van verificatie) van de schuldvorderingen of vanaf elke latere datum, gaan de curators over tot de vereffening van het faillissement. De rechter-commissaris roept de gefailleerde op om hem te horen, in aanwezigheid van de curators, nopens de best mogelijke tegeldemaking van de activa. Er wordt hiervan een proces-verbaal opgesteld. De curators verkopen onder meer de onroerende goederen, koopwaren en roerende goederen, een en ander onder toezicht van de rechter-commissaris en met naleving van de artikelen 51 en 52, zonder dat het nodig is om de gefailleerde op te roepen. Zij kunnen de bij artikel 58 voorgeschreven dadingen aangaan over om het even welke aan de gefailleerde toekomende rechten, niettegenstaande elk verzet zijnerzijds.) § 2. (opgeheven) <L 2002-09-04/38, art. 24, 003; Inwerkingtreding : 01-10-2002>

§ 3. De schuldeisers of de gefailleerde die menen dat hun rechten benadeeld worden door een voorgenomen verkoop van activa, kunnen in kort geding de aanstelling vragen van een curator *ad hoc*. De aldus aangestelde curator kan aan de rechtbank van koophandel vragen de verkoop te verbieden, in zoverre die verkoop kennelijk indruist tegen de belangen van de betrokkenen.

§ 4. Indien de curators zulks vorderen, kan de rechtbank in het kader van de vereffening van het faillissement de overdracht van een onderneming in werking bekrachtigen onder voorwaarden die partijen hebben bedongen en waarvan de naleving door de curators of, na sluiting van het faillissement, door elke belanghebbende kan worden vervolgd.

specifieke goederen die moeilijk verkocht kunnen worden. Er wordt ook aangegeven dat het niet noodzakelijk is het voorafgaand akkoord van de rechter-commissaris te hebben om te verkopen aan een bepaalde prijs, al is het wel passend dat de curator de rechter-commissaris inlicht over de prijzen van de tegeldemaking en hij in staat is om ze uit te leggen en te rechtvaardigen.

Een syndicus van de curators stelt dat de regel de openbare verkoop is, tenzij in vier uitzonderlijke gevallen, waarin er een onderhandse verkoop zal plaatsvinden aan de beste bidder, namelijk wanneer:

- de goederen te beperkt in omvang of in waarde zijn om een openbare verkoop te houden of ze bij een andere verkoop bij te plaatsen;
- de vermoedelijke kosten van de openbare verkoop niet in evenredigheid zijn met de vermoedelijke opbrengst;
- de goederen aan dreigende waardevermindering onderhevig zijn (bijvoorbeeld beperkte houdbaarheid);
- de kosten van bewaring (bijvoorbeeld in gehuurde lokalen) in onevenredigheid komen met de vermoedelijke opbrengst.

Verkoop van onroerende goederen

Wat betreft de verkoop van onroerende goederen na het faillissement, is de openbare verkoop de regel. Niets houdt echter de curator tegen, als het in het belang is van de boedel, om via een verzoekschrift de machtiging te vragen aan de rechter-commissaris om uit de hand te verkopen⁴⁸, volgens de strikte procedure voorzien in artikel 1193ter van het Gerechtelijk Wetboek.

In sommige arrondissementen wordt aangegeven dat - buiten hetgeen wettelijk is voorgeschreven en de essentiële richtlijn vormt - de curator moet vaststellen dat voldoende publiciteit werd gemaakt om het onroerend goed het best te valoriseren.

Beoordeling

Met betrekking tot de verkoop van roerende goederen, lijkt de grote meerderheid van de rechtbanken van koophandel geen richtlijnen te hebben over de manier waarop het artikel 75 van de Faillissementswet concreet moet worden ingevuld, teneinde de effectieve toepassing ervan te waarborgen.

Algemene richtlijnen zouden echter moeten worden uitgevaardigd in elk arrondissement, zoals bijvoorbeeld (zie hierboven) de oproeping van de gefailleerde op een zittingsdag waarop de rechter-commissaris zetelt en de ondertekening van een proces-verbaal waaruit blijkt dat de gefailleerde zijn opmerkingen daadwerkelijk heeft kunnen meedelen.

Met betrekking tot de verkoop van onroerende goederen, stellen we vast dat slechts weinig rechtbanken richtlijnen uitgevaardigd hebben voor de onderhandse verkoop van onroerende goederen. De initiatieven van sommigen, om de curator het bewijs van voldoende publiciteit te laten leveren, verdienen aanbeveling. Ze zouden moeten worden veralgemeend in alle arrondissementen.

---

⁴⁸ « De verkopen uit de hand zijn geacht plaats te hebben op de meest soepele manier en kunnen bovendien blokverkoop vergemakkelijken. Ze kunnen het mogelijk maken om de verkoop van een onroerend goed te combineren met de overdracht van een handelszaak of de globale overdracht van de onderneming mogelijk maken. De essentiële voorwaarde is het belang van de boedel ». I., VEROUĞSTRAETE, *Manuel de la faillite et du concordat*, Brussel, Kluwer, 2003, p. 564.

3.3. Beheer van de geldstromen

Artikel 51 van de Faillissementswet verplicht de storting van de fondsen (gelden afkomstig van verkopen en invorderingen) aan de Deposito- en Consignatiekas binnen de maand na ontvangst. Om de lopende verrichtingen te financieren, kan de curator een beperkt en voor de huidige financiële behoeften gerechtvaardigd bedrag bewaren op een geïndividualiseerde bankrekening. De rechter-commissaris moet het maximumbedrag vastleggen dat kan worden gestort op deze geïndividualiseerde rekening.

De curator die geen fondsen in bewaring zou hebben gegeven bij de Deposito- en Consignatiekas binnen de wettelijke termijn, zal wettelijke interesten verschuldigd zijn op de bedragen die hij niet heeft gestort. Deze sanctie kan worden vergezeld van deze die is ingeschreven in artikel 31 van de Faillissementswet, die bepaalt dat de rechtbank van koophandel op elk ogenblik de curator kan vervangen.

Doelstelling

Verzekeren van de naleving van de verplichtingen opgelegd door artikel 51 van de Faillissementswet.

Toepasselijke wettelijke bepaling

Artikel 51 van de Faillissementswet.

Ingewonnen informatie

Richtlijnen

Over het algemeen wordt geëist van de curators dat zij, overeenkomstig de wettelijke bepalingen, de gelden in bewaring geven bij de Deposito- en Consignatiekas. Ze kunnen een bedrag behouden op een specifieke, geïndividualiseerde bankrekening van het faillissement voor de lopende verrichtingen.

Heel vaak worden richtlijnen gegeven aan de rechters-commissarissen over het maximumbedrag dat mag worden behouden op een geïndividualiseerde rekening. De bedragen variëren van arrondissement tot arrondissement, gaande van 1000 tot 7500 euro.

Sommige arrondissementen vaardigen geen enkele richtlijn ter zake uit: de bedragen worden vastgesteld geval per geval, in alle onafhankelijkheid door de rechter-commissaris.

Controle

Sommige rechtbanken hebben verschillende systemen geïmplementeerd die erop toezien dat de controle gebeurt vóór de definitieve taxatie.

Zo wordt in bepaalde arrondissementen de controle over de storting van de bedragen bij de Deposito- en Consignatiekas binnen de wettelijke termijn, uitgevoerd op het ogenblik van de indiening van het verslag waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet. De geactualiseerde uittreksels van de geïndividualiseerde rekening en van de rekening geopend bij de Deposito- en Consignatiekas moeten worden voorgelegd.

In andere arrondissementen moeten de curators erover waken dat de kopieën van de rekeninguittreksels van de faillissementsrekening regelmatig door de bank aan de rechters-commissarissen worden overgemaakt⁴⁹.

Sommige voorzitters hebben een regelmatige controle ingevoerd op de geldstromen doordat zij maandelijks de lijst ontvangen van alle stortingen bij de Deposito-en Consignatiekas. In een ander arrondissement wordt zo'n lijst jaarlijks aan de voorzitter meegedeeld.

In een arrondissement wordt aan de curators gevraagd om na zes maanden een eerste verslag op te stellen dat is bestemd voor de rechter-commissaris en de voorzitter, hetgeen toelaat om sneller zicht te hebben op de activa en hun tegeldemaking. Een toestand van de gelden van de curators bij de Deposito- en Consignatiekas wordt om de 3 of 4 maanden afgedrukt en meegedeeld aan de rechters-commissarissen.

Een arrondissement doet regelmatig steekproefsgewijze controles.

Ten slotte is volgens een arrondissement de informatisering van de Deposito- en Consignatiekas nog steeds niet volledig doorgevoerd. De Deposito- en Consignatiekas levert geen rekeninguittreksels en de curators zijn in het ongewisse wat betreft de omvang van de in bewaring gegeven fondsen en de correcte uitvoering van de betalingen die door hen werden bevolen.

Dit verklaart waarom de curators zich, vóór de benoeming van de huidige voorzitter van de rechtbank van koophandel, niet goed schikten naar de wet. Het verklaart eveneens waarom de faillissementskamer in het verleden niets heeft ondernomen om de curators financieel te sanctioneren. Deze toestand moet volgens de voorzitter ophouden te bestaan.

De huidige voorzitter heeft daarom om praktische redenen tijdelijk een versoepeling van de regels moeten aanvaarden: de curators hebben de toelating om de fondsen op te nemen onmiddellijk vóór het begin van de sluitingsverrichtingen en om de betalingen te doen vanaf een bankrekening (de rekeninguittreksels worden neergelegd ter zitting). De voorzitter verduidelijkt dat een stijgend aantal curators de Deposito- en Consignatiekas begint te gebruiken, zelfs voor de sluitingsbetalingen, en dit ondanks de moeilijkheden.

Beoordeling

De wetgever heeft het storten van de gelden, die toebehoren aan de boedel, aan de Deposito- en Consignatiekas voorgeschreven, en dit binnen een bepaalde termijn, om te vermijden dat de curator deze gelden zou gebruiken voor zijn persoonlijk voordeel.

Een regelmatige en totale controle wat betreft de naleving van deze verplichting zou moeten worden ingevoerd binnen alle rechtbanken van koophandel. Een bepaald aantal rechtbanken hebben ze reeds ingevoerd, onder verschillende vormen. Deze initiatieven moeten worden aangemoedigd en gepromoot in alle arrondissementen.

3.4. Het verslag op grond van artikel 34 van de Faillissementswet

Dit verslag vormt een cruciaal beheersinstrument voor de curator, die verplicht is om minstens een keer per jaar een stand van zaken op te maken van de vooruitgang in de vereffening van het faillissement. Het is eveneens een toezichtinstrument voor de rechter-commissaris die zo de vooruitgang van de vereffening kan controleren.

---

⁴⁹ Een rechtbank vermeldt dat de rechters-commissarissen zo theoretisch alle geldstromen kunnen volgen. In de praktijk bevatten bepaalde uittreksels echter geen details over de aard van de verrichting en maakt dit de controle soms weinig doeltreffend.

Het verslag is eveneens essentieel voor de schuldeisers van het faillissement, alsook heel vaak voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel, die, via de indiening en/of de lezing van de verslagen, kan controleren of de vereffening verrichtingen perfect verlopen.

Geen enkele provisie kan worden toegekend aan de curator indien deze zijn jaarverslag niet overhandigd heeft aan de rechter-commissaris⁵⁰.

Doelstelling

Verzekeren van de indiening van het verslag waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet binnen de wettelijke termijn.

Verzekeren dat de informatie die is opgenomen in dit verslag voldoende duidelijk is om de rechter-commissaris toe te laten de vooruitgang van de vereffening van het faillissement te controleren.

Verzekeren van de effectieve toepassing van de sanctie waarvan sprake in artikel 33 van de Faillissementswet.

Relevante wetsbepalingen

Artikel 34 van de Faillissementswet.

Ingewonnen informatie

Richtlijnen

Sommige rechtbanken hebben standaardformulieren ingevoerd en duidelijke richtlijnen voor de manier waarop het verslag moet worden opgesteld, evenals de documenten die als bijlage gevoegd moeten worden. Zo is bijvoorbeeld in bepaalde arrondissementen bepaald dat dit verslag de geactualiseerde rekeningen van het faillissement en de geactualiseerde uittreksels van de geïndividualiseerde rekening en de rekening die werd geopend bij de Deposito- en Consignatiekas moet bevatten.

Controle

In het merendeel van de rechtbanken bestaat er een globale controle van de indiening van het verslag door de voorzitter, gekoppeld aan een min of meer grondige opvolging, al dan niet vergezeld van een sanctie.

De voornaamste manieren waarop dit volgens de voorzitters gebeurt, zijn de volgende:

- herinneringen aan de rechter-commissaris, indien nodig contact met de rechter-commissaris;
- mededeling aan de rechters-commissarissen van een lijst van de faillissementen waarmee ze zijn belast en hun aandacht vestigen op de indiening van de verslagen van de curators;
- systematische analyse door de voorzitter van het verslag en verzoek volgens de noden van de rechters-commissarissen om tussentijdse tijdschema's in te stellen om de uitvoering te controleren van de plichten die werden aangekondigd door de curators in het verslag;
- ontmoeting met de curators over het geheel van de dossiers, minstens een keer per jaar;

---

⁵⁰ Artikel 33, al. 3 van de Faillissementswet: « (...) In geen geval kan het provisioneel ereloon worden begroot wanneer de curators de in artikel 34 bedoelde verslagen niet overhandigen».

- brief aan de curators om hen te informeren dat, in geval van laattijdigheid van indiening van hun gedetailleerde staten of indien zij niet ingaan op de herinnering van het parket of de rechter-commissaris, bij gebrek aan regularisatie, zij zullen worden beschouwd als te druk bezet om nog te worden aangesteld;
- opschorting van de aanstellingen tot aan de regularisatie, ongeacht eventuele andere maatregelen (artikel 31 Faillissementswet);
- verzending twee keer per jaar aan elke curator van een informatica-listing die het aantal laattijdigheden bevat in de indiening van de verslagen waarvan sprake in artikel 34 Faillissementswet.

In sommige arrondissementen wordt de globale controle niet uitgeoefend door de voorzitter, maar door een aangeduide rechter-commissaris of door een ad hoc commissie.

In een rechtbank gebeurt er een globale controle, niet door de voorzitter van de rechtbank maar door een « super » rechter-commissaris, via een informaticasysteem dat een individuele controle van de faillissementen toelaat. Deze « super » rechter-commissaris komt tussenbeide van zodra de curator geen genoegdoening geeft in de opvolging van de faillissementen.

In een andere rechtbank is er een « commissie curators » die zicht heeft op alle faillissementen die werden geopend per curator en die de algemene vergadering van de rechtbank daarover inlicht.

In nog een andere rechtbank, die ook over een “commissie curators” beschikt, vormt het jaarlijks verslag de controlebasis voor deze “commissie curators”.

In bepaalde arrondissementen zou er geen controle zijn door de voorzitter op de indiening van het verslag waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet. Enkel de rechters-commissarissen zouden verantwoordelijk zijn voor de controle van de indiening van het verslag.

Beoordeling

Een groot deel van de rechtbanken heeft reeds standaarddocumenten, check-lists of richtlijnen ingevoerd voor de manier waarop het verslag waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet moet worden opgesteld.

Deze praktijken moeten worden ondersteund en ontwikkeld binnen alle rechtbanken van koophandel. Ze laten toe om, enerzijds, de praktijken te uniformeren en, anderzijds, de rechter-commissaris te helpen in zijn taak van toezicht. Bij gebrek aan duidelijke richtlijnen of een canvas standaardschema kan de informatie die is vermeld in deze documenten immers onbruikbaar en oncontroleerbaar blijken, wegens het ontbreken van motivering en bewijsstukken.

De controle van de indiening van de verslagen, door bepaalde rechtbanken ontwikkeld als beheersinstrument met het oog op het verzekeren van een optimaal beheer van het faillissement, moet eveneens worden benadrukt en algemeen ingang vinden.

3.5. Aanbevelingen

37. De correcte en volledige beschrijving van elk actief dat deel uitmaakt van de failliete boedel blijkt cruciaal te zijn in het kader van het faillissement. De boedelbeschrijving zal immers mogelijk maken om de activa van het faillissement te bepalen. Opdat de gegevens die hierin zijn opgenomen controleerbaar en bruikbaar zouden zijn, zou het nuttig zijn dat de voorzitters van de rechtbanken van koophandel, in overleg met de rechters-commissarissen en de curators een aantal richtlijnen zouden goedkeuren

(bijvoorbeeld een becijferde schatting met aanduiding van vergelijkingspunten voor onroerende goederen, de lijst van de boekhoudkundige documenten, een eventuele fotografische beschrijving, de nummering van de belangrijke materiële en immateriële activa,...), of een standaardmodel van boedelbeschrijving zouden opstellen dat alle posten van de activa opneemt, zodat de curator daarnaar moet verwijzen, al was het maar om te wijzen op hun afwezigheid. De rechter-commissaris zou eveneens aanwezig moeten zijn tijdens de opstelling ervan.

38. Om te vermijden dat de boedel andere lasten moet dragen dan deze die absoluut noodzakelijk zijn, mag men slechts beroep doen op derden voor de opmaak van de boedelbeschrijving als hun tussenkomst een meerwaarde inhoudt voor de boedel. Er zou dus moeten worden verduidelijkt binnen alle arrondissementen dat het beroep doen op derden voor de opmaak van de boedelbeschrijving enkel gerechtvaardigd is voor zover het identificeren van de activa een aanzienlijk werk vereist of het werk van een specialist behoeft (voornamelijk voor de beschrijving en de schatting).

39. De rechtbank moet een gestructureerd overleg invoeren met het parket om op een systematische manier de referenties te verkrijgen van de faillissementsdossiers waarin de memorie niet of niet tijdig werd ingediend.

40. Een globale controle over het beheer van de fondsen zou moeten worden ingevoerd binnen alle arrondissementen. De Deposito- en Consignatiekas, net als de banken, zouden elke maand aan de voorzitter van de rechtbank de lijst moeten overmaken van alle stortingen bij de Deposito- en Consignatiekas of de bank. De rechters-commissarissen zouden systematisch een dubbel moeten krijgen van elk rekeninguittreksel voor elk faillissement.

41. Een gebrek aan uniformiteit in de opstelling van de verslagen op grond van artikel 34 van de Faillissementen kan belangrijke verschillen veroorzaken in de manier waarop de verslagen worden opgesteld en, bijgevolg, in de controle die de rechter-commissaris moet uitoefenen. Bijgevolg zouden de rechtbanken van koophandel duidelijke richtlijnen moeten bepalen of een standaardschema vastleggen voor het verslag waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet, zodat de gegevens die worden meegedeeld door de curator bruikbaar en controleerbaar zijn.

Op basis van deze verslagen moeten jaarlijkse ontmoetingen tussen de rechter-commissaris en de curator worden georganiseerd om tot een meer dynamische gebruik te komen van het verslag waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet.

42. De gegevens van procedurele aard, vooral wanneer ze door de curator worden ingeroepen om een vertraging te rechtvaardigen in de vereffening van het faillissement, moeten voor advies worden voorgelegd aan de voorzitter van de rechtbank of aan een persoon daartoe aangewezen, vermits de rechter-commissaris niet noodzakelijkerwijze alle finesses en praktijken van de gerechtelijke procedure kent.

3.6. Beleidsvoorstellen

10. Het College van procureurs-generaal zou het belang moeten inschatten van de procedure beschreven in zijn rondzendbrief COL 3/99, die het vervolgingsbeleid vastlegt inzake faillissementen, met inbegrip van de procedure die moet worden gevolgd wanneer de rechter-commissaris in gebreke

blijft om de memorie aan het parket over te maken. De praktijken van de parketten ter zake lijken immers weinig uniform.

VI. DESKUNDIGEN

1. Algemeen

In een aantal gevallen volstaat de kennis van het recht niet om een probleem op te lossen. In deze gevallen kan door de rechtbank het advies worden ingewonnen van een deskundige.

Een deskundigenonderzoek dat door de rechtbank wordt bevolen, mag in principe enkel tot doel hebben feitelijke vaststellingen te doen of een technisch advies te geven. De rechters zijn niet verplicht het advies van de deskundigen te volgen, maar in de praktijk wordt vastgesteld dat in de grote meerderheid van de zaken dit advies wordt gevolgd. Het advies van een door de rechtbank aangestelde deskundige is dus vaak gedingbeslissend.

Door de wet van 15 mei 2007 (inwerkingtreding op 1 september 2007) tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het deskundigenonderzoek en tot herstel van artikel 509quater van het Strafwetboek, recent nog gewijzigd door de wet van 30 december 2009 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie (II), werd de organisatie van het deskundigenonderzoek ingrijpend gewijzigd om een antwoord te bieden op enkele gebreken die vroeger vaak met het deskundigenonderzoek gepaard gingen. De nieuwe wet is er op gericht:

- de kwaliteit van het gerechtelijk deskundigenonderzoek te verhogen;
- de duur van het deskundigenonderzoek te beperken;
- de kosten van het deskundigenonderzoek te beperken.

Om deze doelstellingen te bereiken werden enerzijds een aantal bestaande principes nu ook expliciet in de wet opgenomen, en anderzijds een aantal drastische wijzigingen doorgevoerd in het deskundigenonderzoek.

2. Risico's

De problematiek van de inschakeling van gerechtsdeskundigen is niet eigen aan of alleszins niet beperkt tot de rechtbanken van koophandel. Maar ook hier moet rekening worden gehouden met een aantal specifieke risico's of mogelijke disfuncties.

De deskundigen ontwikkelen immers dikwijls, naast de prestaties die zij verrichten voor de rechtbank, ook activiteiten in het ruime economisch leven, terwijl de rechtbanken niet altijd over voldoende informatie beschikken om een zo onpartijdig en aangepast mogelijke keuze te maken.

3. Doelstelling

Het aanduiden van kwaliteitsvolle en geschikte deskundigen.

4. Relevante wetsbepalingen

De regels inzake het deskundigenonderzoek zijn hoofdzakelijk vervat in de artikelen 962 tot 991*bis* van het Gerechtelijk Wetboek.

Essentieel zijn volgende bepalingen:

- De rechter kan, ter oplossing van een voor hem gebracht geschil of ingeval een geschil werkelijk en dadelijk dreigt te ontstaan, deskundigen gelasten vaststellingen te doen of een technisch advies te geven. De rechter kan daarbij de deskundigen aanwijzen waarover partijen het eens zijn. Hij kan van de keuze van de partijen slechts afwijken bij een met redenen omklede beslissing (art. 962, lid 1 en 2, Ger.W.).
- Behoudens overeenstemming tussen de partijen, geven de deskundigen alleen advies over de in het vonnis bepaalde opdracht. Hij is niet verplicht het advies van de deskundigen te volgen, indien het strijdig is met zijn overtuiging (art. 962, lid 3 en 4, Ger. W.).
- De rechter moet de opdracht van de deskundige nauwkeurig omschrijven (art. 972, §1 Ger. W.).
- De rechter moet de keuze van de onderzoeksmaatregel beperken tot wat volstaat om het geschil op te lossen. De meest eenvoudige, snelle en goedkope maatregel geniet de voorkeur (art. 875*bis*, Ger. W.).
- Ingeval de rechter een installatievergadering nodig acht of indien partijen hierom verzoeken, worden de modaliteiten van het onderzoek (waaronder termijnen en kostprijs) bepaald in het vonnis na deze vergadering, zo niet in het aanstellingsvonnis zelf (art. 972, §2 Ger. W.⁵¹).
- De rechter die het deskundigenonderzoek heeft bevolen of de daartoe aangewezen rechter volgt het verloop van het onderzoek op en ziet er met name op toe dat de termijnen worden nageleefd en dat de tegenspraak in acht wordt genomen (art. 973, §1 Ger. W.).
- De deskundige vervult zijn opdracht onder het toezicht van de rechter, vooral voor wat betreft de naleving van de termijn en van de vereiste van tegensprekelijkheid. De rechter kan te allen tijde de expertiseverrichtingen bijwonen (art. 973, §1 Ger. W.).
- Indien de termijn voor het indienen van het eindverslag op meer dan zes maanden is bepaald, bezorgt de deskundige om de zes maanden een tussentijds verslag over de stand van zaken aan de rechter, de partijen en de raadslieden. (art. 974, §1 Ger. W.).
- Alleen de rechter mag de termijn voor het indienen van het eindverslag verlengen. De deskundige kan zich daartoe vóór het verstrijken van die termijn tot de rechter wenden met opgave van de redenen waarom de termijn zou moeten worden verlengd. De rechter weigert de verlenging wanneer hij van oordeel is dat die niet redelijk verantwoord is (art.974, §2 Ger. W.⁵²).

---

⁵¹ Het Gerechtelijk Wetboek is hier gewijzigd bij wet van 30 december 2009, B.S. 15 januari 2010, in voege sedert 25 januari 2010.

Art 972 § 2. Ger.W. "In de beslissing waarbij het deskundigenonderzoek wordt bevolen, bepaalt de rechter een installatievergadering als hij het noodzakelijk acht of indien alle verschijnende partijen het hebben gevraagd. De rechter bepaalt de plaats, de dag en het uur van de installatievergadering na samenspraak met de deskundige, en rekening houdend met artikel 972*bis*, § 1, tweede lid.

De installatievergadering vindt plaats in de raadkamer, of in enige andere plaats die de rechter naar gelang van de aard van het geschil aanwijst".

De aanwezigheid van de deskundige op de installatievergadering is vereist, tenzij de rechter dit niet nodig acht en een telefonisch contact of een contact via enig ander telecommunicatiemiddel volstaat".

⁵² Het Gerechtelijk Wetboek is hier gewijzigd bij wet van 30 december 2009, B.S. 15 januari 2010, in voege sedert 25 januari 2010. Artikel 974 § 2 Ger. W.:

« Alleen de rechter mag de termijn voor het indienen van het eindverslag verlengen. De deskundige kan zich daartoe vóór het verstrijken van die termijn tot de rechter wenden met opgave van de redenen waarom de termijn zou moeten worden verlengd. Van dit verzoek wordt kennis gegeven overeenkomstig artikel 973, § 2, derde lid, behalve aan de verzoekende deskundige. De partijen bezorgen binnen de acht dagen hun eventuele opmerkingen. De rechter kan overeenkomstig artikel 973, § 2, de verschijning van de partijen en de deskundigen gelasten. »

- Bij overschrijding van de vooropgestelde termijn en bij gebreke van tijdig ontvangen verzoek tot verlenging gelast de rechter ambtshalve de oproeping van de deskundige en de partijen (art. 974, § 3 Ger. W.).

5. Aandachtspunten

De problematiek van de deskundigen en het deskundigenonderzoek is nogal uitgebreid en overstijgt de rechtbanken van koophandel. De Hoge Raad boog zich in het verleden al meermaals over een aantal deelaspecten ervan.

Een van de grootste problemen situeerde zich ongetwijfeld op het vlak van de opvolging van het deskundigenonderzoek. Dit wordt echter in grote mate opgevangen door de hierboven geciteerde nieuwe wetgeving, die concreet beschrijft wie verantwoordelijk is voor de opvolging en hoe deze moet gebeuren, bijvoorbeeld door het opleggen van strikte wettelijke termijnen en regels met betrekking tot de controle op de tijdige neerlegging van het deskundigenverslag.

Momenteel is er een aparte werkgroep binnen de Hoge Raad werkzaam die zich specifiek buigt over het probleem van de kwaliteit en de onafhankelijkheid van de deskundige. De werkzaamheden zullen vermoedelijk begin 2011 uitmonden in een advies of aanbeveling.

We zullen ons daarom in dit verslag beperken tot een onderzoek naar de manier waarop deskundigen worden geselecteerd en de informatie die over hen beschikbaar is (of zou moeten zijn) wordt beheerd. Ook wordt onderzocht wie de deskundigen aanstelt in concrete zaken.

- Hoe worden de deskundigen geselecteerd?

Ingewonnen informatie

In bijna alle rechtbanken wordt gewerkt met een soort van (informele) lijst waarop personen staan die in aanmerking komen om in een bepaalde materie als deskundige te worden aangesteld.

De lijst is niet formeel en « gesloten », zoals bijvoorbeeld wel het geval is bij de lijst van curators. Bij bepaalde rechtbanken gaat het zelfs niet om een echte lijst maar eerder een verzameling van gegevens over personen die in aanmerking komen om als deskundige te worden aangesteld in een concreet dossier.

Verschillende voorzitters wijzen er dan ook op dat voor hen de lijst een zuiver indicatief karakter heeft en dat deze niet in de weg staat dat rechters eventueel deskundigen aanstellen buiten de lijst.

In sommige rechtbanken weet de kandidaat-deskundige zelfs niet of hij al dan niet op de lijst is opgenomen en op de lijst staan is ook geen garantie om effectief te worden aangesteld.

In een paar rechtbanken, ten slotte, wordt geen gebruik gemaakt van een lijst. De reden hiervoor is bijvoorbeeld dat er zo weinig deskundigenonderzoeken plaatsvinden dat het niet nodig is om een lijst op te maken of dat de kandidaturen gewoon worden bijgehouden ter griffie, waaruit dan wordt geput.

Beoordeling

Het oplijsten van de personen die in aanmerking komen om door de rechtbank te worden aangesteld als deskundige in een concrete zaak, is absoluut een goede zaak. Het is daarom verheugend vast te stellen dat de meeste rechtbanken gebruik maken van dergelijke lijsten.

De Hoge Raad heeft in het verleden al meermaals zijn voorkeur uitgedrukt voor officiële lijsten van deskundigen, die best zouden worden opgesteld op het niveau van het ressort van het hof van beroep en het arbeidshof en die nationaal zouden gepubliceerd worden. Met dien verstande dat de rechter de mogelijkheid moet behouden om uitzonderlijk een expert aan te stellen buiten de lijst en dat partijen de mogelijkheid moeten behouden om een deskundige aan de rechtbank voor te stellen.⁵³

Het oude artikel 991 van het Gerechtelijk Wetboek, maakte het opstellen van lijsten mogelijk (“De hoven en rechtbanken mogen lijsten van deskundigen opmaken, overeenkomstig de regels die de Koning bepaalt”). Maar een uitvoeringsbesluit is er nooit gekomen en door de wet van 15 mei 2007 werd deze mogelijkheid zelfs afgevoerd.

De Hoge Raad blijft echter voorstander van officiële lijsten van deskundigen, die openbaar zouden moeten zijn, bijvoorbeeld door ze ter inzage te leggen op de griffie of door publicatie op de website.

Bij opname op de lijst zouden voldoende inlichtingen moeten worden ingewonnen inzake de professionele achtergrond van de deskundige, de mandaten en functies die hij eventueel uitoefent en de wijze waarop hij zijn ereloon en onkostenvergoedingen berekent⁵⁴.

- Welke criteria worden gehanteerd voor opname op de lijst van deskundigen?

Ingewonnen informatie

Criteria

Vaak zal een nieuwe voorzitter in de rechtbank van koophandel worden geconfronteerd met een reeds bestaande lijst van deskundigen.

De meeste voorzitters nemen deze lijst gewoon over en voegen soms de deskundigen toe op wie zij vroeger al beroep deden en waarover zij tevreden waren.

Uitzonderlijk legt de voorzitter bij zijn aantreden een volledig nieuwe lijst van deskundigen aan.

Om aan de lijst te worden toegevoegd hanteren sommige rechtbanken een aantal criteria. De meest voorkomende zijn (in aflopende orde):

- De *vakbekwaamheid*, beoordeeld aan de hand van het curriculum vitae, eventueel vervolledigd door een onderhoud met de voorzitter of feedback van de balie.
- Referenties van *aanstellingen door andere rechtbanken*.

---

⁵³ Zie het “advies van 9 oktober 2002 met betrekking tot het voorontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek inzake de rechtspleging” en het “advies van 29 juni 2005 over zeven wetsvoorstellen tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot het deskundigenonderzoek”, consulteerbaar op www.hrj.be.

⁵⁴ Artikel 972§2 van het Gerechtelijk Wetboek legt immers de rechter op in het aanstellingsvonnis minstens de manier aan te geven waarop de kosten en het ereloon van de deskundige zullen worden berekend.

- Een gecertificeerde of academische (postuniversitaire) *opleiding* als gerechtsdeskundige of in het gerechtelijk recht met een bijzondere aandacht voor het hoofdstuk dat betrekking heeft op het deskundigen-onderzoek.
- Het *advies van het parket* (in verband met eventuele strafbare feiten).
- Relevante *praktische ervaring*.
- De *behoeften* van de rechtbank, het feit dat men zich kandidaat stelt in een materie waar er een tekort is aan deskundigen.
- De *aanbevelingen* van collega's, advocaten en andere deskundigen.
- De *bekendheid* met een rechter.
- De *onafhankelijkheid* van de persoon.
- De *zorgvuldigheid* van het geleverde werk.
- De *kostprijs* van het geleverde werk.

Sommige rechtbanken hanteren naast positieve criteria ook negatieve criteria, zo worden bijvoorbeeld de personen die reeds rechter in handelszaken zijn in dezelfde rechtbank zeker niet toegelaten tot de lijst.

Andere rechtbanken hanteren geen vaste criteria en nemen iemand op de lijst op ingevolge een vrije sollicitatie of stellen eenvoudigweg de lijst samen uit alle personen die reeds als deskundige werden aangewezen door de rechtbank.

Interessante initiatieven

Een aantal initiatieven lijken interessant en verdienen het om hier vermeld te worden:

- Het oprichten van een "commissie deskundigen" binnen de rechtbank. Die heeft als taak een profiel van de gerechtsdeskundige op te stellen, de criteria voor een aanstelling vast te leggen, de behoeften van de rechtbank te omschrijven, de vrije kandidaturen te onderzoeken tegen het licht van deze elementen en te beslissen wie op de lijst komt. Tevens evalueert deze commissie de deskundigen aan de hand van de bevindingen van de rechters en advocaten. De balie is in deze commissie vertegenwoordigd.
- Het oprichten van een werkgroep, onder leiding van een kamervoorzitter bij het hof van beroep, die instaat voor de actualisering van de lijst en ontwikkeling van criteria voor opname op de lijst en werkt aan een gezamenlijke lijst voor heel het ressort.
- Het publiceren van de lijst van deskundigen op de website van de rechtbank.
- Het opnemen van alle aangestelde deskundigen in het informaticasysteem van de rechtbank (zoals ook gebeurt voor alle advocaten) omdat anders het beheer van de deskundigenonderzoeken (bijvoorbeeld briefwisseling) onmogelijk is.

Beoordeling

Vermits het advies van de deskundige dikwijls van doorslaggevende aard is in het juridische beslissingsproces, dient de deskundige te beantwoorden aan minimale standaarden inzake technische onderlegdheid en juridische basiskennis. Hij dient niet alleen op de hoogte te zijn van de wettelijke bepalingen inzake deskundigenonderzoek maar ook te beschikken over een elementaire kennis van de juridische materies die verbonden zijn aan zijn specialisme (bijvoorbeeld inzake het bouwrecht wanneer het gaat om een architect-deskundige). Daarnaast dient hij ook te beschikken over een zeker organisatietalent teneinde de procedure tot een goed einde te brengen.

Eén van de steeds weerkerende kritieken op het deskundigenonderzoek is dat de kwaliteit van de deskundige op een van de vorige terreinen te wensen overlaat of zijn adviezen onvoldoende betrouwbaar zijn.

Dat is eigenlijk niet verwonderlijk, een deskundige moet immers actueel strikt genomen niet over een bepaald diploma of bepaalde vaardigheden beschikken om voor het gerecht op te treden, het volstaat dat de magistraat hem deskundig acht, wat (theoretisch) de grootst mogelijke willekeur toelaat.

De Hoge Raad heeft daarom in het verleden al verschillende keren het belang benadrukt van het hanteren van kwaliteitscriteria voor opname op de lijst van deskundigen.⁵⁵ De modellen die vandaag reeds terug te vinden zijn bij erkende instituten (met name van bedrijfsrevisoren, accountants, vastgoedmakelaars, enz.) voorzien schematisch drie pijlers: opleiding met examen, stage en permanente bijscholing.

De meeste rechtbanken blijken inmiddels wel zekere criteria te hanteren, al zijn ze vaak nogal vaag omschreven en verschillen ze soms sterk van rechtbank tot rechtbank. Anderzijds zijn er verschillende criteria die duidelijk door meerdere rechtbanken worden gehanteerd, zoals “vakbekwaamheid”, “referenties van andere rechtbanken” en “opleidingen”.

De Hoge Raad is van oordeel dat van degenen die geregeld (zullen) worden aangesteld en die geen opleiding ter zake hebben gekregen, mag worden gevraagd dat zij een gespecialiseerde opleiding in gerechtelijke expertise hebben gevolgd of een juridische basisopleiding hebben genoten. Het feit dat de wet actueel ter zake niets vereist staat geenszins in de weg dat men vandaag reeds de voorkeur zou geven aan zij die de bestaande opleidingen hebben gevolgd.

Tevens kunnen deze deskundigen zich, indien nodig, laten bijstaan door zeer gespecialiseerde wetenschapsmensen (“sapiteurs”), aangezien de door de rechtbank aangestelde deskundige verantwoordelijk blijft voor het verloop van de expertise en onder zijn verantwoordelijkheid een beroep kan doen op andere specialisten.

Kortom, het zou wenselijk zijn dat er een officiële erkenningprocedure voor deskundigen bestaat, die een kwaliteitsnorm in termen van kwalificatie en competentie zou waarborgen en die de criteria zou bepalen, minstens op het gebied van opleiding en (beroeps)ervaring.

Ten slotte dient de cumulatie van het ambt van rechter in handelszaken en het mandaat van gerechtsdeskundige alleszins binnen dezelfde rechtbank uitgesloten te worden. Niet alleen zouden zijn collega's zich beperkt kunnen voelen in hun beoordelingsvrijheid ten overstaan van het expertiseverslag, maar vooral speelt hier een evident perceptieprobleem. In de mate waarin ressortelijke lijsten van deskundigen zouden worden gehanteerd, zoals door de Hoge Raad wordt aanbevolen (zie beleidsvoorstel nr. 11, pg. 74), komt het aangewezen voor op deze lijsten geen personen op te nemen die benoemd zijn als rechter in handelszaken in een van de rechtbanken van het ressort.

- Wie stelt de lijst op en op welke wijze wordt ze geactualiseerd?

Ingewonnen informatie

Opstellen lijst

In de meeste gevallen werd de voorzitter van de rechtbank bij zijn aantreden geconfronteerd met een reeds bestaande lijst, die doorgaans werd overgenomen.

---

⁵⁵ Zie voormeld advies 29 juni 2005.

Anders is het veelal de voorzitter zelf die de lijst opstelt of de lijst laat opstellen onder zijn supervisie. Vaak ontvangt de voorzitter spontane kandidaturen. Als er nood is aan een deskundige in die materie en het curriculum vitae lijkt in orde, wordt de kandidaat-deskundige uitgenodigd voor onderhoud met voorzitter, waarna mogelijk de opname op de lijst volgt.

Soms wordt de lijst opgesteld door de hoofdgriffier wat de eigen lijst betreft en door het hof wat de lijst van het hof betreft.

Sommigen gebruiken de lijst opgesteld door het hof van beroep, waar een kamervoorzitter en griffier-hoofd van dienst zich hiermee bezighouden, eventueel aangevuld met specialisten in de materie van koophandel.

Actualiseren lijst

Het actualiseren van de lijst gebeurt op diverse wijzen, meestal door (in aflopende volgorde):

- Een of meerdere griffiers. In een rechtbank gebeurt dit door de griffier van de inleidingskamer en het kort geding, waar het vaakst de aanstellingen gebeuren. In een andere rechtbank gebeurt dit door meerdere griffiers op aangeven van de magistraten. Zij die nieuw worden aangewezen of gesuggereerd, worden toegevoegd volgens de bepaalde criteria. De overleden en op rust gestelde personen, alsook van zij die geen voldoening gaven, worden weggelaten.
- Een bediende van de griffie. In een rechtbank zijn alle aangestelde deskundigen in het informaticasysteem van de rechtbank opgenomen en worden om de vijf jaar de deskundigen aangeschreven om na te gaan of de gegevens nog correct zijn, maar meestal delen zij dit zelf spontaan mee. In een andere rechtbank werden recentelijk alle gegevens gecontroleerd en geactualiseerd. Voor elke deskundige wordt een mapje bijgehouden waarin de identiteit, cv, specialiteit, verdiensten, enzovoort zijn bijgehouden.
- De beroepsmagistraten. In een rechtbank gebeurt dit beetje bij beetje, in functie van de behoeften van de rechtbank en de kandidaturen. In een andere rechtbank gebeurt dit door een maandelijks werkvergadering. Indien er geen bezwaren zijn, wordt de betrokkene opgenomen op de lijst. Indien er klachten zijn over een deskundige wordt dit eveneens voorgelegd aan deze werkgroep, die zo nodig collectief beslist een bepaalde deskundige niet meer aan te stellen.
- De voorzitter van de rechtbank.
- De hoofdgriffier.
- Een magistraat op rust, die op basis van informatie die door de griffie wordt meegedeeld de geïnformatiseerde lijst bijwerkt.
- Een commissie deskundigen, die onder meer hiervoor in het leven werd geroepen.
- Een werkgroep onder leiding van een kamervoorzitter van het hof van beroep.

Beoordeling

Niet alleen het aanleggen van de lijst is belangrijk, ook de monitoring ervan moet worden bekeken.

Het opstellen en actualiseren van de lijst gebeurt blijkbaar op verschillende manieren.

In kleinere rechtbanken komt het logisch voor dat de voorzitter de lijst opstelt of iemand aanstelt om dit onder zijn supervisie te doen.

In grotere rechtbanken is het beter dat niet één enkele persoon hiermee belast is.

Het idee van een soort "commissie deskundigen" binnen de rechtbank oogt aantrekkelijk. Deze commissie kan zich toeleggen op het bepalen van een profiel van de gerechtsdeskundige, het vastleggen van de criteria voor een aanstelling, het omschrijven van de behoeften van de rechtbank en

het onderzoeken van de vrije kandidaturen tegen het licht van deze elementen. Deze commissie zou moeten beslissen wie op de lijst komt.

Ideaal zou het zijn indien dit alles zou worden geregeld op het niveau van het ressort. Het initiatief dat in een hof van beroep reeds is genomen om dit te verwezenlijken (werkgroep onder voorzitterschap van een kamervoorzitter van het hof van beroep), verdient alleszins voortzetting en navolging.

Voorts spreekt het voor zich dat een lijst van deskundigen pas echt zin heeft als deze op geregelde tijdstippen wordt geactualiseerd. Dit zowel op het gebied van persoonsgegevens, beschikbaarheid van de deskundige (uiteraard op zijn eigen aangeven), als door het toevoegen van nieuwe en schrappen van bestaande deskundigen, bijvoorbeeld indien er terechte klachten zijn over de kwaliteit van het werk, de traagheid van afhandeling van het onderzoek of de omvang van de gevorderde erelonen. Dit zou tevens aan zo'n "commissie deskundigen" kunnen worden overgelaten (idealiter op het niveau van het ressort), waarbij bijvoorbeeld ook advocaten betrokken zouden kunnen worden.

- Wordt de rechtbank door het parket geïnformeerd over een lopend (gerechtelijk) onderzoek tegen een deskundige?

Ingewonnen informatie

Voorafgaandelijk aan elke analyse, moet vermeld worden dat vele parketten terzake een gebrek aan informatie vaststellen.

De deskundigen worden erkend door elke instantie en de uitwisseling van informatie is niet gesystematiseerd. De informatie van de rechtbank over het bestaan van een strafdossier kan maar geval per geval gebeuren, zodra de informatie bekend is bij het parket, ofwel omdat de informatie wordt vrijgegeven door de betrokkene of door een derde, ofwel omdat het onderzoek er zelf melding van maakt. Er moet worden opgemerkt dat deze informatie niet systematisch blijkt uit de antecedentenfiche, noch uit de algemene nationale gegevensbank. De politiediensten hebben bijgevolg evenmin een systematische kennis van de eventuele hoedanigheid van deskundige.

In sommige arrondissementen werd ter zake een vorm van preventieve controle ingevoerd.

Binnen een arrondissement gebeurt het dus dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel zich bij het openbaar ministerie informeert over de « goede moraliteit » van de deskundigen die zich kandidaat stellen voor deze lijst. Binnen een ander parket wordt gepreciseerd dat beslist werd op de beleidsvergadering van het parket van 8 oktober 2009 om de deskundigen, inclusief die die op de lijst van deskundigen van de rechtbank van koophandel voorkomen, jaarlijks te controleren voor wat betreft hun nationale antecedentenfiche (ADBA-fiche), alsook bij het Centraal Strafregister.

In de praktijk, zodra de informatie bekend is bij het parket, wordt de voorzitter van de rechtbank hierover ingelicht, onder voorbehoud van de behoeften van het onderzoek. Een parket preciseert tevens dat de informatie maar zal worden meegedeeld voor zover er een minimum aan gegevens is die de (aan)klacht aannemelijk maken en er enig verband is met de functie.

In de parketten die nog niet met deze situatie werden geconfronteerd, wordt gesteld dat het openbaar ministerie de voorzitter van de rechtbank van koophandel zou informeren zodra een onderzoek wordt geopend tegen een gewoonlijk door de rechtbank van koophandel aangewezen gerechtsdeskundige. Een parket preciseert evenwel dat de informatie maar meegedeeld zou worden voor zover de feiten in verhouding staan met de uitoefening van hun functies in de sfeer van de consulaire rechtsmacht.

Beoordeling

Het spreekt voor zich dat de rechtbank best zo snel mogelijk op de hoogte wordt gebracht als er een (gerechtelijk) onderzoek lopende is tegen een persoon die door de rechtbank geregeld wordt aangesteld als deskundige.

In de praktijk blijkt het echter niet zo eenvoudig omdat niet noodzakelijk blijkt dat de persoon lastens wie een onderzoek wordt gevoerd, opgenomen is op de (officieuze en meestal niet openbare) lijst van deskundigen. Ook uit de antecedentenfiche en de algemene nationale gegevensbank blijkt dit zelden.

Dit euvel kan echter opgelost worden indien er officiële lijsten van deskundigen opgesteld en openbaar gemaakt zouden worden. Het parket zou dan ook over deze lijsten beschikken en de betrokken rechtbank(en) op de hoogte kunnen stellen. Zolang er geen officiële lijsten zijn, zouden de rechtbanken hun officieuze lijsten rechtstreeks kunnen overmaken aan de procureur des Konings, zodat deze hiervan kennis kan nemen.

- Door wie worden de deskundigen aangesteld?

Ingewonnen informatie

In alle rechtbanken van koophandel worden de deskundigen aangesteld, of door de bevoegde kamer (pleitkamer of inleidingskamer), of door de voorzitter die zetelt in kort geding, zoals in kort geding en op eenzijdig verzoekschrift.

Beoordeling

De kwestie van wie de deskundige aanstelt, lijkt op zich niet problematisch, dit komt toe aan de bevoegde rechter.

Hij is hierin weliswaar vrij, maar het spreekt voor zich dat best iemand wordt aangesteld die over de vereiste competenties en ervaring beschikt en die op zorgvuldige doch snelle wijze zijn opdracht uitvoert, tegen een redelijke prijs.

Dit veronderstelt – nog maar eens – dat er best lijsten van deskundigen worden opgesteld die met de nodige zorg worden samengesteld (via het omschrijven van de behoeften van de rechtbank, het bepalen van het profiel van de gerechtsdeskundige, het vastleggen van kwaliteitscriteria en criteria voor aanstelling en het regelmatig actualiseren van deze informatie), zodat de bevoegde rechter met kennis van zaken de juiste deskundige kan aanstellen.

De complexiteit van de keuze van een onafhankelijke deskundige veronderstelt dat de rechter over alle noodzakelijke informatie in verband met de deskundige beschikt.

6. Beleidsvoorstellen en aanbevelingen

De Hoge Raad brengt vooreerst een aantal beleidsvoorstellen in herinnering die hij reeds in het verleden met betrekking tot de gerechtsdeskundigen heeft geformuleerd, met name in de “aanbeveling over het deskundigenonderzoek in strafzaken en in sociale zaken van 14 mei 2004” en het “advies van 29 juni 2005 over zeven wetsvoorstellen tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot het deskundigenonderzoek”.⁵⁶

---

⁵⁶ Deze zijn integraal te consulteren op de website van de Hoge Raad: www.hrj.be.

Deze **beleidsvoorstellen** gelden nog steeds en kunnen dus zonder meer hernomen worden ::

11. De Hoge Raad drukt zijn voorkeur uit voor het opstellen van lijsten van deskundigen; hij is voorstander van lijsten die worden opgesteld op het niveau van het ressort van het hof van beroep en van het arbeidshof en die nationaal zouden gepubliceerd worden.

12. De Hoge Raad benadrukt het belang van kwaliteitscriteria en wijst erop dat de kennis van de juridische regels in verband met de gerechtelijke expertise voor de vele door de rechtbank aangestelde deskundigen een probleem vormt.

13. De Hoge Raad benadrukt het belang van een permanente evaluatie van de kwaliteit van het werk van de aangestelde deskundigen.

14. De Hoge Raad drukt zijn voorkeur uit voor een officiële erkenningprocedure voor deskundigen, die een kwaliteitsnorm in termen van kwalificatie en competentie zou waarborgen en die de kwaliteitscriteria zou bepalen, minstens op het gebied van opleiding en (beroeps)ervaring.

Meer specifiek, wat deze doorlichting betreft (selectie en aanstelling van de deskundigen) en zolang er geen officiële, overkoepelende, lijsten van deskundigen bestaan, kunnen volgende **aanbevelingen** hieraan nog worden toegevoegd:

43. Het oprichten, voor grotere rechtbanken, van een soort "commissie deskundigen" binnen de rechtbank, die zich kan toeleggen op het omschrijven van de behoeften van de rechtbank, het bepalen van een profiel van de gerechtsdeskundige, het onderzoeken van de vrije kandidaturen tegen het licht van deze elementen en het vastleggen van de criteria voor een aanstelling. Deze commissie zou ideaal gezien ook moeten beslissen wie op de lijst komt.

44. Het voortzetten van het initiatief waarbij een werkgroep werd gecreëerd op het niveau van het ressort, die instaat voor de actualisering van de lijst en ontwikkeling van criteria voor opname op de lijst en werkt aan een gezamenlijke lijst voor heel het ressort.

45. Het aanleggen van gegevensbestanden inzake onder meer professionele achtergrond, mandaten, functies, gegevens inzake beschikbaarheid, alsmede de wijze van berekening van ereloon en kosten.

46. Het op geregelde tijdstippen actualiseren van de lijsten van deskundigen. Dit zowel op het gebied van persoonsgegevens als door het toevoegen van nieuwe en schrappen van bestaande deskundigen, bijvoorbeeld indien er terechte klachten zijn over het de kwaliteit van het werk, de traagheid van afhandeling van het onderzoek of de omvang van de gevorderde erelonen.

47. Het communiceren van de lijsten van deskundigen aan de procureurs des Konings, zodat deze de rechtbanken op de hoogte kunnen stellen indien er een (gerechtelijk) onderzoek lopende is tegen een deskundige.

48. Het tot stand brengen van een gegevensuitwisseling tussen de rechtbanken met betrekking tot eventuele klachten of disfuncties.

49. Het uitsluiten van een cumulatie van het ambt van rechter in handelszaken en het mandaat van gerechtsdeskundige binnen dezelfde rechtbank. In de mate waarin ressortelijke lijsten worden gehanteerd, is het aangewezen op deze lijsten geen personen op te nemen die benoemd zijn als rechter in handelszaken in een van de rechtbanken van het ressort.

VII. CONCLUSIE

Op vraag van de minister van Justitie heeft de Hoge Raad een doorlichting uitgevoerd bij de rechtbanken van koophandel. Deze doorlichting werd gedefinieerd als « een onderzoek naar de wijze van rekruteren en functioneren van de rechters in handelszaken, hun tussenkomsten als rechter-commissaris (waaronder het toezicht op de curatoren) en de aanstelling van deskundigen bij de rechtbanken van koophandel omtrent de selectie aanstelling. »

De rechtbank van koophandel is zowel samengesteld uit beroepsrechters als lekenrechters. De lekenrechters, rechters in handelszaken genoemd, oefenen hun professionele activiteiten uit in de bedrijfswereld.

Algemeen wordt erkend dat de inzet van deze rechters in handelszaken in de werking van de rechtbanken van koophandel een duidelijke meerwaarde oplevert en, binnen de bestaande wetgeving, zelfs onmisbaar is. Deze categorie van rechters brengt heel wat praktische bedrijfservaring en kennis omtrent de regels in het economisch veld binnen in de rechtbank.

Aan de inschakeling van deze rechters in handelszaken in de werking van de rechtbanken van koophandel zijn echter ook bepaalde risico's verbonden.

De Hoge Raad heeft in deze doorlichting de belangrijkste risico's geïdentificeerd voor een aantal (organisatie)processen en nagegaan hoe de verschillende rechtbanken met deze risico's omgaan, zoals bijvoorbeeld de maatregelen die door hen werden genomen om deze risico's te beheersen.

De gekozen (organisatie)processen zijn :

- De instroom, opvang, omkadering, opleiding van en de taakverdeling onder de rechters in handelszaken. De wijze waarop binnen de rechtbank het overleg met hen wordt georganiseerd en hoe de naleving van de deontologie wordt verzekerd.
- Het toezicht, als rechter-commissaris, op het beheer en de vereffening van faillissementen en het toezicht op de curators. De inschakeling van de curators zelf.
- De selectie en de aanstelling van deskundigen.

Over het algemeen wordt vastgesteld dat vele rechtbanken interessante initiatieven hebben genomen en er talrijke goede praktijken bestaan. Er wordt echter ook vastgesteld dat deze divers en fragmentair zijn en vaak beperkt tot een of enkele rechtbanken, waardoor er weinig sprake is van uniformiteit op dit vlak.

De Hoge Raad formuleert daarom een aantal aanbevelingen (aan het management van de rechtbank) om enerzijds het niveau van risicobeheersing te verhogen per rechtbank en anderzijds een meer uniforme operationele werking van alle rechtbanken te bekomen. Waar nodig worden eveneens beleidsvoorstellen gedaan (aan de wetgever).

1. Wat de *rechters in handelszaken in het algemeen* betreft, zijn (kort samengevat) de belangrijkste aanbevelingen :

- Een gestandaardiseerd en te actualiseren dossier aanleggen per kandidaat rechter in handelszaken, met alle relevante persoons- en professionele gegevens, met inbegrip van de uitgeoefende mandaten ;
- Een pro-actieve « rekruteringscommissie » inrichten, die bv. een basisprofiel voor de rechter in handelszaken kan uitwerken en een behoefteanalyse van de rechtbank kan uitvoeren ;
- Een algemeen geactualiseerd vademecum/handleiding opstellen voor alle rechters in handelszaken ;
- Het individueel of collectief coachend « peterschap » verder uitwerken ;
- Een externe basisopleiding voor alle rechters in handelszaken die periodiek wordt georganiseerd door het IGO, in samenspraak met de URHB en de Conferenties van voorzitters ;
- De taakverdeling organiseren vanuit het in kaart brengen van de kennisvereisten voor een bepaalde taak en de verschillende competenties van de rechters in handelszaken en deze jaarlijks evalueren en zo nodig bijsturen ;
- Een minimale structuur opzetten die een adequaat en aan de grootte van de rechtbank aangepast « toezicht » mogelijk maakt op de uitvoering van de opdrachten van de rechters in handelszaken ;
- Een update opstellen van de richtlijnen voor het functioneren van rechters in handelszaken, met aandacht voor de specifieke situaties, onverenigbaarheden en nieuwe technieken ;
- Alert zijn voor de risico's (belangenvermenging of collusie) die verbonden zijn aan het laten zetelen van een rechter in handelszaken in een kamer die materies behandelt waarin hij zelf zijn beroepsactiviteit uitoefent ;

De belangrijkste beleidsvoorstellen op dit vlak zijn :

- De benoemingsprocedure wijzigen in die zin dat van een gemotiveerd negatief advies van de voorzitter over een kandidaat slechts door de bevoegde ministers kan worden afgeweken na bijzondere motivering ;
- Een model curriculum vitae invoeren voor de kandidaten ;
- Het fiscaal vrijstellen van de presentiegelden indien een billijke verloning budgettair gezien onmogelijk zou zijn ;
- De wet wijzigen zodat het mandaat van rechter in handelszaken zes jaar zou duren, met de mogelijkheid om na drie jaar een functioneringsgesprek te organiseren indien er zich functioneringsproblemen zouden voordoen ;
- Een wetswijziging doorvoeren die het de rechtbank mogelijk maakt zich van de zaak te onttrekken, wanneer minstens een partij hierom vraagt, in geval de rechtbank moet oordelen over een geschil waarin een rechter in handelszaken van dezelfde rechtbank betrokken is.

2. Wat de *afwikkeling van faillissementen* betreft, zijn de belangrijkste aanbevelingen :

- Een gestructureerde en proactieve controle van het beheer van de faillissementen ontwikkelen of versterken, op basis van verschillende waarschuwingssignalen, zoals de datum van het

faillissement, de indiening van het jaarlijks verslag waarvan sprake in artikel 34 Faillissementswet, het aantal faillissementen per curator en het aantal faillissementen per rechter-commissaris.

- Een grondige controle van bepaalde faillissementen, geselecteerd op basis van vooraf bepaalde criteria.
- Criteria vastleggen die toelaten om rechters in handelszaken aan te duiden die deel zouden kunnen uitmaken van de lijst van de rechters-commissarissen.
- Een aanhoudende coaching organiseren van de rechters-commissarissen zonder ervaring, alsook een basisopleiding en voortgezette opleiding.
- Een gemeenschappelijk draaiboek opstellen en verspreiden dat de grote richtlijnen bevat voor een snelle en kwalitatieve behandeling van de faillissementen.
- Op het ogenblik van de benoeming rekening houden met het aantal dossiers waarmee de rechter-commissaris is belast, alsook met de aard, de omvang en de complexiteit van de zaak.
- Een systeem instellen dat erop toeziet dat de rechters-commissarissen niet systematisch met dezelfde curators werken, om elke normvervaging te vermijden in de uitgevoerde controle.
- De curator op de hoogte stellen van de redenen waarom de rechtbank heeft geoordeeld dat hij in de toekomst niet meer zal worden aangesteld, opdat hij zich zou kunnen verdedigen en eventueel uitleg zou kunnen verschaffen over de klachten die hem worden aangewreven.
- De criteria van toewijzing van een faillissement aan een curator vastleggen en deze verspreiden onder de curators.
- Transparante criteria uitwerken op het gebied van specifieke bekwaamheden van de curator en de infrastructuurcapaciteit, die zouden moeten toelaten het beheer van belangrijke of ingewikkelde faillissementen op zich te nemen.
- Richtlijnen goedkeuren of een standaardmodel van boedelbeschrijving opstellen dat alle posten van de activa opneemt, zodat de curator daarnaar moet verwijzen, al was het maar om te wijzen op hun afwezigheid.
- Een gestructureerd overleg invoeren met het parket om op een systematische manier de referenties te verkrijgen van de faillissementsdossiers waarin de memorie niet of niet tijdig werd ingediend.
- Een globale controle invoeren over het beheer van de fondsen binnen alle arrondissementen.
- Duidelijke richtlijnen bepalen of een standaardschema vastleggen voor het verslag waarvan sprake in artikel 34 van de Faillissementswet. Op basis van deze verslagen jaarlijkse ontmoetingen tussen de rechter-commissaris en de curator organiseren om tot een meer dynamische gebruik te komen van dit verslag.

De belangrijkste beleidsvoorstellen op dit vlak zijn :

- De uitvoeringsbesluiten dienen te worden genomen die de nodige kwalificaties vermelden om opgenomen te worden op de lijst van de curators. (artikel 27, laatste lid, van de Faillissementswet).
  - Artikel 28 van de Faillissementswet dient zo te worden aangepast dat tegen de weigering van de algemene vergadering van de rechtbank van koophandel tot inschrijving op de lijst van curators of schrapping van deze lijst, enkel een voorziening in cassatie mogelijk is (en geen hoger beroep bij het hof van beroep, zoals nu het geval is).
  - Het College van procureurs-generaal zou het belang moeten inschatten van de procedure beschreven in zijn rondzendbrief COL 3/99, die het vervolgingsbeleid vastlegt inzake faillissementen, met inbegrip van de procedure die moet worden gevolgd wanneer de rechter-commissaris in gebreke blijft om de memorie aan het parket over te maken. De praktijken van de parketten ter zake lijken immers weinig uniform.
  - Artikel 3 van het KB van 10 augustus 1998 betreffende de barema's zou aangepast moeten worden opdat de afwezigheid van indiening van de verslagen waarvan sprak in artikel 34 van de Faillissementswet expliciet zou voorkomen als een factor van vermindering van de erelonen, zoals voorgesteld in de " Opmerkingen over het gerechtelijk akkoord en het faillissement, Hoge Raad voor Justitie, 29 maart 2006, p. 12" (www.hrij.be).
  - Aan de rechters in handelszaken, vooral dan de bijzondere mandaathouders, dient toegang verschaft te worden tot de relevante handelsinformatie en de beschikbare informaticastructuur die een optimale controle, onder meer over de faillissementen, toelaat en de elektronische opmaak en het uitwisselen van verslagen, onder meer tussen curator en rechter-commissaris, mogelijk maakt (intranet).
3. Wat de *deskundigen* betreft, brengt de Hoge Raad de adviezen in herinnering die hij reeds in het verleden hierover heeft geformuleerd :

- Het opstellen van lijsten van deskundigen op het niveau van het ressort van het hof van beroep en van het arbeidshof en die nationaal zouden gepubliceerd worden;
- Het benadrukken van het belang van kwaliteitscriteria en erop wijzen dat de kennis van de juridische regels in verband met de gerechtelijke expertise voor vele door de rechtbank aangestelde deskundigen een probleem vormt;
- Het benadrukken van het belang van een permanente evaluatie van de kwaliteit van het werk van de aangestelde deskundigen;
- Een officiële erkenningprocedure voor deskundigen, die een kwaliteitsnorm in termen van kwalificatie en competentie zou waarborgen en die de kwaliteitscriteria zou bepalen, minstens op het gebied van opleiding en (beroeps)ervaring.

Meer specifiek, wat deze doorlichting betreft (selectie en aanstelling van de deskundigen) en zolang er geen officiële, overkoepelende, lijsten van deskundigen bestaan, kan hieraan nog worden toegevoegd:

- Het oprichten, voor grotere rechtbanken, van een soort "commissie deskundigen", die zich o.a. kan toeleggen op het omschrijven van de behoeften van de rechtbank, het bepalen van een profiel van de gerechtsdeskundige en het vastleggen van de criteria voor een aanstelling.

- Het voortzetten van het initiatief waarbij op het niveau van het ressort wordt gewerkt aan een gezamenlijke lijst voor heel het ressort en de ontwikkeling van criteria voor opname op die lijst ;
- Het aanleggen van gegevensbestanden inzake onder meer professionele achtergrond, mandaten, functies, gegevens inzake beschikbaarheid, alsook de wijze van berekening van ereloon en kosten.
- Het regelmatig actualiseren van de lijsten van deskundigen, zowel op het gebied van persoonsgegevens als door het toevoegen van nieuwe en schrappen van bestaande deskundigen ;
- Het communiceren van de lijsten van deskundigen aan de procureurs des Konings, zodat deze de rechtbanken op de hoogte kunnen stellen indien er een (gerechtelijk) onderzoek lopende is tegen een deskundige ;
- Het tot stand brengen van een gegevensuitwisseling tussen de rechtbanken met betrekking tot eventuele klachten of disfuncties ;
- Het uitsluiten van een cumulatie van het ambt van rechter in handelszaken en het mandaat van gerechtsdeskundige binnen dezelfde rechtbank (waar ressortelijke lijsten worden gehanteerd, geldt dit binnen het gehele ressort).

Kortom, de talrijke bestaande praktijken tonen aan dat er bij de meeste rechtbanken van koophandel een vorm van interne controle bestaat. Deze moet echter worden versterkt, meer gestructureerd en veralgemeend.

De beheersstructuren zullen logischerwijze samenhangen met de grootte van de rechtbank, al zal ook in de kleinere rechtbanken een minimale structuur steeds nodig zijn.